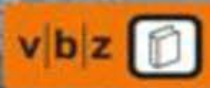

Paulo
Coelho

HODOČAŠĆE

BOSNAUNITED

PAULO COELHO

HODOČAŠĆE

S portugalskog prevela:
TANJA TARBUK

PREDGOVOR

Sjedim u parku nekoga grada na jugu Francuske.

Pored mene, pismo mog izdavača u kojemu traži predgovor za hrvatsko čitateljstvo.
Mineralna voda.

Kava.

Temperatura 27° popodne 1. lipnja 2001.

Ljudi razgovaraju, ljudi hodaju.

Ljudi također piju svoju kavu i svoju mineralnu vodu.

Potom se vraćam petnaest godina u vremenu, jedno popodne, jedna kava, jedna mineralna voda, ljudi razgovaraju i hodaju - samo što je ovaj put mjesto radnje leonska visoravan, jezik je španjolski, bliži se moj rođendan, već prije dosta vremena napustio sam Saint-Jean-Pied-de-Port i prešao malo više od pola puta koji vodi u Santiago de Compostela. Gledam ispred sebe, krajolik je jednoličan, i moj vodič pije svoju kavu u gostionici koja se stvorila kao niotkuda. Gledam iza sebe taj isti jednolični krajolik, s jedinom razlikom što prašina na cesti ima tragove potplata mojih cipela - ali to je samo privremeno, vjetar će ih izbrisati prije noći. Sve mi se doima nestvarnim. Što ja ovdje radim? To me pitanje neprestano prati, premda je već prošlo nekoliko tjedana.

Tražim svoj mač. Ispunjavam obred RAM-a, malenoga reda unutar Katoličke crkve, bez tajni i bez misterija koji bi nadilazili pokušaj shvaćanja simboličkog jezika svijeta. Razmišljam o tome da sam prevaren, da je duhovno traganje nešto bez smisla i logike, i kako bi bilo bolje da sam ostao u Brazilu, brinući se o onome o čemu sam se uvijek brinuo. Sumnjam u svoju iskrenost u duhovnome traganju zato što zadaje mnogo posla to traganje za jednim Bogom koji se nikad ne pokazuje, sve te molitve u određenim satima, prelaženje neobičnih putova, disciplina, primanje naredbi koje mi djeluju besmisleno.

To je: sumnjam u svoju iskrenost. Svih ovih dana Petrus mi je govorio da je put svačiji, da pripada običnim ljudima, i to me je dosta razočaralo. Mislio sam da će mi čitav ovaj napor pružiti istaknuto mjesto među malobrojnim izabranicima koji se približavaju velikim arhetipovima svijeta. Mislio sam da ću napokon otkriti što je istina, saznati sve priče vezane za tajne vlade tibetanskih mudraca, za magične obrede sposobne da izazovu ljubav gdje ne postoji privlačnost, za obrede u kojima se odjednom pojavljuju vrata Raja.

Ali Petrus mi je rekao upravo suprotno: ne postoje izabrani. Svi su izabrani, umjesto da se pitate »što ovdje radim,« odlučite učiniti nešto što pobuđuje zanos u srcu. U radu sa zanosom nalaze se rajska vrata, ljubav koja se preoblikuje, izbor koji nas vodi do Boga. Taj nas zanos povezuje s Duhom Svetim, a ne stotine, tisuće pročitanih stranica klasičnih tekstova. Želja da se vjeruje kako je život čudo koje dopušta da se čuda događaju, a ne takozvani »tajni obredi« ili »redovi inicijacije.« Naposljetku, odluka čovjeka da ispuni svoju sudbinu jest ono što ga doista čini čovjekom, a ne one teorije što ih stvara oko misterija

postojanja.

I eto me ovdje. Na malo više od pola puta koji vodi do Santiaga de Compostela.

Ovo popodne u Leonu, daleke 1986. godine, ja još uvijek ne znam da ću za šest ili sedam mjeseci napisati knjigu o ovome svom iskustvu, da u mojoj duši već hoda pastir Santiago u potrazi za blagom, da se jedna žena imenom Veronika sprema popiti tablete i pokušati se ubiti, da će Pilar doći do rijeke Piedre i plačući napisati svoj dnevnik. Sve što znam u ovome trenutku jest da sam napet, nervozan, da nisam u stanju razgovarati s Petrusom jer sam upravo shvatio da više ne mogu raditi ono što sam radio - čak i kad to znači prihvatiti razumnu svotu novca na kraju mjeseca, određenu emocionalnu stabilnost, posao koji već poznajem i vladam njegovim tehnikama. Moram nešto promijeniti, nastaviti putem svoga sna, sna koji mi se čini djetinjastim, smiješnim, nemogućim za ostvarenje: postati pisac, to sam oduvijek potajice priželjkivao, ali nemam hrabrosti to priznati.

Petrus je upravo popio svoju kavu, svoju mineralnu vodu, zatražio račun i odlučio da odmah nastavimo put, budući da još ima nekoliko kilometara do obližnjega grada. Ljudi i dalje prolaze i razgovaraju, kriomice pogledavaju dvojicu sredovječnih hodočasnika misleći kako na svijetu ima čudnih ljudi koji su spremni oživjeti već odavno mrtvu prošlost. Temperatura je oko 27° jer je kasno popodne, a ja se tiho pitam, tisućiti put, što ovdje radim.

Htio sam se promijeniti? Mislim da nisam, ali me je ovaj put na kraju promijenio. Htio sam upoznati tajne? Mislim da jesam, ali put me poučava da tajne ne postoje, kao što je govorio Isus Krist - nema ničega skrivenog što se neće otkriti. Sve se događa upravo suprotno od onoga što sam očekivao.

Ustali smo i nastavili hodati u tišini. Udubljen sam u svoje misli, u svoju nesigurnost, a Petrus vjerojatno misli, tako bar ja zamišljam, na svoj posao u Milanu. Ovdje je jer ga je na to na određen način prisilila tradicija, i moguće je da čeka da ovo putovanje završi kako bi se mogao vratiti i raditi ono što voli.

Te godine kada sam krenuo na hodočašće svega je 400 ljudi prešlo Put za Santiago. Godine 1999, prema neslužbenim statistikama, 400 ljudi prolazilo je dnevno ispred spomenute gostionice.

Hodali smo cijelo to popodne ne izgovorivši ni riječi. Još nisu postojali mobilni telefoni, faksovi, elektronske kartice. Izolirani smo u ovome našem prisilnom druženju. Pred nama je Santiago de Compostela, a još ne mogu ni zamisliti da me ovaj put ne vodi samo u taj grad nego i u mnoge druge gradove svijeta. Ni ja, ni Petrus, nismo znali da ovo popodne, na leonskoj visoravni, ja hodam i prema Milanu, njegovu gradu, kamo ću stići gotovo deset godina kasnije s knjigom »Alkemičar.« Hodam prema svojoj sudbini, toliko puta sanjanoj i toliko puta odbačenoj. Hodam prema parku u kojemu ovoga lipanjskog popodneva 2001. postoji jedna kavana, jedna mineralna voda, ugodno sunce i pismo izdavača u kojemu me traži predgovor za hrvatsko izdanje Hodočašća.

Hodam da bih vidio kako se objavljuje povijest moga ponovnog rođenja.

Paulo Coelho Park Massey, Tarbes, Francuska, 1. lipnja 2001.

- Gospodine - rekoše mu - evo ovdje dva mača!

- Dosta je! - odvrati im on.

Luka, 22,38

Kad smo započeli hodočašće, mislio sam da sam ostvario jedan od svojih najvećih mladenačkih snova. Za mene ste bili čarobnjak D. Juan, a ja sam proživljavao sagu o Castanedi u potrazi za izvanrednim.

No vi ste se hrabro oduprli svim mojim pokušajima da vas preobratim u junaka. To je uvelike otežalo naš odnos, dok nisam shvatio da Izvanredno boravi na Putu Običnih Osoba. Danas je to jedna od najdragocjenijih spoznaja do kojih sam došao u svome životu, omogućava mi da djelujem i uvijek će me pratiti.

Zbog te spoznaje - koju sada nastojim podijeliti s drugima - ova je knjiga posvećena vama, Petrusu.

Autor

PROLOG

- Pred Svetim Licem RAM-a svojim rukama dotaknite Riječ Života i primite snagu dovoljnu da postanete njezinim svjedokom do Kraja Zemlje!

Majstor je podignuo uvis moj novi mač još uvijek u koricama. Vatra je pucketala, bio je to dobar znak, upućivao je da se obred može nastaviti. Tada sam se sagnuo i golim rukama stao kopati zemlju pred sobom.

Bila je noć, 2. siječnja 1986, i nalazili smo se na vrhu planine Serra do Mar, u blizini stijenja Agulhas Negras. Osim mene i moga Učitelja, bila je tu moja žena, jedan moj učenik, lokalni vodič i predstavnik velikoga bratstva koje je okupljalo ezoterične redove iz cijeloga svijeta i bilo poznato pod imenom Tradicija. Svih petero - uključujući i vodiča koji je unaprijed bio upozoren što će se događati - sudjelovalo je u mome pripremanju za Majstora Reda RAM. Završio sam s iskapanjem plitke, ali dugačke rupe u tlu. Svečano sam dotaknuo zemlju izgovarajući obredne riječi. Tada se moja žena približila i predala mi mač koji sam koristio više od deset godina i koji mi je toliko puta poslužio u stotinama Magičnih Operacija. Položio sam mač u rupu koju sam iskopao. Zatim sam nabacao zemlju povrh njega i poravnao rupu. Dok sam to radio, sjetio sam se ispita kroz koje sam prošao, stvari koje sam naučio i divljenja koje sam izazivao samo zato što sam kod sebe imao taj drevni i prijateljski mač. A sad će ga zemlja progutati, željezo njegove oštrice i drvo njegove drške ponovno će poslužiti kao hrana onome mjestu iz kojega sam izvukao toliko Moći.

Majstor se približio i stavio pred mene nov mač, na mjesto gdje sam pokopao stari. Svi su tada raširili ruke, i Majstor, koristeći svoju Moć, stvorio oko nas neku vrstu neobične svjetlosti koja nije sjala, ali je bila vidljiva, i na kojoj su obrisi ljudi imali drukčiju boju od one žute što ju je isijavala vatra. I tada, izvukavši iz korica svoj mač, dodirne njime moja ramena i glavu, istodobno govoreći:

- U ime Moći i Ljubavi RAM-a, imenujem te Majstorom i Vitezom Reda, danas i do kraja tvoga života. R od Rigoroznost, A od Amor, M od Milosrđe; R od Regnum, A od Agnus, M od Mundi. Kada dotakneš svoj mač, neka on nikad više ne ostane dugo u koricama, jer će inače zahrđati. A kad izađe iz korica, neka se nikad ne vraća a da prije toga nije učinio neko Dobro, otvorio neki Put, ili popio krv nekoga Neprijatelja.

Vrhom mača lagano je zarezao moje čelo. Od tog trenutka nisam više morao šutjeti. Nisam trebao skrivati ono za što sam bio sposoban, ni prikrivati čuda koja sam naučio stvarati na putu Tradicije. Otada, ja sam bio Čarobnjak.

Ispružio sam ruku da uhvatim svoj novi mač od čelika koji je neuništiv i od drva koje zemlja ne troši, s crnom i crvenom drškom i crnim koricama. No u času kad su moje ruke dodirnule korice mača i kad sam ga namjeravao uzeti, Majstor je napravio korak prema naprijed i svom snagom zgazio moje prste zbog čega sam zavrištao od bola i ispustio mač.

Pogledao sam ga ništa ne shvaćajući. Neobična je svjetlost nestala i Majstorovo je lice sada imalo fantazmagoričan izgled pri plamičcima vatre.

Pogledao me je hladno, pozvao moju ženu i predao joj nov mač. Zatim se okrenuo prema meni i rekao:

- Makni svoju ruku jer si u zabludi! Put Tradicije nije put malobrojnih izabranika nego put svih ljudi! Moć za koju misliš da posjeduješ ništa ne vrijedi, jer to nije Moć koja se dijeli s drugim ljudima! Trebao si odbiti mač, i da si to učinio, on bi ti bio predan, jer tada bi tvoje srce bilo čisto. No, kao što sam se pribojavao, u uzvišenome času ti si posrnuo i pao. I zbog svoje pohlepe, morat ćeš ponovno krenuti u potragu za svojim mačem. A zbog svoje oholosti, morat ćeš ga tražiti među običnim ljudima. Zbog svoje opčinjenosti čudima, morat ćeš se mnogo boriti da bi ponovno dobio ono što ti je tako velikodušno trebalo biti izručeno.

Kao da se zemlja rastvorila pod mojim nogama. Ostao sam klečati, zapanjen, ne želeći ni na što misliti. Kako sam vratio svoj stari mač zemlji, nisam ga više mogao uzeti natrag. A kako mi nov mač nije dan, ponovno sam bio na početku, bez moći i bez obrane. Na dan mog uzvišenog Nebeskog zaređenja, okrutnost Majstora dok je gazio moje prste vratila me u svijet Mržnje i Zemlje.

Vodič je ugasio vatru, a moja je žena došla do mene i pomogla mi da ustanem. U rukama je nosila moj novi mač, ali prema pravilima Tradicije ja ga nikada neću smjeti dotaknuti bez dopuštenja Majstora. Spustili smo se u tišini kroz šikaru slijedeći vodičevu svjetiljku dok nismo stigli do malene ceste gdje su bili parkirani automobili.

Nitko se sa mnom nije pozdravio. Moja je žena stavila mač u prtljažnik i upalila motor. Dugo smo vremena šutjeli dok je ona polako vozila, zaobilazeći rupe i udubljenja na cesti.

- Ne brini - reče pokušavši me obodriti. - Sigurna sam da ćeš ga ponovno steći.

Upitao sam je što joj je Majstor rekao.

- Govorio mi je o tri stvari. Najprije, kako je trebao ponijeti neki ogrtač sa sobom, jer je ondje gore bilo hladnije no što je mislio. Zatim, da ništa od svega toga nije bilo iznenađenje za njega i da se to već dogodilo mnogo puta drugim ljudima koji su došli do istoga stupnja kao i ti. I naposljetku, da će te tvoj mač čekati u određeno vrijeme, određenoga dana, na nekoj točki puta koji ćeš morati prijeći. Ja ne znam koji je to dan i sat. On mi je samo spomenuo mjesto na kojem ga moram sakriti kako bi ga ti pronašao.

- A koji je to put? - upitao sam razdraženo.

-Ah, to nije jasno rekao. Samo je spomenuo da na karti Španjolske potražiš jedan stari put, srednjovjekovni, poznat kao Neobičan Put Santiaga.

KANTABRIJSKO MORE, PUT ZA SANTIAGO,

DOLAZAK

Carinik je dugo gledao mač koji je moja žena nosila, ispitujući nas što s njim namjeravamo. Ja sam rekao da ga jedan naš prijatelj mora procijeniti kako bismo ga odnijeli na licitaciju. Ta je laž upalila; carinik nam je dao potvrdu da smo s mačem ušli na aerodrom Bajadas, i upozorio nas da je dovoljno pokazati tu potvrdu na carini kada budemo izlazili, ako se pojavi kakav problem.

Uputili smo se do agencije za iznajmljivanje automobila i rezervirali dva. Uzeli smo rezervacije i otišli nešto pojesti u restoran na samome aerodromu prije no što se rastanemo.

Ja sam proveo besanu noć u avionu - zbog straha od aviona koji se miješao sa strahom od onoga što će se dogoditi - no unatoč tome bio sam budan i uzbuđen.

- Ne brini se - rekla je moja žena tisućiti put - moraš otići do Francuske i u Saint-Jean-Pied-de-Portu potražiti gospođu Lourdes. Ona će te spojiti s nekim tko će te uputiti na Put za Santiago.

- A ti? - upitao sam također tisućiti put.

- Idem onamo kamo moram ići, ostaviti ono što mi je povjereno. Zatim ću nekoliko dana provesti u Madridu, i vratiti se u Brazil. Mogu voditi računa o našim poslovima isto tako dobro kao i ti.

- To znam - odgovorih nastojeći izbjeći tu temu. Moja briga zbog poslova koje sam ostavio u Brazilu bila je velika. Naučio sam ono nužno o Putu za Santiago u sljedećih petnaest dana nakon incidenta u Agulhasu Negrasu, no trebalo mi je gotovo sedam mjeseci za odluku da sve ostavim i krenem na put. Zbilo se to tek kad mi je jednoga jutra žena rekla da vrijeme ističe, i da ću, ako se ne odlučim, morati zauvijek zaboraviti put Magije i Red RAM. Pokušao sam joj objasniti da mi je Majstor dao nemoguć zadatak, kad već nisam mogao jednostavno skinuti sa svojih leđa odgovornost svakodnevnih poslova. Ona se nasmijala i rekla da je to glupa isprika, jer sam u tih sedam mjeseci malo toga napravio, samo sam provodio noći i dane pitajući se da li da krenem na put ili ne. I sasvim prirodno ispružila je prema meni dvije aviokarte s već određenim danom leta.

- Ovdje smo jer si ti tako odlučila - rekao sam joj u restoranu. - Ne znam da li je to ispravno, odluku o traženju svojega mača prepustiti drugoj osobi.

Žena mi reče da je najbolje uzeti automobile i odmah se rastati, ako mislimo dalje govoriti gluposti.

- Ti nikada ne bi dopustio da bilo kakva odluka u tvom životu potekne od druge osobe. Idemo, jer već postaje kasno - ustala je, uzela svoju prtljagu i krenula prema agenciji. Ja se nisam ni pomaknuo. Ostao sam sjediti, gledajući nezadovoljno kako nosi moj mač. Svakoga joj je časa mogao skliznuti iz ruku.

Zaustavila se nasred puta, vratila se do stola za kojim sam sjedio, dala mi zvučan poljubac u usta i uputila mi dug pogled, ne govoreći ništa. Odjednom sam shvatio da se nalazim u Španjolskoj, da se više ne mogu vratiti natrag. Unatoč strašnom osjećaju kako postoji velika mogućnost da ne uspijem, ja sam već napravio prvi korak. I tada je zagrlih s velikom ljubavlju, svom ljubavlju koju sam osjećao u tom trenutku, a dok je bila u mome zagrljaju, molio sam se svima i svemu u što sam vjerovao, preklinjao da mi daju snage da se vratim s njom i s mačem.

- Lijep mač, zar ne? - primijetio je ženski glas sa susjednoga stola pošto je moja žena otišla.

- Ne brini se - odgovorio je muški glas. - Kupit ću ti isti takav. Trgovine za turiste u Španjolskoj imaju tisuće takvih mačeva.

Nakon jednog sata vožnje počeo sam osjećati umor nakupljen od prijašnje noći. Osim toga, kolovoska je vrućina bila tako velika da je automobil počeo pokazivati znakove pregrijanosti, premda je cesta bila gotovo prazna. Odlučih zaustaviti se nakratko u nekom gradiću što su ga plakati uz cestu najavljujivali kao Nacionalni spomenik. Dok sam se uspinjao strmim obronkom koji je do njega vodio, prisjećao sam se svega što sam naučio o Putu za Santiago.

Kao što muslimanska tradicija zahtijeva od svakoga vjernika, barem jednom u životu, da prijeđe put što ga je Muhamed prevalio od Meke do Medine, tako su u prvom tisućljeću kršćanstva bila poznata tri puta koja su smatrana svetima, a jamčila su blagoslove i oprost od grijeha onome tko prijeđe bilo koji od njih. Prvi put vodio je do groba sv. Petra u Rimu, njegovi su hodočasnici nosili križ kao simbol i nazivali se romari. Drugi put vodio je do Svetoga Kristova Groba u Jeruzalemu, a oni koji su hodočastili na tom putu zvali su se palmari, jer su kao simbol nosili palme kojima su Krista pozdravljali kada je ušao u grad. I naposljetku, postojao je treći put - put koji je vodio do posmrtnih ostataka apostola sv. Jakova, zakopanoga na mjestu Iberskog poluotoka gdje je neki pastir vidio blistavu zvijezdu iznad polja. Legenda pripovijeda da se ondje, odmah nakon Kristove smrti, pojavio sv. Jakov, a i sama Djevica Marija, da su prenosili riječ Evanđelja i poticali narod da se preobrazi. Mjesto je ostalo poznato kao Compostela - polje zvijezde - i ubrzo je niknuo grad koji će privući putnike iz cijeloga kršćanskog svijeta. Ti putnici koji su prelazili treći sveti put dobili su ime hodočasnici, a kao simbol imali su školjku.

U davno zlatno doba, u XIV stoljeću, Mliječni put (jer su se hodočasnici noću upravljali prema zvijezdama) svake je godine prešlo više od milijun ljudi koji su dolazili iz svih kutaka Europe. I danas mistici, vjernici i istraživači još uvijek pješice prelaze sedamsto kilometara koliko razdvaja francuski grad Saint-Jean-Pied-de-Port od Katedrale Santiaga de Compostela u Španjolskoj. Zahvaljujući francuskom svećeniku Aymericu Picaudu koji je hodočastio do Compostele 1123. godine, ruta koju danas slijede hodočasnici ista je onoj srednjovjekovnoj koju je prešao Karlo Veliki, sv. Franjo Asiški, Isabela Kastiljska, i u skorije vrijeme papa Ivan XXIII, između mnogih drugih.

Picaud je napisao pet knjiga o svom iskustvu koje su predstavljene kao rad pape Calixta II, zavjetovan sv. Jakovu i kasnije poznat kao »Codex Calixtinus.« U V knjizi, Liber Sancti Jacobi, Picaud nabraja prirodna obilježja, izvore, bolnice, skloništa i gradove koji se protežu duž puta. Na osnovu Picaudovih bilježaka udruženje »Les Amis de Saint-Jacques« (sv. Jakov kaže se Saint-Jacques na francuskom, James na engleskom, Giacomo na

talijanskom, Jacob na latinskom) preuzima na sebe zadatak očuvanja tih prirodnih obilježja i usmjeravanja hodočasnika.

Negdje u XII stoljeću Španjolska je počela koristiti mistiku sv. Jakova u svojoj borbi protiv Maura koji su prodrli na poluotok. Stvoreni su razni vojni redovi duž Puta, a pepeo Apostola postao je moćan duhovni talisman u borbi protiv muslimana koji su govorili da imaju Muhamedovu ruku. Kad je Reconquista završena, vojni su redovi bili tako jaki da su postali prijatelji Državi, pa su katolički kraljevi bili primorani izravno djelovati kako bi spriječili da se ti redovi pobune protiv plemstva. Zbog toga je Put malo-pomalo padao u zaborav, i da nije bilo umjetničkih manifestacija poput Sunuelova »Mliječnog puta« ili »Putnika« Juana Manoela Serrata, Nitko se danas ne bi prisjećao da su tuda prolazile tisuće ljudi koji će kasnije nastaniti Novi svijet.

Put za Santiago na francuskom teritoriju bio je sastavljen od nekoliko ruta koje su se spajale u španjolskom gradu Puente de la Reina. Grad Saint-Jean-Pied-de-Port nalazi se na jednoj od tih ruta koja nije ni jedina ni najvažnija.

Gradić u koji sam stigao bio je posve pust. Nakon duga traženja, našao sam neku malu kantu uređenu u staroj kući srednjovjekovnog stila. Gazda - koji nije skidao oči s neke televizijske serije - obavijestio me da je to vrijeme popodnevnoga počinka i da sam lud što se vozim po tolikoj vrućini.

Naručio sam sok i pokušao gledati televiziju, ali nisam se uspio ni na što usredotočiti. Samo sam mislio kako ću za dva dana, u jeku XX stoljeća, proživljavati ponešto od velike ljudske pustolovine koja je povelu Odiseja iz Troje, bila uz Quijotea u Manchi, odvela Dantea i Orfeja u pakao i Kristofora Kolumba do Amerike: pustolovine putovanja u nepoznato.

Kad sam ponovno sjeo u auto, bio sam već smireniji. Čak i ako ne pronađem mač, hodočašće do Santiaga završit će tako da ću pronaći samoga sebe.

SAINT-JEAN-PIED-DE-PORT

Povorka zamaskiranih likova i glazbena družina - svi odjeveni u crveno, zeleno i bijelo, boje francuske Baskije - ispunila je glavnu ulicu Saint-Jean-Pied-de-Porta. Bila je nedjelja, proveo sam dva dana u vožnji i nisam više mogao izgubiti ni minutu u gledanju te zabave. Prokrčio sam put kroz gomilu ljudi, čuo neke psovke na francuskom, ali stigao sam do zidina koje su činile najstariji dio grada i gdje se trebala nalaziti gospođa Lourdes. Čak i u tom dijelu Pirineja bilo je vruće cijeli dan, te sam iz auta izašao natopljen znojem.

Pokucao sam na vrata. Pokucao sam još jednom i ništa. Pokucao sam i treći put, nitko nije odgovorio. Zabrinuto sam sjeo na rub pločnika. Žena mi je rekla da moram biti ovdje upravo danas, ali nitko nije odgovarao na moje kucanje. Možda je, pomislio sam, gospođa Lourdes izašla da gleda povorku, ali postojala je i mogućnost da sam došao prekasno, i da je ona odlučila da me više ne čeka. Put za Santiago završio bi tako prije no što je i počeo.

Odjednom se vrata otvoriše i neko dijete iskoči na ulicu. Ja sam u skoku ustao i na francuskom, koji nije bio baš najpravilniji, upitao za gospođu Lourdes. Djevojčica se nasmijala i pokazala prema unutrašnjosti kuće. Tek sam tada shvatio svoju grešku: vrata su vodila u golemo dvorište oko kojega su se nizale stare srednjovjekovne kuće s balkonima. Bila su otvorena za mene, a ja se nisam usudio čak ni gurnuti ih.

Ušao sam trčeći i uputio se prema kući koju mi je pokazala djevojčica. Unutra je neka vremešna i debela žena vikala nešto na baskijskom na maloga dječaka smeđih i tužnih očiju. Pričekao sam malo da svađa prestane, i doista je prestala tako da je stara pod pljuskom uvreda poslala jasnog dječaka u kuhinju. Tek se tada okrenula prema meni i, ne upitavši me ništa, odvela me - uz ljubazne pokrete i gurkanje - na drugi kat te malene kuće. Gore je bio samo jedan skučen ured pun knjiga, predmeta, kipova sv. Jakova i uspomena s Puta. Izvukla je jednu knjigu s police i sjela za jedini stol u prostoriji, pustivši me da stojim.

- Vi ste vjerojatno još jedan hodočasnik za Santiago - reče bez okolišanja. - Moram zabilježiti vaše ime u bilježnicu hodočasnika.

Rekao sam joj svoje ime, a ona je htjela znati da li sam donio Vieiras. »Vieiras« je bilo ime velikih školjki koje su se nosile kao simbol hodočašća do groba apostola, a služile su da se hodočasnici međusobno prepoznaju.¹ Prije puta u Španjolsku otišao sam u jedno hodočasno mjesto u Brazilu, Aparecida do Norte. Ondje sam kupio sliku Naše Gospe od Aparecida koja je stajala na tri takve školjke. Izvadio sam ih iz naprtnjače i pružio ih gospođi Lourdes.

- Lijepo, ali nepraktično - reče ona vraćajući mi školjke. - Mogu se slomiti za vrijeme puta.

---

¹ Jedini trag što ga je Put za Santiago ostavio u francuskoj kulturi upravo je u gastronomiji, tom nacionalnom ponosu: coquilles Saint-Jacques, Jakovljeve kapice.

- Neće se slomiti. Ostavit ću ih na grobu apostola.

Gospođa Lourdes doimala se kao da nema mnogo vremena za mene. Dala mi je malenu kartu koja mi je trebala olakšati smještaj u samostanima na Putu, stavila pečat Saint-Jean-Pied-de-Porta da označi gdje sam započeo putovanje i rekla mi da mogu krenuti s Božjim blagoslovom.

- Ali gdje je moj vodič? - upitao sam.

- Kakav vodič? - odgovorila je ona pomalo iznenađena, ali s nekakvim drukčijim sjajem u očima.

Shvatio sam da sam zaboravio nešto vrlo važno. U velikoj želji da budem što prije poslužen, nisam izgovorio Drevnu Riječ - neku vrstu lozinke koja služi za prepoznavanje između onih koji pripadaju ili su pripadali redovima Tradicije. Odmah sam ispravio svoju grešku i rekao joj Riječ. Gospođa Lourdes je brzim pokretom istrgnula iz mojih ruku kartu koju mi je maloprije predala.

- To vam neće trebati - reče dok je micala gomilu starih novina s neke kartonske kutije. - Vaš put i mjesta na kojima ćete se odmarati ovisе o odlukama vašega vodiča.

Gospođa Lourdes je iz kutije izvukla šešir i ogrtač. Izgledali su kao vrlo stari odjevni predmeti, ali su bili dobro očuvani. Zamolila me da stanem na sredinu prostorije i počela je tiho moliti. Zatim je prebacila ogrtač preko mojih leđa i stavila šešir na moju glavu. Uspio sam primijetiti da su na šeširu, kao i na ramenima ogrtača, bile ušivene školjke. Ne prestajući moliti, stara je gospođa iz jednog kuta ureda donijela pastirski štap i stavila mi ga u desnu ruku. Na štap je objesila posudu za vodu. I tako sam tamo stajao: odjeven u bermude od traperа i majicu I LOVE NY, a povrh toga, srednjovjekovna odjeća hodočasnika u Compostelu.

Starica se približila na dva pedlja od mene. I tada je, u nekoj vrsti transa, stavila dlanove svojih ruku na moju glavu i rekla:

- Neka te apostol sv. Jakov prati i pokaže ti jedinu stvar koju moraš otkriti; ne idi ni prebrzo ni presporo nego uvijek u skladu sa Zakonima i Potrebama Puta; slušaj onoga koji će te voditi, čak i ako ti da naredbu o ubojstvu, bogohulnu ili besmislenu. Moraš se zakleti na posvemašnju poslušnost svome vodiču.

Zakleo sam se.

- Duh starih hodočasnika Tradicije pratit će te na putovanju. Šešir te štiti od sunca i zlih misli; ogrtač te štiti od kiše i zlih riječi; štap te štiti od neprijatelja i zlih djela. Neka te blagoslov Boga, sv. Jakova i Djevice Marije prati svake noći i svakog dana. Amen.

Rekavši to, vrati se u svoje uobičajeno stanje: brzo i pomalo neraspoloženo pokupila je odjeću, spremila je u kutiju, vratila štap sa zdjelicom u kut, i pošto me je poučila riječima lozinke, zamolila me da odmah krenem jer me moj vodič čeka na otprilike dva kilometra od Saint-Jean-Pied-de-Porta.

- On ne podnosi glazbene družine - reče mi. No čak i na dva kilometra odavde, on ih vjerojatno čuje: Pirineji su odlična rezonantna kutija.

I bez drugih napomena, spustila se stubama i otišla u kuhinju još malo mučiti dječaka tužnih očiju. Na izlasku sam upitao što da učinim s automobilom, a ona reče da joj ostavim ključeve, jer će netko doći po njega. Otišao sam do prtljažnika, izvadio svoju malenu plavu naprtnjaču s privezanom vrećom za spavanje, spremio na najsigurnije mjesto sliku Naše

Gospe Aparecida sa školjkama, te stavio naprtnjaču na leđa i predao ključeve gospođi Lourdes.

- Izađite iz grada slijedeći ovu ulicu do onih vrata na kraju zidina - reče mi. - I kad stignete u Santiago de Compostela, izmolite jednu zdravomariju za mene. Ja sam već toliko puta prešla taj put, a sad mi je dovoljno što u očima hodočasnika čitam uzbuđenje koje još uvijek osjećam, ali ga zbog godina više ne mogu proživljavati. Ispričajte to sv. Jakovu. I još mu recite da ću se uskoro naći s njim na drugome putu - izravnijem i manje zamornom.

Izašao sam iz gradića prošavši kroz gradska vrata Porte D'Espagne. U prošlosti je to bila omiljena ruta rimskih osvajača, a tuda su prošle i vojske Karla Velikog baš kao i Napoleonove. Hodao sam u tišini, slušajući glazbenu družinu u daljini, ali iznenada su me, kraj ruševina nekog mjesta u blizini Saint-Jeana, obuzeli osjećaji i oči mi se ispuniše suzama: ondje, kraj tih ruševina, prvi sam put doista shvatio da moje noge gaze Neobičnim Putem sv. Jakova.

Oko visoravni, Pirineji obojeni glazbom i jutarnjim suncem ostavljali su dojam nečega prvotnoga, nečega što je ljudska vrsta već zaboravila, i nema načina da ja saznam što je to bilo. No bio je to čudan i snažan dojam, te sam odlučio ubrzati korak i što prije stići na mjesto na kojemu me je trebao čekati vodič, kako mi je rekla gospođa Lourdes. Ne prekidajući hodanje skinuo sam majicu i spremio je u naprtnjaču. Remeni naprtnjače pomalo su se urezivali u moja gola ramena, ali zauzvrat su stare tenisice bile tako mekane da mi nisu stvarale nikakvu neugodnost. Nakon gotovo četrdeset minuta, na jednom zavoju koji je kružio oko divovskog kamena, stigao sam do staroga napuštenog zdenca. Ondje, sjedeći na zemlji, neki čovjek star pedesetak godina, crne kose i nalik Ciganinu, tražio je nešto u naprtnjači.

- Zdravo - rekoah ja na španjolskom, s istom bojažljivošću koju sam osjećao svaki put kada bih bio nekome predstavljen. - Vi vjerojatno čekate mene. Ime mi je Paulo.

Čovjek je prestao prekapati po naprtnjači i odmjerio me pogledom od glave do pete. Pogled mu je bio hladan i nije se doimao iznenađenim mojim dolaskom. I ja sam imao nejasan osjećaj da ga poznajem.

- Da, ja te čekam, ali nisam mislio da ću te sresti tako brzo. Što želiš?

Pomalo sam se zbunio tim pitanjem, te odgovorih da sam ja taj kojega mora voditi Mliječnim putem u potrazi za mačem.

- Nije potrebno - reče čovjek. - Ako želiš, mogu ga pronaći umjesto tebe. Ali odluči odmah.

Sve mi se čudnijim činio taj razgovor s nepoznatim. No kako sam se zakleo na posvemašnju poslušnost, namjeravao sam mu dati odgovor. Ako on može pronaći mač umjesto mene, ja bih uštedio mnogo vremena, mogao bih se odmah vratiti poslovima i ljudima koji su me čekali u Brazilu, a koji su mi stalno bili na pameti. Mogao je to biti i trik, no nije bilo ništa loše u tome da odgovorim.

Odlučio sam pristati. No iznenada, iza sebe začuh glas s jakim španjolskim naglaskom:

- Ne moramo se popeti na planinu da bismo saznali koliko je visoka.

To je bila lozinka! Pogledao sam iza sebe i ugledao čovjeka od nekih četrdeset godina, u smeđastim bermudama i bijeloj znojnoj majici, kako netremice gleda u Ciganina.

Imao je prosijedu kosu i preplanulu kožu. U svojoj žurbi zaboravio sam na osnovna pravila zaštite i bacio sam se u ruke prvome neznancu kojeg sam sreo.

- Brod je sigurniji kada je u luci, ali ne grade se radi toga brodovi - rekoh ja odgovor na lozinku. Za to vrijeme čovjek nije skidao pogled s Ciganina, a ni Ciganin s njega. Obojica su se gledala u oči nekoliko minuta, bez straha i bez junačenja. Dok napokon Ciganin nije ostavio naprtnjaču na tlu, prezrivo se nasmiješio i krenuo prema Saint-Jean-Pied-de-Portu.

- Moje je ime Petrus² - reče pridošlica čim je Ciganin nestao iza golema kamena što sam ga maloprije zaobišao. - Sljedeći put budite oprezniji.

Primijetio sam naklonost u njegovu glasu, drukčiji ton od Ciganinova, pa i od same gospođe Lourdes. Uzeo je naprtnjaču s tla, a ja sam vidio da je na njezinu stražnjem dijelu nacrtana školjka sv. Jakova. Izvukao je iz nje bocu vina, popio gutljaj i pružio mi je. Dok sam pio, upitao sam tko je taj Ciganin.

- Ova je ruta granična ruta, njome često putuju krijumčari i teroristi koji su prebjegli iz španjolske Baskije - reče Petrus. - Policija ovamo gotovo i ne zalazi.

- Niste mi odgovorili. Vas dvojica ste se gledali kao stari znanci. A meni se čini da ga i ja poznajem, zato sam bio tako hrabar.

Petrus se nasmijao i zamolio me da odmah krenemo. Uzeo sam svoje stvari i počeli smo hodati u tišini. No zbog Petrusova smijeha znao sam da je mislio isto što i ja.

Mi smo sreli jednoga demona.

Neko smo vrijeme hodali u tišini, a gospođa Lourdes imala je potpuno pravo: čak i na gotovo tri kilometra udaljenosti, još se mogao čuti zvuk glazbene družine koja je bez prestanka svirala. Htio sam Petrusu postaviti mnoga pitanja - o njegovu životu, radu, o tome što ga je dovelo na ovo mjesto. No znao sam da imamo još sedamsto kilometara koje ćemo zajedno prijeći i da će doći pravi trenutak da se odgovori na sva ta pitanja. Ali Ciganin mi nije izlazio iz glave, i ja sam prekinuo šutnju.

- Petrus, mislim da je taj Ciganin bio demon.

- Da, bio je to demon - i kad je to potvrdio, osjetio sam istodobno i užas i olakšanje. - Ali nije to demon kojega ste upoznali u Tradiciji.

U Tradiciji demon je duh koji nije ni dobar ni zao, smatra se čuvarem većega dijela tajni pristupačnih čovjeku, i posjeduje snagu i moć nad materijalnim stvarima. Budući da je to posrnuli anđeo, poistovjećuje se s ljudskom vrstom i uvijek je spreman na saveze i izmjenu usluga. Upitao sam koja je razlika između Ciganina i demona Tradicije.

- Srest ćemo druge na putu - nasmijao se. - Sami ćete shvatiti razliku. Ali da biste dobili neku ideju, pokušajte se sjetiti cijeloga razgovora s Ciganinom.

Promislio sam o dvije jedine rečenice koje sam s njim izmijenio. On je rekao da me je čekao, i potvrdio da će potražiti mač umjesto mene.

Petrus tada reče da su to rečenice koje bi odlično pristajale nekom lopovu koji je iznenađen usred krađe naprtnjače: pokušao je dobiti na vremenu i steći naklonost, dok je brzo smišljao na koji će način pobjeći. Istodobno, te dvije rečenice mogle su imati dublje

---

² Petrus mi je zapravo rekao svoje pravo ime. Da bih zaštitio njegovu privatnost, njegovo je ime zamijenjeno. Ovo je jedan od rijetkih slučajeva zamjene imena u ovoj knjizi.

značenje da su te riječi značile upravo ono što je rekao.

- Koja je od tih rečenica točna?

- Obje su točne. Dok se branio, taj je jadni lopov uhvatio riječi koje su vam trebale biti izrečene. Mislio je da je jako pametan, a bio je samo instrument jedne jače sile. Da je pobjegao kad sam došao, ovaj bi razgovor bio nepotreban. Ali on me pogledao i ja sam u njegovim očima pročitao ime demona kojega ćete stresti na putu.

Za Petrusa, taj je susret bio povoljan znak, jer se demon prerano razotkrio.

- No nemojte se sada brinuti zbog njega, kao što sam maloprije rekao, on neće biti jedini. Možda će biti najvažniji, ali neće biti jedini.

Nastavili smo hodati. Vegetacija se promijenila, od prijašnjih pomalo pustih krajolika, sada su se vidjela razbacana stabla. Možda bi bilo najbolje upravo slijediti Petrusov savjet i pustiti da se stvari odvijaju same od sebe. Petrus bi povremeno izrekao kakvu povijesnu činjenicu vezanu za mjesta kroz koja smo prolazili. Vidio sam kuću u kojoj je prenoćila neka kraljica uoči svoje smrti, i kućicu izgrađenu u stijeni, osamljeno mjesto nekog pustinjaka, svetog čovjeka za kojega su malobrojni stanovnici toga područja govorili da je sposoban činiti čuda.

- Čuda su vrlo važna, zar ne mislite? - reče on.

Odgovorio sam da jesu, ali da nikad nisam vidio neko veliko čudo. Moje poučavanje u Tradiciji bilo je više na intelektualnome planu. Vjerovao sam da ću, kad vratim svoj mač, biti sposoban činiti velike stvari kao i moj Učitelj.

- Kao i ono što nije čudo jer ne mijenja zakone prirode. Moj je Učitelj koristio te snage za...

Nisam uspio završiti rečenicu, jer nisam nalazio nijedan razlog zbog čega bi Učitelj materijalizirao duhove, mijenjao mjesto predmeta a da ih ne dodiruje i, kao što sam već vidio više nego jedanput, otvorao pukotine plavetnila na nebu prekrivenom oblacima.

- Možda on to čini da bi vas uvjerio da ima Znanje i Moć - odgovori Petrus.

- Može biti - odgovorio sam bez mnogo uvjerenja. Sjeli smo na neki kamen jer mi je Petrus rekao da mrzi pušiti dok hoda. Dok hoda pluća mu apsorbiraju mnogo više nikotina i dim mu izaziva mučninu.

- Zato je vaš Učitelj odbio predati vam mač - reče Petrus. - Zato što ne znate razlog zbog kojeg on čini čuda. Zato što ste zaboravili da je put spoznaje put otvoren svim ljudima, običnim ljudima. Na našem putu poučit ću vas nekim vježbama i obredima koji su poznati kao Praksa RAM-a. Mnogi su ljudi u nekom trenutku svoga života već imali pristup barem nekima. Sve te vježbe, bez iznimke, može pronaći onaj tko ih želi pronaći, uz strpljenje i oštroumnost, u lekcijama kojima nas poučava sam život.

Prakse RAM-a tako su jednostavne da im ljudi poput vas, naučeni da odviše kompliciraju život, često ne daju nikakvu vrijednost. Ali upravo one, zajedno s još tri skupa Praktičnih vježbi, čine čovjeka sposobnim da uspije u svemu, u potpunosti u svemu što poželi.

Isus je veličao Oca kad su njegovi učenici počeli činiti čuda i liječiti ljude, i zahvalio mu jer je On skrio te stvari od učenih ljudi i otkrio ih jednostavnim ljudima. Naposljetku, ako netko vjeruje u Boga, mora vjerovati i da je taj Bog pravedan.

Petrus je imao pravo. Bila bi božja nepravda dopustiti da samo učeni ljudi, koji imaju vremena i novaca za skupe knjige, mogu imati pristup istinskoj Spoznaji.

- Istinski put mudrosti može se poistovjetiti samo s tri stvari - reče Petrus. Najprije, on mora imati Agape, a o tome ću vam govoriti kasnije; zatim, mora imati praktičnu primjenu u životu, inače mudrost postaje nekorisna stvar i istrune poput mača koji nikad nije korišten.

1 naposljetku, to mora biti put što ga može svatko prijeći. Kao ovaj put što ga vi sada prelazite, Put za Santiago.

Hodali smo cijelo popodne i tek kada je sunce počelo nestajati iza planina, Petrus je odlučio da se zaustavimo. Oko nas, najviši vrhovi Pirineja još su blistali na svjetlosti posljednjih sunčevih zraka.

Zamolio me je da očistim tlo pod sobom i kleknem.

- Prva praktična vježba RAM-a sastoji se u ponovnome rođenju. Morat ćete je obavljati sljedećih sedam dana, nastojeći da na drukčiji način iskusite svoj prvi dodir sa svijetom. Vi znate kako je bilo teško ostaviti sve i doći na ovaj Put za Santiago u potrazi za mačem, ali ta poteškoća postoji samo zato jer ste bili vezani za prošlost. Već ste iskusili poraz i strahujete da ćete ga ponovno iskusiti; već ste nešto postigli i strahujete da ćete to izgubiti. Ipak, prevladalo je nešto što je od svega jače: želja da pronađete mač. I odlučili ste izložiti se opasnosti.

Odgovorio sam potvrdno, ali sam dodao da me i dalje more iste brige koje je on spomenuo.

- Nije važno. Vježba će vas, malo-pomalo, osloboditi tereta koji ste sami stvorili u svome životu.

I Petrus me je poučio Prvoj praktičnoj vježbi RAM-a: VJEŽBI SJEMENA³

- Učinite to sada prvi put! - reče.

Naslonio sam glavu među koljena, duboko disao i počeo se opuštati. Tijelo me je slušalo s ugodom - možda zato što smo cijeli dan dugo hodali i bio sam iscrpljen. Počeo sam osluškivati zvukove zemlje, potmule zvukove, promukle, i pomalo sam se pretvarao u sjeme.

---

³ VJEŽBA SJEMENA, Kleknite na zemlju. Zatim sjednite na svoje pete i spustite tijelo tako da vam glava dodiruje koljena. Ispružite ruke prema natrag. Nalazite se u fetalnom položaju. Sada se opustite i zaboravite na sve napetosti. Dižite smireno i duboko. Uskoro ćete početi osjećati da ste slično sjeme okruženo udobnošću zemlje. Sve je oko vas toplo i ugodno. Spavate spokojnim snom. Odjednom, jedan se prst miče. Klica više ne želi biti sjeme, želi se roditi. Polagano počinjete micati ruke, zatim se vaše tijelo podiže, podiže, dok ponovno ne sjednete na pete. Tada počinjete ustajati, lagano, lagano se uspravljate s koljenima na tlu. Cijelo to vrijeme zamišljali ste što znači kada se sjeme pretvara u klicu i stane probijati zemlju. Došao je trenutak da se zemlja probije. Polako ćete ustajati, stavljajući jedno stopalo na tlo, zatim drugo, boreći se protiv neravnoteže kao što se klica bori za prostor. Sve dok sasvim ne ustanete. Zamislite oko sebe polje, sunce, vodu, vjetar i ptice. To je klica koja se rađa. Polagano dižite ruke prema nebu. Zatim se ispružite još više, još više, kao da želite uhvatiti golemo sunce koje sja ponad vas i daje vam snagu, privlači vas. Tijelo vam postaje sve čvršće, mišići se istežu, a vi osjećate kako rastete, rastete, rastete, i postajete golemi. Napetost će svakim trenom postajati jača dok ne postane bolna, nepodnošljiva. Kada više ne možete izdržati, kriknite i otvorite oči. Ponovite ovu vježbu sedam dana uzastopce, uvijek u isto vrijeme.

Nisam mislio. Sve je bilo mračno i ja sam zaspao u dubini zemlje. Odjednom se nešto pomaknulo. Bio je to jedan dio mene, sićušan dio koji se želio probuditi, koji je govorio da moram izaći odande, jer »tamo gore« postoji nešto drugo. Ja sam mislio na spavanje, no taj je moj dio bio uporan. Počeo je micati moje prste, a prsti su micali ruke - ali to nisu bili prsti ruke, nego malena klica koja se borila da svlada snagu zemlje i krene prema toj »stvari gore.« Osjetio sam da je tijelo počelo slijediti pokrete ruku. Svaka je sekunda bila poput vječnosti, ali sjeme je imalo to nešto »tamo gore« i moralo je niknuti, moralo je saznati što je. Počeli su se dizati, najprije vrlo teško glava, a zatim i tijelo. Sve je bilo odviše sporo i ja sam se morao boriti protiv sile koja me je gurala prema dolje, u smjeru dubine zemlje, gdje sam ranije bio smiren i snivao svoj vječni san. Ali pobjeđivao sam, pobjeđivao sam i napokon sam nešto probio i uspravio se. Snaga koja me je vukla prema dolje odjednom je nestala. Ja sam probio zemlju i bio okružen tom »stvari tamo gore.«

Ta »stvar tamo gore« bilo je polje. Osjetio sam toplinu sunca, zujanje komaraca, žubor rijeke koja je tekla u daljini. Sklopljenih očiju, ustao sam polagano i pomislio da ću svakoga časa izgubiti ravnotežu i vratiti se u zemlju, no ipak sam i dalje rastao. Ruke su mi se širile i tijelo mi se istezalo. Ondje sam bio ja, ponovno sam se rađao, želeći da me iznutra i izvana okupa to golemo sunce koje je sjalo i molilo me da rastem sve više, da se ispružim toliko da bih ga zagrlio svim svojim granama. Istezao sam ruke sve više, mišići cijeloga tijela počeli su me boljeti, osjetio sam da sam visok tisuću metara i da mogu zagrliti mnoge planine. A tijelo se i dalje širilo, širilo, sve dok mišićna bol nije postala tako jaka da više nisam mogao izdržati i kriknuo sam.

Otvorio sam oči, preda mnom je stajao Petrus smiješeći se i pušeći cigaretu. Svjetlost dana još nije nestala, ali sam se začudio kad sam vidio da sunce nije sjalo onako kako sam zamišljao. Upitao sam ga da li bi želio da mu opišem dojmove, no on reče da ne želi.

- To je vrlo osobna stvar i morate je sačuvati za sebe. Kako bih to ja mogao prosuđivati? To su vaši dojmovi, a ne moji.

Zatim Petrus reče da ćemo ovdje prespavati. Naložili smo malenu vatru, popili što je preostalo iz njegove boce vina, a ja sam pripremio nekoliko sendviča od paštete foie-gras koju sam kupio prije no što sam stigao u Saint-Jean. Petrus je otišao do rječice koja je tekla u blizini i donio nekoliko riba te ih ispržio na vatri. Potom smo legli svaki u svoju vreću za spavanje.

U obilju velikih dojmova koje sam doživio u svome životu ne mogu zaboraviti tu prvu noć na Putu za Santiago. Bilo je hladno, unatoč tome što je bilo ljeto, a ja sam u ustima imao okus vina koje je Petrus donio. Pogledao sam u nebo i iznad mene se protezao Mliječni put, pokazujući nam dug put što ga moramo proći. Nekoć mi je to golemo prostranstvo stvaralo veliku tjeskobu, užasan strah da neću uspjeti, da sam za to premalen. Ali danas sam bio sjeme i ponovno se rodio. Otkrio sam da je, unatoč udobnosti zemlje i sna koji sam snivao, mnogo ljepši život »tamo gore.« I mogao bih se uvijek ponovno roditi, koliko god puta to poželio, dokle god. moje ruke budu dovoljno velike da zagrle zemlju iz koje sam došao.

STVORITELJ I STVORENJE

Šest smo dana hodali po Pirinejima, penjali se i spuštali planinama, a Petrus je tražio da napravim vježbu sjemena svaki put kad su sunčeve zrake obasjavale tek najviše vrhove. Trećega dana hoda jedan cementni stupić obojen u žuto upućivao nas je da smo prešli granicu, i da su naše noge zakoračile na španjolsko tlo. Petrus je pomalo otkrivao stvari iz svoga privatnog života; saznao sam da je Talijan i da je radio u industrijskom dizajnu.⁴ Upitao sam ga nije li zabrinut zbog toga što je primoran pomagati i voditi jednog hodočasnika u potrazi za mačem.

- Htio bih vam nešto objasniti - odgovorio je. - Ja vas ne vodim do vašega mača. Samo je na vama da ga nađete. Ja sam ovdje da vas provedem Putem za Santiago i poučim vas Praktičnim vježbama RAM-a. Kako ćete vi to primijeniti da pronađete svoj mač, to je vaša stvar.

- Niste mi odgovorili na pitanje.

- Kada putujete, iskušavate vrlo zorno čin Ponovnog Rađanja. Nailazite na posve nove situacije, dan prolazi sporije i uglavnom ne razumijete jezik kojim ljudi oko vas govore. Upravo kao dijete koje je izašlo iz majčine utrobe. Zbog toga počinjete pridavati više važnosti stvarima koje vas okružuju, jer o njima ovisi kako ćete preživjeti. Postajete pristupačniji ljudima, jer vam oni mogu pomoći u teškim situacijama. I s velikom radošću primete svaku malenu uslugu od bogova, kao da je to prizor koji će se pamtiti do kraja života.

Istodobno, kako su sve stvari nove, primjećujete na njima samo ljepotu, i postajete najsretniji u životu. Zato je religiozno hodočašće uvijek bilo jedno od najobjektivnijih načina stizanja do prosvjetljenja. Riječ grijeh dolazi od pecus što znači manjkavost stopala, stopalo koje nije sposobno prijeći put. Jedan od načina da se ispravi grijeh jest da se neprestano hoda prema naprijed, prilagođujući se novim situacijama i primajući zauzvrat tisuće blagoslova koje život velikodušno daje onima koji traže.

- Mislite li da bih se ja mogao brinuti zbog nekoliko projekata koje sam napustio da bih bio ovdje s vama?

Petrus je pogledao uokolo i ja sam pratio njegov pogled. Na visoravni obližnje planine pasle su koze. Jedna od njih, najodvažnija, stajala je na malenoj izbočini vrlo visoke stijene, nisam shvaćao kako je tamo stigla i kako će odanle otići. No u trenutku kad sam to

---

⁴ Colin Wilson potvrđuje da u svijetu ne postoje slučajnosti, a ja sam se ponovno uvjerio u istinitost te tvrdnje. Jedno sam popodne listao neke časopise u hallu hotela u kojemu sam odsjeo u Madridu, i pažnju mi je skrenula reportaža o Nagradi Princ Asturias, jer je jedan od nagrađenih bio brazilski novinar Roberto Marinho. No kad sam bolje pogledao fotografiju banketa gotovo sam se prestrašio: za nekim stolom, elegantan u svom smokingu, sjedio je Petrus, a pod fotografijom je naveden kao jedan od trenutno najpoznatijih europskih dizajnera.

pomislio, koza je skočila i, dotaknuvši točke nevidljive mome oku, vratila se svome stadu. Sve je uokolo odimalo uzbuđenim mirom, mirom svijeta koji je morao još mnogo rasti i stvarati, i koji je znao da je zbog toga potrebno nastaviti hodati, neprestano hodati. Čak i kad bi mi neki veliki potres ili ubojita oluja ostavili dojam da je priroda okrutna, shvatio bih da su to mijene na putu. I priroda je putovala u potrazi za svjetlošću.

- Vrlo sam zadovoljan što sam ovdje - reče Petrus. - Zato što posao koji sam ostavio više nije važan, a poslovi koje ću obaviti nakon ovoga bit će mnogo bolji.

Kad sam pročitao djelo Carlosa Castanede, silno sam želio sresti staroga indijanskog čarobnjaka, D. Juana. Vidjevši kako Petrus gleda planine, učinilo mi se da mu je vrlo sličan.

Popodne sedmoga dana stigli smo na vrh malenoga brda pošto smo prešli jedan borik. Ondje se Karlo Veliki prvi put pomolio na španjolskome tlu, i zbog toga je jedan stari spomenik na latinskom tražio da svi mole za spas kraljice. Učinili smo što je spomenik tražio. Potom je Petrus rekao da napravim vježbu sjemena posljednji put.

Jako je puhalo i bilo je hladno. Pridodao sam da je još rano, moglo je biti najviše tri sata popodne, no on je odgovorio da ne prigovaram nego da učinim upravo ono što je tražio.

Kleknuo sam na zemlju i počeo vježbu. Sve je prolazilo u najboljem redu do trenutka kad sam ispružio ruke i počeo zamišljati sunce. Kad sam stigao do te točke, s divovskim suncem koje je preda mnom sjalo, osjetio sam da me obuzima velik zanos. Moja sjećanja čovjeka počela su se polako gasiti i to više nije bila vježba, postao sam stablo. Bio sam zadovoljan i sretan zbog toga. Sunce je sjalo i okretalo se oko svoje osi - što se nije dogodilo nikad ranije. Ostao sam tako, ispruženih grana, lišća što se treslo na vjetru, ne želeći nikada više izaći iz toga stanja. A onda me je nešto pogodilo i sve se zamračilo u djeliću sekunde.

Odmah sam otvorio oči. Petrus mi je opalio pljusku i držao me za ramena.

- Ne zaboravite svoje ciljeve! - reče mi bijesno. - Ne zaboravite da morate još mnogo toga naučiti prije no što pronađete mač!

Sjeo sam na tlo drhteći zbog ledenog vjetra.

- Događa li se to uvijek? - upitah.

- Gotovo uvijek - reče on. - Naročito osobama poput vas koje se oduševljavaju pojedinostima i zaboravljaju što traže.

Petrus je izvukao pulover iz naprtnjače i odjenuo ga. Ja sam ponad majice I LOVE NY navukao svoju rezervnu majicu - nikad ne bih pomislio da bi moglo biti tako hladno to ljeto što su ga sve novine nazivale »najtoplijim u desetljeću.« Dvije su majice malo zaustavile prodor vjetra, no ja sam zamolio Petrusa da brže hodamo kako bih se zagrijao.

Sada smo se lako spuštali jednom nizbrdicom. Mislio sam da toliku hladnoću osjećam zato što smo se skromno hranili, jeli smo samo ribu i šumsko voće. No Petrus mi reče da to nije razlog i objasni mi da je hladno jer smo se popeli na najvišu točku planina.

Nismo prešli više od petsto metara kad se, iza jednoga zavoja puta, svijet odjednom promijenio. Pred nama se prostirala golema valovita visoravan. A nalijevo, nizbrdo, manje od dvjesto metara od nas, čekao nas je lijep gradić s dimnjacima koji su se pušili.

Počeo sam brže hodati, ali Petrus me je zaustavio.

- Mislim da je sad najbolji trenutak da vas poučim Drugoj praktičnoj vježbi RAM-a - reče sjedajući na tlo i pokazujući mi da učinim isto.

Nevoljko sam sjeo. Slika malenoga gradića s dimnjacima što su se pušili uznemirila me je. Odjednom sam shvatio da smo tjedan dana proveli u prirodi, da nismo nikoga vidjeli, da smo spavali na otvorenome i hodali po cijele dane. Nisam više imao svojih cigareta i morao sam pušiti grozne Petrusove cigarete za zamatanje. Kad sam imao dvadeset godina, jako sam volio spavati u vreći i jesti ribu bez začina, ali na tom Putu za Santiago, bilo je to pravo odricanje. Nestrpljivo sam čekao da Petrus pripremi i popuši svoju cigaretu u tišini, dok sam sanjao o toplini čaše vina u baru koji se nalazio na samo pet minuta hoda.

Postoji jedan crveni plod, ne znam mu ime, ali koji mi izaziva mučninu pri samom pogledu, toliko sam ga jeo na putovanju po Pirinejima.

Utopljen u svom puloveru, Petrus je bio smiren i opušteno promatrao golemu visoravan.

- Kako vam se čini prelazak preko Pirineja? - upitao je nakon nekog vremena.

- Vrlo dobro - odgovorih ne želeći nastaviti razgovor.

- Morao je biti dobar jer smo potrošili šest dana da bismo učinili ono što se moglo učiniti u jednom danu.

Nisam vjerovao u to što sam čuo. On je uzeo kartu i pokazao mi udaljenost: 17 km. Čak da smo hodali polako zbog uspona i spuštanja, taj smo put mogli prevaliti za šest sati.

- Toliko ste opčinjeni time da dođete do svoga mača da ste zaboravili najvažniju stvar: do njega je potrebno hodati. Toliko ste bili zadubljeni u Santiago - koji odavde ne možete vidjeti - da niste primijetili da smo nekim mjestima prišli četiri ili pet puta uzastopce, samo iz različitih kutova.

Sad kad mi je to Petrus rekao, počeo sam se prisjećati da je brdo Itchasheguy - najviše u tom području - ponekad bilo s moje desne strane, a ponekad s lijeve. I premda sam to primijetio, nisam došao do jedinog mogućeg zaključka: mnogo smo se puta vraćali i ponovno prelazili isti put.

- Samo sam koristio različite rute, puteljke što su ih krijumčari prokrčili kroz šikaru. No svejedno, vi ste to morali primijetiti. To se dogodilo jer sam čin hodanja kod vas nije postojao. Postojala je samo želja da stignete.

- A da sam primijetio?

- Svejedno bismo proveli sedam dana na putu jer tako određuju Praktične vježbe RAM-a. No vi biste barem doživjeli Pirineje na drukčiji način.

Bio sam tako iznenađen da sam na trenutak zaboravio na hladnoću i gradić.

- Kad se putuje prema nekom cilju - reče Petrus - vrlo je važno obratiti pažnju na Put. Put nas uvijek poučava najboljem načinu da stignemo, i obogaćuje nas dok ga prelazimo. Uspoređujući to sa seksualnim odnosom... rekao bih da su početna milovanja ta koja određuju jačinu orgazma. Svi to znaju.

Tako je kad u životu postoji cilj. On može biti bolji ili gori, ovisno o putu koji izaberemo da ga dosegne i o načinu kako prelazimo put. Zato je Druga praktična vježba RAM-a vrlo važna: iz onoga što svakodnevno gledamo treba znati izvući tajne koje zbog rutine ne uspijevamo vidjeti.

I Petrus me poučio VJEŽBI BRZINE.⁵

- U gradovima, usred naših dnevnih poslova, ova se vježba može obaviti u dvadeset minuta. Ali budući da sada prelazimo Neobičan Put za Santiago, zadržat ćemo se jedan sat prije no što stignemo u grad.

Vratila se hladnoća na koju sam već zaboravio, i ja sam očajnički pogledao Petrusa. Ali on to nije primjećivao: ustao je, uzeo naprtnjaču i počeli smo očajno sporo prelaziti tih dvjesto metara.

U početku sam gledao samo u gostionicu, neku staru zgradu od dva kata s drvenim natpisom obješenim povrh vrata. Bili smo tako blizu da sam mogao pročitati godinu kada je zgrada bila sagrađena: 1652. Micali smo se, ali činilo se da se nismo maknuli s mjesta. Petrus je stavljao nogu pred nogu veoma polako, ja sam ga slijedio. Iz naprtnjače sam izvadio sat i stavio ga na ruku.

- Tako će biti još gore - reče on - jer vrijeme ne teče uvijek u istome ritmu. Mi određujemo ritam vremena.

Počeo sam gledati na sat svaki čas i shvatio da on ima pravo. Što sam više gledao, minute su teže prolazile. Odlučio sam poslušati njegov savjet te sam sat gurnuo u džep. Nastojao sam usmjeriti pažnju na krajolik, na visoravan, na kamenje koje su moje noge gazile, no cijelo sam vrijeme gledao prema gostionici i bio uvjeren da se nisam pomaknuo s mjesta. Pomislio sam da počnem u sebi pripovijedati priče, ali ta me je vježba toliko živcirala da se nisam mogao usredotočiti. Kada više nisam mogao izdržati, ponovno sam izvukao sat iz džepa, prošlo je tek jedanaest minuta.

- Ne činite od te vježbe mučenje, jer ona nije zbog toga stvorena - reče Petrus. Pokušajte izvući zadovoljstvo iz brzine na koju niste naučeni. Mijenjajući način na koji obavljate rutinske stvari, omogućavate da se u vama rodi nov čovjek. No, napokon, vi odlučujete.

Ljubaznost posljednje rečenice malo me je smirila. Ako sam ja taj koji odlučuje što ću raditi, onda je najbolje da tu situaciju što bolje iskoristim. Duboko sam udahnuo i nastojao ne misliti. Probudio sam u sebi neko neobično stanje, kao da je vrijeme postalo nešto udaljeno što me uopće ne zanima. Sve sam se više smirivao te sam stao drugim očima primjećivati stvari koje su me okruživale. Imaginacija koja se bunila dok sam bio napet, sada je počela djelovati u moju korist. Gledao sam gradić pred sobom i počeo zamišljati priču o njemu: kako je bio sagrađen, kakvi su bili hodočasnici koji su kroz njega prošli, veselje susreta ljudi i smještaj nakon hladnoga vjetera s Pirineja. U jednom mi se trenutku učinilo da sam u gradu vidio neko tajanstveno, snažno prisuće, i znao sam. Moja je imaginacija ispunila visoravan vitezovima i bitkama. Mogao sam vidjeti kako im mačevi svjetlucaju na suncu i čuti njihove bojne pokliče. Gradić više nije bio samo mjesto na kojemu sam mogao dušu ugrijati vinom i tijelo pokrivačem: bio je povijesno mjesto, djelo junačkih ljudi koji su sve ostavili da bi se naselili na tom pustom mjestu. Svijet je bio tu, okruživao me, i shvatio sam da sam ga rijetko kad primjećivao.

---

⁵ VJEŽBA BRZINE, Hodajte dvadeset minuta upola sporije no što običavate hodati. Obratite pažnju na sve pojedinosti, ljude i krajolike oko vas. Najbolje vrijeme za tu vježbu je poslije ručka. Ponavljati vježbu sedam dana.

Nisam ni primijetio kad smo stigli do vrata gostionice, Petrus me je pozivao da uđem.

- Ja plaćam vino - reče on. - I rano ćemo leći jer vas sutra moram upoznati s jednim velikim čarobnjakom.

Spavao sam duboko i bez snova. Čim se dan počeo protezati dvjema jedinim ulicama gradića Roncesvalles, Petrus je pokucao na vrata moje sobe. Bili smo smješteni na gornjem katu gostionice koja je služila i kao hotel.

Popili smo crnu kavu, pojeli kruh s maslinovim uljem i izašli. Gusta magla nalegla je na gradić. Shvatio sam da Roncesvalles zapravo nije bio grad, kao što sam ranije mislio. U vrijeme velikih hodočašća Putem, bio je to najmoćniji samostan u regiji, sa zemljištem koje se protezalo do granice s Navarrom. Još je zadržavao takva obilježja: malobrojne zgrade bile su dio svećeničkih posjeda. Jedina građevina s »laičkim« obilježjima bila je gostionica u kojoj smo bili smješteni.

Hodali smo kroz maglicu i došli do samostanske crkve. Unutra je nekoliko svećenika u bijelim haljama zajednički molilo prvu jutarnju misu. Uvidio sam da ne razumijem ni jedne riječi, jer je misa bila na baskijskom. Petrus je sjeo na jednu udaljeniju klupicu i rekao mi da sjednem do njega.

Crkva je bila golema, puna umjetnina neprocjenjive vrijednosti. Petrus mi je tiho objasnio da je bila sagrađena zahvaljujući darovnicama kraljeva i kraljica iz Portugala, Španjolske, Francuske i Njemačke, na mjestu što ga je najprije odredio Karlo Veliki. Na glavnom oltaru nalazila se Djevica iz Roncesvallesa - sva od čistog srebra, a lice od skupocjena drva - u rukama je imala cvijeće izrezbareno od kamena. Miris tamjana, gotička gradnja, svećenici odjeveni u bijelo i njihov pjev počeli su me dovoditi u stanje vrlo slično transu kakvo sam iskusio za vrijeme nekih obreda Tradicije.

- A čarobnjak? - upitah prisjetivši se što je rekao dan ranije.

Petrus je pokretom glave pokazao prema jednom svećeniku srednjih godina, mršavom i s naočalama, koji je sjedio pored drugih redovnika na dugim klupama što su okruživale glavni oltar. Čarobnjak, a istodobno svećenik! Poželio sam da misa brzo završi, ali kao što mi je Petrus dan prije rekao, mi smo ti koji određujemo ritam vremena: moje nestrpljenje dovelo je do toga da religiozna svečanost potraje više od sat vremena.

Kad je misa završila, Petrus me je ostavio samoga na klupi i otišao za svećenicama. Neko sam vrijeme promatrao crkvu osjećajući da bih trebao izreći nekakvu molitvu, ali nisam se ni na što uspio usredotočiti. Slike su se doimale dalekima, zatočene u prošlosti koja se više neće vratiti, kao što se nikad više neće vratiti ni zlatno doba Puta za Santiago.

Petrus se pojavio na vratima i bez riječi mi dao znak da ga pratim.

Ušli smo u unutrašnji vrt samostana okružen kamenom terasom. U sredini vrta nalazila se fontana, a na njezinu rubu sjedio je i čekao nas taj svećenik s naočalama.

- Oče Jordi, ovo je taj hodočasnik - reče Petrus predstavljajući me.

Otac mi je pružio ruku i ja sam ga pozdravio. Nitko više nije izrekao ni riječi. Čekao sam da se nešto dogodi, ali čuo sam samo pijetlove koji su u daljini kukurijekali i kopce koji su bili u potrazi za svojom lovinom. Otac me je gledao bez ikakva izraza, slično kao što me je pogledala gospođa Lourdes, pošto sam joj rekao Drevnu Riječ.

Napokon, nakon duge i neugodne šutnje, otac Jordi je progovorio.

- Čini se da ste vi prebrzo preskočili stupnjeve Tradicije, dragi moj.

- Odgovorio sam da imam već 38 godina i da sam bio uspješan u svim ordalijama.⁶
 - Osim u jednoj, posljednjoj i najvažnijoj - reče on gledajući me i dalje bezizražajno. -
 A bez toga sve što ste naučili ne znači ništa.

- Zato sam krenuo na ovaj Put za Santiago.

- Što ništa ne jamči. Pođite sa mnom!

Petrus je ostao u vrtu, a ja sam pošao za ocem Jordijem. Prešli smo klaustre, prošli kraj mjesta gdje je bio pokopan neki kralj Sancho Snažni, i zaustavili se u malenoj kapeli povučenoj od skupine glavnih zgrada koje su sačinjavale samostan Roncesvalles.

Unutra nije bilo gotovo ničega. Samo jedan stol, knjiga i mač. Ali nije bio moj.

Otac Jordi sjeo je za stol i ostavio me da stojim. Zatim je uzeo neke travke i potaknuo vatru, zrak se ispunio ugodnim mirisom. To me je sve više podsjećalo na susret s gospođom Lourdes.

- Najprije ću vas upozoriti - reče otac Jordi. - Jakobinska ruta je samo jedan od četiri puteva. To je Put Mača. On vam može donijeti Moć, ali to nije dovoljno.

- Koja su ostala tri puta?

- Poznajete još barem dva: Put za Jeruzalem, to je put Kope ili Graala i donosi sposobnost provođenja čuda, i Put za Rim, to je put Bastona i omogućuje vam komunikaciju s drugim svjetovima.

- Nedostaje put Zlata da bi snop karata bio potpun - našalio sam se. I otac Jordi se nasmijao.

- Upravo tako. To je tajni put i o njemu nećete smjeti nikome govoriti ako ga jednoga dana ostvarite. No zasad nećemo o tome. Gdje su vaše školjke?

Otvorio sam naprtnjaču i izvadio školjke sa slikom Naše Gospe Aparecide. On ih je stavio na stol. Ispružio je ruke ponad njih i usredotočio se. Zatražio je da i ja učinim isto. Miris je u zraku bio sve jači. Otac i ja imali smo otvorene oči, i odjednom sam shvatio da se događa ista stvar koju sam vidio u Itatiaji: školjke su blistale svjetlošću koja ne svijetli. Sjaj je postajao sve jači i ja sam začuo kako tajanstven glas izlazi iz grla oca Jordija:

- Gdje ti je blago, ondje će biti i tvoje srce. - Bila je to rečenica iz Biblije. Ali glas je nastavio:

- A gdje bude tvoje srce, ondje će biti kolijevka Drugoga Kristova Dolaska; kao i ove školjke, hodočasnik na Jakobinskoj ruti samo je ljuska. Kad se slomi ljuska koja je Život, pojavi se Život koji je sačinjen od Agapea. Maknuo je ruke i školjke su prestale sjati. Zatim je moje ime upisao u knjigu koja se nalazila na stolu. Na cijelome Putu za Santiago vidio sam samo tri knjige u koje je upisano moje ime: knjigu gospođe Lourdes, knjigu oca Jordija i knjigu Moći u koju ću kasnije ja sam upisati svoje ime.

- Gotovo je - reče on. - Možete krenuti s blagoslovom Djevice iz Roncesvallesa i sv. Jakova od Mača.

- Jakobinska ruta označena je žutim točkama, oslikanima duž cijele Španjolske - reče otac dok smo se vraćali prema mjestu na kojemu je ostao Petrus. Ako se u nekom trenutku

---

⁶ Ordalije su obredni ispiti na kojima se provjerava ne samo predanost učenika nego i znakovi koji se pojave za vrijeme njihova provođenja. Riječ potječe iz vremena Svete Inkvizicije.

izgubite, potražite te oznake - na stablima, kamenju, na putokazima - i moći ćete pronaći sigurno mjesto.

- Imam dobrog vodiča.

- Ali pokušajte se uglavnom osloniti na samoga sebe da ne biste hodali šest dana gore-dolje po Pirinejima. - Dakle, otac je znao za to.

Došli smo do Petrusa i pozdravili se. Kad smo izašli iz Roncesvallesa, još je bilo jutro, ali magla se posve povukla. Pred nama se pružao ravan put, i ja sam počeo primjećivati žute oznake o kojima je otac Jordi govorio. Naprtnjača je bila nešto teža jer sam kupio bocu vina u gostionici, premda mi je Petrus rekao da to nije potrebno. Nakon Roncesvallesa nizalo se stotine gradića duž puta i vrlo smo rijetko spavali pod otvorenim nebom.

- Petrus, otac Jordi je govorio o Drugom Kristovom Dolasku kao da je to nešto što se događa.

- Stalno se događa. To je tajna tvojega mača.

- Osim toga, rekli ste mi da ću se naći s čarobnjakom, a našao sam se sa svećenikom. Što magija ima s Katoličkom crkvom?

Petrus reče samo jednu riječ... - Sve...

OKRUTNOST

- Ondje, upravo na onome mjestu ubijena je Ljubav- rekao je stari seljak pokazujući prema malenom zaklonu u stijenama.

Hodali smo bez prestanka pet dana, zaustavljali se samo da bismo nešto pojeli i prespavali. Petrus je i dalje malo govorio o svom privatnom životu, ali se mnogo raspitivao o Brazilu i mom poslu. Govorio je da voli moju zemlju zbog Krista Spasitelja na Corcovadu, raširenih ruku i koji se nije mučio na križu. Htio je sve saznati i nekoliko me puta pitao jesu li ondje žene tako lijepe kao u Španjolskoj. Vrućina je tijekom dana bila gotovo nepodnošljiva, a u svim su se barovima i gradićima u koje smo stizali ljudi žalili na sušu. Zbog vrućine nismo hodali između dva i četiri popodne kad je sunce bilo najtoplije, te smo pribjegli španjolskom običaju popodnevnog počinka.

To popodne, dok smo se odmarali usred nekog maslinika, prišao je jedan stari seljak i ponudio nam gutljaj vina. Unatoč vrućini običaj da se pije vino bio je stoljećima udomaćen među stanovnicima tog područja.

- A zašto je ondje bila ubijena ljubav? - upitao sam budući da je starac htio povesti razgovor.

- Prije mnogo stoljeća jedna princeza koja je prelazila Put za Santiago, Felicia de Aquitania, odlučila se svega odreći na povratku iz Compostele i ostati ovdje živjeti.

Bila je to istinska Ljubav jer je svoje bogatstvo podijelila sa siromasima i njegovala bolesnike.

Petrus je zapalio svoju groznu cigaretu, i unatoč ravnodušnom izrazu, vidio sam da pažljivo sluša starčevu priču.

- A onda je otac poslao njezina brata, vojvodu Guilherma, da je dovede natrag. No Felicia je odbila. Očajan, vojvoda ju je izbo nožem u onoj kućici u stijenama koju vidite u daljini i koju je ona sama svojim rukama izgradila da bi se brinula o siromasima i slavila Boga.

Kada je došao k sebi i shvatio što je učinio, vojvoda je otišao u Rim moliti oprost od pape. Za kaznu papa mu je naredio da hodočasti u Compostelu. Tada se dogodilo nešto vrlo zanimljivo: na povratku, kad je stigao do ovoga mjesta, osjetio je isti poticaj kao i njegova sestra te ostao živjeti u kućici koju je ona sagradila i brinuti se o siromasima do kraja svoga dugog života.

- To je zakon povratka - nasmije se Petrus.

Seljak nije shvatio napomenu, ali ja sam dobro znao o čemu on govori. Dok smo hodali, vodili smo duge teološke rasprave o odnosu Boga i ljudi. Ja sam htio dokazati da je u Tradiciji uvijek uključen Bog, da je put posve drukčiji od ovoga na jakobinskoj ruti sa svećenicima čarobnjacima, Ciganima demonima, i svecima s čudima. Sve mi se to činilo dosta primitivno, odviše povezano s kršćanstvom, bez oduševljenja i zanosa što su ih Obredi

Tradicije u meni izazivali. Petrus je stalno govorio da Put za Santiago može prijeći svaka osoba, i da samo takav put može dovesti do Boga.

- Vi mislite da Bog postoji, i ja to mislim - govorio je Petrus. - Prema tome, Bog za nas postoji. No ako netko u njega ne vjeruje, on ne prestaje postojati, a ni ta osoba koja ne vjeruje, ne mora zbog toga biti u zabludi.

- Bog je, dakle, sveden na ljudsku želju i moć?

- Imao sam jednom prijatelja koji je živio kao pijanac, ali je svake noći molio tri zdravomarije jer ga je na to od malena prisiljavala majka. Čak kad je kući dolazio najpijaniji, unatoč tome što nije vjerovao u Boga, moj je prijatelj uvijek molio tri zdravomarije. Kad je umro, u jednom Obredu Tradicije upitao sam duha Drevnih gdje je moj prijatelj. Duh Drevnih mi je odgovorio da je on dobro, okružen svjetlošću. Bez vjere u životu, njegovo ga je djelo - tri molitve koje je izgovarao automatski i pod prisilom - spasilo.

Bog je već bio prisutan u spiljama, u gromovima naših predaka; kad su ljudi otkrili da su to prirodne pojave, on je počeo obitavati u nekim životinjama i svetim šumama. Neko je vrijeme postojao samo u katakombama velikih gradova iz stare povijesti. Ali cijelo to vrijeme on nije prestao postojati u srcima ljudi u obliku Ljubavi.

- Danas je Bog samo pojam, gotovo znanstveno potvrđen. Ali kad dođe do te točke, Povijest se okrene i počne sve ispočetka. Zakon povratka. Kada je otac Jordi naveo onu rečenicu o Kristu, gdje god bilo vaše blago, ondje će biti i vaše srce, on je upravo na to mislio. Gdje želite vidjeti lice Boga, ondje ćete ga vidjeti. A ako ga ne želite vidjeti, to je posve svejedno ukoliko je vaše djelo dobro. Kad je Felicia Aquitania izgradila kućicu i počela pomagati siromasima, ona je zaboravila vatikanskog Boga, i počela ga iskazivati u njegovu najprimitivnijem i najmudrijem obliku: a to je Ljubav. U tom smislu seljak ima posve pravo kada kaže da je ubijena Ljubav.

Seljaku je doduše bilo pomalo neugodno, nije baš najbolje shvaćao naš razgovor.

- Zakon Povratka je došao do izražaja kada je njezin brat bio prisiljen nastaviti djelo koje je prekinuo. Sve je dopušteno samo ne prekidanje iskaza Ljubavi. Kad se to dogodi, onaj tko je pokušao uništiti, prisiljen je da ponovno gradi.

Objasnio sam da u mojoj zemlji Zakon Povratka govori da su nedostaci i bolesti ljudi kazne za greške počinjene u prošlim reinkarnacijama.

- Glupost - reče Petrus. - Bog nije osveta, Bog je Ljubav. Njegova je jedina kazna u tome da prisili onoga koji je prekinuo čin Ljubav da ga nastavi.

Seljak se ispričao, rekao da je kasno i da se mora vratiti na posao. Petrus je to iskoristio da ustanemo i nastavimo hodati.

- To je nepotreban razgovor - reče dok smo hodali maslinikom. - Bog je u svemu što nas okružuje, i mora se naslućivati, živjeti, a ja ga pokušavam preoblikovati u logički problem da biste vi shvatili. Nastavite s vježbom sporoga hodanja i spoznat ćete njegovo prisuće.

Dva dana poslije morali smo se popeti na brdo zvano Brdo oprosta. Uspon je trajao nekoliko sati, a kad smo stigli na vrh, ugledao sam prizor koji me je potresao - grupa turista koji su se, uz vrlo glasnu glazbu iz auto-radija, sunčali i ispijali piva. Iskoristili su obližnju cestu koja vodi do vrha brda.

- To je tako - reče Petrus. - Ili ste možda mislili da ćete ovdje gore sresti Cidove

ratnike koji bdiju čekajući sljedeći napad Maura?

Dok smo se spuštali, posljednji sam put napravio Vježbu brzine. Nalazili smo se pred još jednom golemom visoravni okruženoj plavičastim brdima i s niskim raslinjem sprženim od suše. Gotovo da i nije bilo drveća, samo kamenjar s ponekom trnovitom biljkom. Na kraju vježbe, Petrus me je upitao nešto o mom poslu, i tek sam tada shvatio da na to već dugo nisam mislio. Nestala je moja zabrinutost zbog posla, i zbog svih onih poslova koje sam ostavio nedovršenima. Samo bih se noću toga sjetio, ali više nisam tome pridavao neku veliku važnost. Bio sam zadovoljan što sam ovdje, na putu za Santiago.

- Još malo pa ćete raditi što ni Felicia de Aquitania nije radila - našalio se Petrus pošto sam mu spomenuo kako se osjećam. Zatim se zaustavio i zatražio da spustim naprtnjaču na tlo.

- Pogledajte oko sebe i usredotočite svoj pogled na jednu točku - reče on.

Izabrao sam križ neke crkve koju sam vidio u daljini.

- Držite neprestano pogled na toj točki i usredotočite se samo na ono što ću vam govoriti. Makar se počeli osjećati drukčije, nemojte izgubiti pažnju. Činite ono što vam kažem.

Ostao sam stajati, opustio sam se s pogledom uprtim u toranj dok je Petrus stao iza mene i pritisnuo jedan prst na donji kraj moga potiljka.

- Put koji prelazite je put Moći, i na njemu ćete naučiti samo vježbe Moći. Putovanje koje je prije za vas bilo mučenje, jer ste htjeli samo stići, sad se počinje pretvarati u užitek, užitek traganja i pustolovine. Time hranite jednu vrlo važnu stvar, a to su vaši snovi.

Čovjek nikad ne smije prestati sanjati. San je hrana duše kao što je jelo hrana tijela. Često u svome životu vidimo svoje snove uništene i želje neispunjene, ali potrebno je nastaviti sanjati inače naša duša umire i Agape ne prodire u nju. Mnogo je krvi već proteklo na polju pred vašim očima, tu su se vodile neke od najokrutnijih bitaka Reconquiste. Tko je bio u pravu, ili govorio istinu, nije važno: važno je znati da su obje strane vodile Dobru Bitku.

Dobra Bitka je ona koja se vodi jer to naše srce traži. U herojska doba, u vrijeme lutajućih vitezova, to je bilo lako. Bilo je mnogo zemlje koju je trebalo osvojiti i mnogo stvari koje je trebalo napraviti. Danas, međutim, svijet se uvelike promijenio, i Dobra se Bitka premjestila na bojna polja koja se nalaze u nama samima.

Dobra Bitka je ona koja se vodi u ime naših snova. Kad se oni u nama rasprsnu svom silinom - u mladosti - vrlo smo hrabri, ali još se ne znamo boriti. Nakon mnogo napora, konačno naučimo kako se bori, ali onda više nemamo istu hrabrost. Zato se okrećemo protiv sebe samih i borimo se sami sa sobom postajući sebi najgori neprijatelj. Govorimo da su naši snovi bili djetinjasti, teški za ostvarivanje ili plod našega nepoznavanja stvarnosti života. Ubijamo svoje snove jer nas je strah voditi Dobru Bitku.

Pritisak Petrusova prsta na mome potiljku postao je jači. Učinilo mi se da se toranj crkve mijenja - obris križa nalikovao je čovjeku s krilima. Anđelu. Stisnuo sam oči i križ je ponovno postao ono što je bio.

- Prvi znak da ubijamo svoje snove je nedostatak vremena - nastavio je Petrus. - Najzaposleniji ljudi koje sam upoznao u svome životu uvijek su imali vremena za sve. Oni koji nisu ništa radili bili su uvijek umorni, nisu primjećivali posao što ga moraju obaviti, i

stalno su se žalili da je dan prekratak. Oni su se zapravo bojali započeti Dobru Bitku.

Drugi znak smrti naših snova su naša uvjerenja. Zato što ne želimo gledati život kao veliku pustolovinu koju treba proživjeti, počinjemo se smatrati mudrima, pravednima i ispravnima u onome malo što od života tražimo. Gledamo preko zidina naše svakodnevice i čujemo zvukove koplja što se slamaju, osjećamo vonj znoja i baruta, velike poraze i žudne osvajačke poglede ratnika. Ali nikada ne shvaćamo radost, golemu Radost koja se nalazi u srcima onoga koji se bori, jer njima nije važna pobjeda ili poraz, važno je samo voditi Dobru Bitku.

Naposlijetku, treći znak smrti naših snova je Mir. Život postaje nedjeljno poslijepodne, od nas se ne traže velike stvari i ne traži se više no što želimo dati. Tada mislimo da smo zreli, ostavljamo po strani dječje fantazije, i osjećamo se osobno i stručno ispunjeni. Iznenadeni smo kad netko naše dobi kaže da još uvijek želi nešto od života. No zapravo, u dnu našega srca, znamo da smo odustali od borbe za snove, od Dobre Bitke.

Toranj crkve stalno se mijenjao, na njegovu mjestu kao da se pojavljivao anđeo raširenih krila. Ma koliko stiskao oči, taj je lik i dalje bio ondje. Poželio sam govoriti s Petrusom, no osjetio sam da on još nije završio.

- Kada odbacimo svoje snove i pronađemo mir - reče on nakon nekog vremena - imamo maleno razdoblje smirenosti. No mrtvi snovi počinju trunuti u nama i zagađivati čitavu okolinu u kojoj živimo. Postajemo okrutni prema onima koji nas okružuju, a na kraju tu okrutnost usmjerimo i prema sebi. Pojave se bolesti i psihoze. Ono što smo željeli izbjeći u borbi - razočaranje i poraz - postaje jedini poslanik našega kukavičluka. I jednoga lijepog dana od mrtvih i istrunulih snova zrak postane težak za disanje i poželimo smrt, smrt koja će nas osloboditi naših uvjerenja, naših briga, i onoga strašnog mira nedjeljnih popodneva.

Sada sam bio siguran da vidim upravo anđela, i više nisam mogao pratiti Petrusove riječi. On je to vjerojatno osjetio, jer je maknuo prst s moga potiljka i prestao govoriti. Slika anđela ostala je još nekoliko minuta i zatim nestala. Na njegovu mjestu ponovno se pojavio crkveni toranj.

Nekoliko smo minuta šutjeli. Petrus je zamotao cigaretu i počeo pušiti. Ja sam iz naprtnjače izvadio bocu vina i popio gutljaj. Vino je bilo toplo, ali je okus bio isti.

- Što ste vidjeli? - upitao me.

Ispričao sam mu o anđelu. Rekao sam da je u početku, kad bih stisnuo oči, slika nestajala.

-I vi morate naučiti voditi Dobru Bitku. Već ste naučili prihvatiti pustolovinu i izazove života, ali još uvijek želite negirati ono izvanredno.

Petrus je iz naprtnjače izvadio malen predmet i dao mi ga. Bila je to zlatna igla.

- Ovo je dar moga djeda. U Redu RAM svi su Drevni posjedovali jedan predmet poput ovoga. Zove se »Vrh Okrutnosti.« Kada ste vidjeli da se na crkvenome tornju pojavljuje anđeo, htjeli ste ga zanemariti. To nije bilo nešto uobičajeno za vas. U vašoj viziji svijeta, crkve su crkve, a vizije se mogu dogoditi samo u zanosima koje izazivaju Obredi Tradicije.

Odgovorio sam da je moja vizija vjerojatno bila posljedica njegova pritiska na moj potiljak.

- To je točno, ali ništa ne mijenja. Činjenica je da ste vi odbacili viziju. Felicia de Aquitania vjerojatno je vidjela nešto slično i cijeli je svoj život tome predala: tako je svoje

djelo pretvorila u Ljubav. Vjerojatno se to isto dogodilo i s njezinim bratom. A svakog se dana isto događa i s cijelim svijetom: uvijek vidimo bolji put kojim bismo trebali poći, ali hodamo samo onim putem na koji smo naučeni.

Petrus je ponovno krenuo, a ja sam ga slijedio. Na zrakama sunca igla je sjala u mojoj ruci.

- Jedini način da spasimo svoje snove jest da budemo velikodušni prema sebi samima. Svaki pokušaj samokažnjavanja, ma kako bio slab, mora biti vrlo ozbiljno shvaćen. Da bismo znali kad smo okrutni prema sebi, moramo svaki pokušaj duhovne boli pretvoriti u fizičku bol, kao što je krivica, grižnja savjesti, neodlučnost, kukavičluk. Pretvarajući duševnu bol u fizičku, saznat ćemo kakvo nam zlo ona može nanijeti.

I Petrus me je poučio VJEŽBI OKRUTNOSTI.⁷

- Nekada su za to koristili zlatnu iglu - reče on. -Danas su se stvari promijenile kao što se mijenjaju krajolici na putu za Santiago.

Petrus je imao pravo. Gledana odozdo visoravan se doimala kao gorje preda mnom.

- Pomislite na nešto okrutno što ste danas učinili samome sebi, i obavite vježbu.

Nisam se uspio ničega sjetiti.

- Uvijek je tako. Mi smo velikodušni sa sobom samo u rijetkim trenucima kada trebamo biti strogi.

Odjednom sam se sjetio kako sam pomislio da sam idiot jer sam se na Brdo Oprosta popeo s toliko muke dok su oni turisti došli mnogo lakšim putem. Znao sam da to nije istina, da sam okrutan prema samome sebi; turisti su tražili sunce, a ja sam tražio svoj mač. Nisam bio idiot, a ipak sam se tako osjećao. Snažno sam zabio nokat kažiprsta u korijen nokta na palcu. Osjetio sam jaku bol i dok sam se na nju koncentrirao, osjećaj da sam idiot je prošao.

Spomenuo sam to Petrusu i on se nasmijao, ne rekavši ništa.

Te smo noći odsjeli u nekom ugodnom hotelu u gradiću s onom crkvom koju sam iz daljine gledao. Poslije večere odlučili smo prošetati ulicama radi bolje probave.

- Od svih načina koje je čovjek pronašao da sebi nanosi zlo, najgora je Ljubav. Neprestano patimo zbog nekoga tko nas ne voli, zbog nekoga tko nas je ostavio ili zbog nekoga tko nas ne želi ostaviti. Ako smo samci, to je zato što nas nitko ne želi, ako smo vjenčani, pretvaramo brak u ropstvo. Kakve li grozote! - dovršio je nerasploženo.

Stigli smo do malenoga trga na kojemu se nalazila crkva koju sam gledao. Bila je malena, bez velikih arhitektonskih ukrasa, a zvonik joj se uzdizao prema nebu. Pokušao sam opet vidjeti anđela, ali nisam uspio.

Petrus je gledao križ na vrhu. Pomislio sam da vidi anđela, ali nije ga vidio. Odmah potom počeo mi je govoriti:

---

⁷ VJEŽBA OKRUTNOSTI, Svaki put kad vam neka misao koja vam šteti prođe glavom, ljubomora, samosažaljenje, patnja zbog ljubavi, zavist, mržnja, itd. postupite na sljedeći način: Zabijte nokat kažiprsta u korijen nokta na palcu tako da bol bude jaka. Koncentrirajte se na bol: ona na fizičkom polju reflektira istu patnju koju osjećate na duševnome polju. Ublažite pritisak tek kad vam misao izađe iz glave. Ponovite to koliko god puta bilo potrebno, čak i nekoliko puta za redom, sve dok vas misao ne napusti. Svaki put misao će se vraćati u većim razmacima i naposljetku posve nestati, ako budete zabijali nokat uvijek kad se vrati.

- Kada se Božji Sin spustio na zemlju, donio je Ljubav. Ali kako ljudi mogu razumjeti ljubav samo s patnjom i žrtvama, na kraju su ga razapeli. Da nije bilo tako, nitko ne bi vjerovao u njegovu ljubav, jer su svi bili naučeni svakodnevno patiti s vlastitim strastima.

Sjeli smo na rub pločnika i nastavili gledati crkvu. Ponovno je Petrus prekinuo tišinu.

- Zna li što znači Baraba, Paulo? Bar znači sin, a Abba znači otac.

Netremice je gledao križ na zvoniku. Oči su mu sjale, osjetio sam da ga je nešto obuzelo, možda ta ljubav o kojoj je toliko govorio, a koju ja nisam sasvim razumio.

- Kako su mudre namjere Božje! - reče tako da mu je glas odjeknuo praznim trgom. - Kada je Pilat tražio da narod izabere, zapravo mu nije dao izbora. Pokazao je slabšnjog, uništenog čovjeka, i drugoga uzdignute glave, Barabu, revolucionara. Bog je znao da će narod poslati slabijega u smrt da bi mogao dokazati svoju ljubav.

I zaključio:

- I tako bi, bez obzira na izbor, Božji Sin na kraju opet bio razapet.

»Ovdje se svi putevi za Santiago stapaju u jedan jedini.« Rano ujutro stigli smo u Puente de La Reina. Ta je rečenica bila napisana na podnožju kipa - hodočasnika u srednjovjekovnoj odjeći s trorogim šešišom, plaštem, školjkama, pastirskim štapom i s posudom za vodu u ruci - koji je prizivao u sjećanje epopeju jednoga već gotovo zaboravljenoga puta što smo ga Petrus i ja sada ponovno proživljavali.

Prijašnju smo noć proveli u jednom od mnogobrojnih samostana koji su se nizali duž cijeloga Puta. Brat portir koji nas je primio, upozorio nas je da ne smijemo prozboriti ni riječi unutar zidina opatije. Neki mladi redovnik odveo nas je do naših soba u kojima se nalazilo samo ono najnužnije: tvrd krevet, stara, ali čista posteljina, vrč s vodom i posuda za osobnu higijenu. Nije bilo vodovoda ni tople vode, a na vratima je bio zabilježen raspored obroka.

U označeno vrijeme spustili smo se u blagovaonicu. Zbog zavjeta šutnje redovnici su komunicirali samo pogledima, a meni se činilo da njihove oči blistaju jače nego kod drugih ljudi. Večera je bila rano poslužena na dugim stolovima za koje smo sjeli zajedno s redovnicima u smeđim haljama. Sa svoga mjesta Petrus mi je dao znak, a ja sam odlično razumio što je želio reći: imao je silnu želju da zapali cigaretu, ali, kako se činilo, provest će cijelu noć bez zadovoljenja te želje. Isto se zbivalo sa mnom i ja sam zabio nokat u korijen nokta na palcu gotovo do krvi. Trenutak je bio odviše lijep da bih počinio bilo kakvu okrutnost prema samome sebi.

Večera je poslužena: juha od povrća, kruh, riba i vino. Svi su se molili, a mi smo im se pridružili. Kasnije, dok smo jeli, redovnik lektor izgovarao je jednoličnim glasom odlomke iz Poslanica apostola Pavla.

- Što je ludo u svijetu, izabra Bog da posrami mudre; što je slabo u svijetu, izabra Bog da posrami jake -govorio je redovnik svojim tankim jednoličnim glasom. - Mi smo ludi zbog Krista. Dosad smo smatrani smećem, otpadnicima u svijetu. Međutim, Kraljevstvo Božje ne sastoji se samo od riječi već i od Moći.

Pavlovi savjeti Korinćanima odjekivali su među golim zidovima blagovaonice za vrijeme cijele večere.

Ušli smo u Puente de La Reina razgovarajući o redovnicima koje smo sreli prijašnje noći. Priznao sam Petrusu da sam kriomice pušio u sobi, umirući od straha da bi netko mogao osjetiti miris duhana. On se nasmijao, shvatio sam da je to isto i on radio.

- Sveti Ivan Krstitelj otišao je u pustinju, ali Isus se pridružio grešnicima i živio putujući - reče. - Tako je i meni draže.

Zapravo, osim vremena provedenoga u pustinji, ostali dio svoga života Krist je proveo među ljudima.

- Tako se i njegovo prvo čudo nije dogodilo radi spasa nečije duše, ni radi izlječenja

bolesti ili istjerivanja demona; pretvorio je vodu u izvrsno vino na svadbi zato što je gazdi ponestalo pića.

Kada je to izrekao, iznenada se zaustavio. Pokret mu je bio tako nagao da sam i ja preplašeno stao. Nalazili smo se ispred mosta po kojemu je gradić dobio ime. No Petrus nije gledao put kojim smo morali proći. Njegove su se oči zaustavile na dvojici dječaka koji su se igrali gumenom loptom na obali rijeke. Imali su između osam i deset godina, a činilo se da nisu primjećivali našu prisutnost. Umjesto da prijeđe most, Petrus se spustio nasipom i prišao dječacima. Ja sam ga, kao obično, slijedio ništa ne pitajući.

Dječaci i dalje nisu obraćali pozornost na nas. Petrus je sjeo i pratio igru sve dok lopta nije pala blizu njega. Brzim pokretom uhvatio je loptu i bacio je prema meni. Uhvatio sam loptu u zraku i čekao što će se dalje dogoditi.

Približio se dječak koji se doimao starijim. Moja prva pomisao bila je da mu vratim loptu, ali Petrusovo je držanje bilo tako neobično da sam odlučio saznati što se događa.

- Hoćete li mi dati loptu? - upita dječak. Pogledao sam tog mališana udaljena dva metra od mene. Osjetio sam nešto prisno u njemu, isti sam osjećaj imao i kad sam sreo Ciganina.

Dječak je još nekoliko puta insistirao, a kad je vidio da ništa ne odgovaram, sagnuo se i uzeo jedan kamen. - Dajte mi loptu ili ću baciti ovaj kamen na vas - reče on.

Petrus i drugi dječak promatrali su me u tišini. Razbjesnjela me dječakova agresivnost.

- Baci kamen! - odgovorio sam. - Ako me pogodiš, doći ću do tebe i isprašiti te po turu.

Osjetio sam da je Petrus odahnuo od olakšanja. Nešto je htjelo izaći iz podzemlja u mojoj glavi. Imao sam jasan osjećaj da sam taj prizor već proživio.

Dječak se prestrašio mojih riječi. Ispustio je kamen na zemlju i pokušao na drugi način.

- Ovdje u Puente de La Reina postoji relikvijar koji je pripadao nekom vrlo bogatom hodočasniku. Vidim po vašoj školjki i naprtnjači da ste i vi hodočasnici. Ako mi vratite loptu, dat ću vam taj relikvijar. On je skriven u pijesku, ovdje na obali rijeke.

- Ja želim loptu - odgovorio sam bez mnogo uvjerenosti. Zapravo, htio sam upravo taj relikvijar. Činilo se da dječak govori istinu. No možda je Petrus trebao tu loptu za nešto, i ja ga nisam smio iznevjeriti; on je bio moj vodič.

- Vama ne treba lopta - reče dječak gotovo sa suzama u očima. - Vi ste jaki, mnogo ste putovali, poznajete svijet. Ja poznajem samo obale ove rijeke i moja jedina igračka je ta lopta. Vratite mi loptu, molim vas.

Dječakove su riječi dotaknule moje srce. Ali neobična prisnost toga prizora i osjećaj da sam tu situaciju već proživio natjerali su me da još jednom odbijem.

- Ne. Ova mi je lopta potrebna. Dat ću ti novac da kupiš drugu, još ljepšu od ove, ali ova će biti moja.

Kada sam to izgovorio, vrijeme kao da je stalo. Krajolik se oko mene promijenio, a da Petrus nije pritisnuo prst na moj potiljak: na djelić sekunde učinilo se da smo prebačeni u dugu i zastrašujuću sivu pustinju. Ondje se nije nalazio Petrus ni drugi dječak, samo ja i

dječak koji je stajao ispred mene. Dječak koji je bio stariji, imao simpatične i prijateljske crte lica, ali u njegovim je očima sjalo nešto što je izazivalo strah.

Ta vizija nije potrajala duže od jedne sekunde. U sljedećem trenutku ja sam se već vratio u Puente de La Reinu gdje su se mnogi putovi za Santiago, pristižući iz raznih točaka Europe, spajali u jedan jedini. Preda mnom je jedan dječak tražio loptu i imao je umilan i tužan pogled.

Petrus se približio; uzeo je loptu iz moje ruke i vratio je dječaku.

- Gdje je skriveni relikvijar? - upitao sam dječaka.

- Koji relikvijar? - odgovorio je dječak i uhvatio svoga prijatelja za ruku, te su se dali u trk što dalje od nas i bacili se u vodu.

Popeli smo se uz nasip i napokon prešli most. Počeo sam ispitivati o tome što se dogodilo, govorio sam o viziji pustinje, ali Petrus je promijenio temu i rekao mi da ćemo o tome razgovarati kad se malo udaljimo s tog mjesta.

Nakon pola sata stigli smo na dio puta na kojemu su se još uvijek vidjeli tragovi rimske ceste. Naišli smo na drugi most, ruševan, i tu smo sjeli da pojedemo zajutak koji su nam dali redovnici: raženi kruh, jogurt i kozji sir.

- Zašto ste željeli dječakovu loptu? - upitao me Petrus.

Odgovorio sam da nisam želio loptu. Tako sam se ponio jer se on, Petrus, vrlo čudno ponašao. Kao da je lopta nešto vrlo važno za njega.

- Doista je i bila. Pridonio sam tome da dođete u pobjedonosni dodir s vašim osobnim demonom.

Mojim osobnim demonom? Nikad nisam čuo sličnu besmislicu za cijelo vrijeme putovanja. Proveo sam šest dana hodajući tamo-amo po Pirinejima, upoznao oca čarobnjaka koji nije napravio nikakvu čaroliju, moj je prst bio golo meso jer sam svaki put kad sam pomislio nešto okrutno o samome sebi - hipohondrija, osjećaj krivnje, kompleks inferiornosti - bio prisiljen zabiti nokat u tu ranu. U tom je pogledu Petrus imao pravo: negativne su se misli dosta prorijedile. Ali to o osobnom demonu, to nikad prije nisam čuo. I to nisam mogao lako progutati.

- Danas, prije no što ćemo prijeći most, snažno sam osjetio nečiju prisutnost kako nas pokušava upozoriti. No upozorenje je bilo više za vas nego za mene. Neka se borba brzo približava i vi ćete morati voditi Dobru Bitku.

Kad se ne poznaje osobni demon, on se obično prikaže u najbližoj osobi. Pogledao sam oko sebe i vidio dječake koji su se igrali - zaključio sam da je on htio dati svoje upozorenje ondje. No ja sam imao samo osjećaj. Bio sam siguran da je to vaš osobni demon tek kad ste odbili vratiti loptu.

Rekao sam da sam to učinio zato što sam mislio da on tako želi.

- Zašto ja? Jesam li išta rekao?

Počeo sam osjećati vrtoglavicu. Možda je to bilo zbog hrane koju sam halapljivo proždirao nakon gotovo sat vremena hodanja s praznim želucem. Istodobno mi iz glave nije izlazio osjećaj da mi je dječak bio poznat.

- Vaš osobni demon iskušao vas je na tri klasična načina: prijetnjom, obećanjem i svojom slabošću. Moje čestitke: hrabro ste se odupirali.

Tad sam se sjetio da je Petrus pitao dječaka za relikvijar. U tom sam času pomislio da me je dječak htio prevariti. Ali relikvijar je morao biti ondje skriven, jer demon nikad ne daje lažna obećanja.

- Kad se dječak više nije sjećao relikvijara, to je bilo zato što je vaš osobni demon već otišao.

I reče ne trepnuvši:

- Vrijeme je da ga ponovno pozovemo. Trebat će vam.

Sjedili smo na starom ruševnom mostu. Petrus je pažljivo skupio ostatke hrane i sve spremio u papirnatu vrećicu koju su nam dali redovnici. Na polje pred nama počeli su stizati seljaci da bi obrađivali zemlju, ali bili su tako udaljeni da nisam uspio čuti što su govorili. Teren je bio valovit, a obrađena zemljišta oblikovala su tajanstvene šare u krajoliku. Tok vode pod našim nogama, gotovo zamro zbog suše, jedva se čuo.

- Prije no što je izašao u svijet, Krist je otišao razgovarati sa svojim osobnim demonom u pustinju - počeo je Petrus. - Naučio je što mora znati o čovjeku, ali nije dopustio da demon diktira pravila igre, i tako ga je pobijedio.

Jednom je neki pjesnik rekao da nijedan čovjek nije otok. Da bi se vodila Dobra Bitka, potrebna nam je pomoć. Potrebni su nam prijatelji, a kad prijatelji nisu blizu, moramo samoću pretvoriti u naše glavno oružje. Sve što nas okružuje mora nam pomoći da napravimo korake u smjeru našega cilja. Sve mora biti osobni iskaz naše volje da bismo pobijedili u Dobroj Bici. Bez toga, ako ne shvatimo da su nam potrebni svi i sve, bit ćemo arogantni ratnici. I naša će nas arogancija na kraju poraziti jer ćemo biti tako sigurni u sebe da nećemo primijetiti zamke na bojnome polju.

Priča o ratnicima i bitkama podsjetila me još jednom na Don Juana Carlosa Castanede. Upitao sam se da li je stari indijanski čarobnjak običavao poučavati ujutro, prije no što bi njegov učenik mogao probaviti hranu uzetu na prazan želudac. Ali Petrus je nastavio.

- Osim fizičkih sila koje nas okružuju i pomažu nam, postoje dvije osnovne duhovne sile na našoj strani: anđeo i demon. Anđeo nas uvijek štiti i to je božanski dar - nije potrebno zvati ga. Lice vašeg anđela uvijek je vidljivo kad gledate svijet lijepim očima. On je ovaj potok, radnici u polju, ovo plavo nebo. Onaj stari most koji nam pomaže da prijeđemo vodu i kojega su postavile anonimne ruke rimskih legionara, i na tom je mostu lice tvoga anđela. Naši su ga djedovi poznavali kao anđela stražara, anđela čuvara, anđela zaštitnika. I demon je anđeo, samo što je on slobodna i buntovna sila. Radije bih ga nazvao Glasnikom, budući da je on glavna karika u vezi između vas i svijeta. U Starom vijeku Hermes Trimesgisto prikazao ga je kao Merkura, Glasnika Bogova. Djeluje samo na materijalnom planu. Prisutan je u zlatu Crkve jer zlato dolazi iz zemlje, a zemlja je njegovo područje. Prisutan je u našem poslu i u našem odnosu prema novcu. Kad ga pustimo na slobodu, on se raspršuje. Kad ga istjerujemo, gubimo sve dobro čemu nas može poučiti jer on dobro poznaje svijet i ljude. Kad se oduševimo njegovom moći, on nas posjeduje i udaljava od Dobre Bitke.

Stoga, jedini način da vladamo svojim Glasnikom jest da ga prihvatimo kao prijatelja. Da slušamo njegove savjete, tražimo njegovu pomoć kada je potrebna, ali nikad ne smijemo dopustiti da on diktira pravila. Kao što ste učinili s dječakom. Zato je ponajprije potrebno da znate što on želi, a zatim da upoznate njegovo lice i njegovo ime.

- Kako ću to saznati? - upitah.

I Petrus me pouči OBREDU GLASNIKA.⁸

- Ostavite tu vježbu za noć, tada je lakše. Danas, pri vašemu prvom susretu, on će vam otkriti svoje ime. To ime je tajno i nikada ga nitko ne smije saznati, čak ni ja. Onaj tko bi saznao ime vašega Glasnika, mogao bi vas uništiti.

Petrus je ustao i mi smo krenuli. Ubrzo smo stigli do polja gdje su seljaci obrađivali zemlju. Izmijenili smo nekoliko pozdrava i nastavili put.

- Ako bih se morao izraziti slikovito, rekao bih da je anđeo tvoj oklop, a Glasnik tvoj mač. Oklop štiti u svakoj prilici, a mač može pasti usred bitke, ubiti neprijatelja, ili se okrenuti protiv vlastitog gospodara. Mač može poslužiti za gotovo sve, osim da sjednemo na njega, - reče nasmijavši se grohotom.

Zaustavili smo se u nekom selu da ručamo, a mladić koji nas je posluživao bio je vidljivo neraspoložen. Nije odgovarao na naša pitanja, postavio je jelo nepažljivo, i na kraju je uspio proliti malo kave po Petrusovim bermudama. Vidio sam tada kako se moj vodič mijenja: bijesno je pozvao gazdu i vikao zbog mladićeve nepažnje. Naposljetku je otišao u zahod promijeniti bermude, a gazda je oprao mrlju od kave i stavio ih sušiti.

Dok smo čekali da ranopopodnevno sunce ispuni svoju zadaću na Petrusovim bermudama, ja sam mislio o svemu o čemu smo jutros razgovarali. Istina je da se veći dio

⁸ OBRED GLASNIKA,

1. Sjednite i potpuno se opustite. Pustite da vam um luta kamo hoće, da misli teku nekontrolirano. Nakon nekog vremena počnite sebi ponavljati: »sad sam opušten, moje oči snivaju san svijeta.«

2. Kada osjetite da se vaš um više ne brine ni oko čega, zamislite vatreni stup na desnoj strani. Zamislite kako plamen postaje jarki, sjajan. Tada recite tihim glasom: »naređujem da se moja podsvijest pokaže, neka mi se otvori i otkrije svoje magične tajne.« Malo pričekajte, usredotočeni samo na vatreni stup. Ako se pojavi neka slika, ona će biti manifestacija vaše podsvijesti. Pokušajte je zadržati.

3. Držite i dalje vatreni stup na desnoj strani i počnite zamišljati drugi vatreni stup na lijevoj strani. Kada plamen bude jarki, recite tihim glasom ove riječi: »Neka se snaga Janjeta pojavi u svemu i svima, neka se pojavi i u meni dok zazivam svoga Glasnika. (Ime Glasnika) pojavit će se sada za mene.«

4. Razgovarajte s vašim Glasnikom koji bi se trebao pojaviti između dva stupa. Raspravite svoj posebni problem, tražite savjete i dajte mu potrebne naredbe.

5. Kad završi vaš razgovor, oprostite se od Glasnika sljedećim riječima: »Zahvaljujem Janjetu na čudu koje sam ostvario. Neka se (ime Glasnika) uvijek vrati kada ga pozovem, a kad je udaljen, neka mi pomaže ostvariti moje djelo.«

Napomena: Pri prvom prizivanju - ili pri prvim prizivanjima, ovisno o sposobnosti koncentracije onoga koji obavlja Obred - ne kaže se ime Glasnika. Kaže se samo »On.« Ako Obred bude dobro obavljen, Glasnik bi trebao odmah otkriti svoje ime putem telepatije. Ako se to ne dogodi, budite uporni dok ne saznate njegovo ime, i tek tada započnite razgovor. Što češće Obred bude ponavljan, bit će snažnije prisuće Glasnika, i brže vaše djelovanje.

onoga što je Petrus rekao o dječaku slagalo. Osim toga, ja sam imao viziju pustinje i jednoga lica. Ali ta priča o Glasniku činila mi se vrlo zastarjelom. Nalazili smo se u jeku XX stoljeća i ideje pakla, grijeha i demona nisu više imale nikakva smisla za bilo kojeg iole pametnoga čovjeka. U poukama Tradicije koje sam slijedio daleko više vremena nego što sam se nalazio na Putu za Santiago, Glasnik - nazvan upravo demon bez predrasuda - bio je duh koji vlada silama Zemlje i uvijek je na strani čovjeka. Često je korišten u Magičnim Operacijama, ali nikada kao saveznik i savjetnik za svakodnevne stvari. Iz Petrusovih se riječi moglo shvatiti da bih mogao iskoristiti Glasnikovo prijateljstvo da postanem bolji u poslu i svijetu. Osim što je djelovala svetogrdno, ta mi se ideja učinila i infantilnom.

Ali ja sam se zakleo na potpunu poslušnost gospođi Lourdes. I ponovno sam morao zabiti nokat u korijen nokta na palcu, u živo meso.

- Nisam se trebao toliko uzбудiti - reče Petrus pošto smo krenuli. - Naposljetku, on nije prolio šalicu po meni nego po svijetu koji mrzi. On zna da postoji golem svijet s onu stranu granica njegove mašte, a njegovo se sudjelovanje u tom svijetu svodi na rano buđenje, odlazak u pekarnicu, posluživanje prolaznika, i masturbiranje noću dok zamišlja žene koje nikada neće upoznati.

Bilo je vrijeme da se zaustavimo za naš popodnevi počinak, ali Petrus je odlučio da nastavimo hodati. Rekao je da je to jedan od načina da kazni svoju netoleranciju. A ja koji nisam ništa učinio, morao sam ga pratiti pod onim jarkim suncem. Mislio sam na Dobru Bitku i na milijune ljudi koji se u ovome trenutku nalaze diljem planeta i rade stvari koje ne vole. Vježba okrutnosti, unatoč tome što mi je od prsta napravila otvorenu ranu, činila mi je dobro. Shvatio sam kako moj um može biti izdajnički, kako me može gurnuti prema stvarima koje ne želim i osjećajima koji mi ne pomažu. U tom sam se trenutku uvjeravao da Petrus ima pravo: da doista postoji Glasnik s kojim bih mogao razgovarati o praktičnim stvarima i od kojega bih mogao zatražiti pomoć u svjetovnim stvarima. Nestrpljivo sam čekao da se spusti noć.

Petrus u međuvremenu nije prestajao govoriti o dječaku. Naposljetku, uvjerio se da je postupio ispravno, i za to se, još jednom, poslužio kršćanskim argumentom.

- Krist je oprostio nevjernoj ženi, ali je prokleo stablo smokve jer mu nije htjela dati plod. Ni ja nisam ovdje da bih uvijek bio dobar.

U redu. U njegovoj glavi ta je tema bila zaključena. Još jednom ga je spasila Biblija.

Stigli smo u Estellu gotovo u devet sati uvečer. Okupao sam se i sišao na večeru. Autor prvoga vodiča po Jakobinskoj ruti, Aymeric Picaud, opisao je Estellu kao »plodno mjesto s dobrim kruhom, odličnim vinom, mesom i ribom. Njegova rijeka Ega ima slatku, zdravu i vrlo dobru vodu.« Nisam pio vodu iz rijeke, ali što se tiče hrane, Picaud je imao pravo, čak i nakon osam stoljeća. Poslužili su nam pirjani ovčji but, srce artičoka i vino Rioja odlične berbe. Dugo smo ostali za stolom, razgovarali o banalnim stvarima i uživali u vinu. Na kraju Petrus reče daje stiglo vrijeme da se prvi put sretnem sa svojim glasnikom.

Ustali smo i krenuli u šetnju gradskim ulicama. Neke su bočne uličice vodile ravno do rijeke, kao u Veneciji, i u jednoj od tih uličica odlučio sam sjesti. Petrus je znao da odsad ja moram voditi ceremoniju i malo se povukao.

Dugo sam promatrao rijeku. Njezina voda i žubor polako su me isključivali iz svijeta i unosili u mene duboki mir. Sklopio sam oči i zamislio prvi vatreni stup. Na trenutak sam imao malo poteškoća, ali stup se ipak pojavio.

Izgovorio sam obredne riječi i drugi se stup pojavio s moje lijeve strane. Prostor između dva stupa, obasjan vatrom, bio je posve prazan. Neko sam vrijeme bio usredotočen na taj prostor, nastojeći ništa ne misliti kako bi se Glasnik pojavio. Ali umjesto njega stali su se pojavljivati egzotični prizori - ulaz u neku piramidu, žena odjevena u čisto zlato, nekoliko crnaca koji su plesali oko vatre. Slike su dolazile i odlazile u brzome slijedu, a ja sam ih puštao da teku bez ikakve kontrole. Pojavili su se i mnogi dijelovi Puta koji sam prelazio s Petrusom. Krajolici, restorani, šume. A onda se, bez ikakva upozorenja, odjednom pojavila siva pustinja između dva vatrena stupa, ista ona koju sam to jutro vidio. I ondje je, gledajući me, stajao simpatičan čovjek s izdajničkim sjajem u očima.

On se smijao, a ja sam se nasmiješio u svome transu. Pokazao mi je zatvorenu torbu, zatim ju je otvorio i pogledao unutra - ali s mjesta na kojemu sam se nalazio, nisam mogao ništa vidjeti. Tada mi se u glavi javilo ime: Astrain.⁹ Počeo sam zamišljati to ime i njime odjekivati između dva vatrena stupa, a Glasnik je potvrdno kimnuo glavom: otkrio sam kako mu je ime.

Bilo je vrijeme da prekinem vježbu. Izgovorio sam obredne riječi i ugasio vatrene stupove - najprije onaj slijeva, a zatim onaj zdesna. Otvorio sam oči, a preda mnom se nalazila rijeka Ega.

- Bilo je znatno lakše no što sam mislio - rekoh Petrusu pošto sam mu ispričao sve što se dogodilo između vatrenih stupova.

- To je bio vaš prvi susret. Susret obostranog upoznavanja i uzajamnog prijateljstva. Razgovor s Glasnikom bit će plodonosan ako ga budete zazivali svakoga dana, raspravljali svoje probleme s njim i ako budete znali dobro razlikovati što je stvarna pomoć, a što zamka. Neka vam mač bude uvijek u pripravnosti kad se s njim nađete.

- Ali ja još nemam mač - odgovorih.

- Zato vam on ne može nanijeti veliko zlo. Ali ipak, ne treba mu olakšavati.

Obred je završio, pozdravio sam se s Petrusom i vratio se u hotel. Pod pokrivačem sam mislio na jasnoga mladića koji nam je poslužio ručak. Imao sam želju da se vratim, da ga poučim Obredu Glasnika¹⁰ i da mu kažem da se sve može promijeniti ako on to poželi. No bilo je beskorisno pokušavati spašavati svijet: nisam još ni sebe uspio spasiti.

---

⁹ *Lažno ime.*

¹⁰ *Napomena: Obred Glasnika nije u potpunosti opisan. Petrus mi je još govorio o značenju vizija, o sjećanju i o borbi koju mi je Astrain pokazao. No kako je Susret s Glasnikom kod svakog čovjeka drukčiji, da sam potanko opisao svoje osobno iskustvo, moglo bi to imati negativan utjecaj na iskustva drugih.*

LJUBAV

- Razgovarati s Glasnikom ne znači postavljati pitanja o svijetu duhova - reče Petrus sljedeći dan. - Glasnik služi samo za jednu stvar: da pomaže u materijalnome svijetu. I on će vam u tome pomoći ako točno znate što želite.

Zaustavili smo se u nekome mjestu da nešto popijemo. Petrus je naručio pivo, a ja sok. Moja je čaša bila napravljena od okrugle plastike s obojenom vodom unutra. Prsti su mi ocrtavali apstraktne likove u vodi, a ja sam bio zabrinut.

- Rekli ste mi da se Glasnik pojavio u dječaku jer mi je nešto trebao reći.

- Nešto vrlo hitno - potvrdio je on.

Nastavili smo razgovarati o Glasniku, anđelima i demonima. Bilo mi je teško prihvatiti tako praktičnu uporabu tajni Tradicije. Petrus je uporno isticao da moramo uvijek tražiti neku naknadu, a ja sam se sjetio kako je Isus rekao da bogati neće ući u kraljevstvo nebesko.

- Isus je nagradio i čovjeka koji je znao umnožiti bogatstvo svoga gospodara. Osim toga, nisu u njega vjerovali samo zato što je bio dobar govornik: morao je činiti čuda, davati naknade onima koji su ga slijedili.

- Nitko neće loše govoriti o Isusu u mojoj gostionici - prekine nas gazda koji je pratio razgovor.

- Nitko ne govori loše o Isusu - odgovorio je Petrus.

- Govoriti loše o Isusu znači počiniti grijeh zazivajući njegovo ime. Kao što ste vi učinili ondje na trgu.

Gazda gostionice malo se zateturao. Ali odmah je odgovorio.

- Ja nisam imao ništa s tim. Tada sam još bio dijete.

- Krivci su uvijek drugi - progundā Petrus. Gazda je izašao kroz kuhinjska vrata. Upitao sam ga o čemu su razgovarali.

- Ima tome pedeset godina, usred XX stoljeća jedan je Ciganin bio spaljen na ovome trgu. Optužen je za čaranje i svetogrđe protiv svete hostije. Slučaj se utopio u okrutnostima španjolskoga građanskog rata, i danas se više nitko toga ne sjeća. Osim stanovnika ovoga gradića.

- Kako vi to znate, Petrus?

- Zato što sam i prije prolazio Putem za Santiago. Nastavili smo piti u praznoj gostionici. Vani je bilo jako vruće i bilo je vrijeme za našu »siestu.« Gazda se ubrzo vratio sa župnikom.

- Tko ste vi? - upitao je otac.

Petrus je pokazao nacrtanu školjku na naprtnjači. Tisuću i dvjesto godina hodočasnici prolaze putem koji se nalazi ispred ove gostionice, i tradicija je nalagala da

svaki hodočasnik bude poštivan i da ga se u svakoj prilici prihvati. Otac je odmah promijenio ton glasa.

- Kako to da hodočasnici na putu za Santiago govore loše o Isusu? - upitao je vjeroučiteljskim tonom.

- Nitko ovdje nije govorio loše o Isusu. Govorili smo loše o zločinima počinjenima u Isusovo ime. Poput onoga s Ciganinom koji je bio spaljen na trgu.

Školjka na Petrusovoj naprtnjači također je promijenila gazdin ton govora. Ovaj nam se put obratio s poštovanjem.

- Prokletstvo Ciganina zadržalo se do danas - reče pod odobravajućim pogledom oca.

Petrus je htio saznati kako. Otac je rekao da su to priče koje kolaju u narodu i nemaju nikakvu podršku crkve. Ali gazda gostionice je nastavio:

- Prije no što je Ciganin umro, rekao je da će najmlađe dijete u selu Prokleti i otjeloviti svoje demone. Kad to dijete ostari i umre, demoni će prijeći na novo dijete. I tako stoljećima.

- Zemlja je ovdje ista kao i u okolnim selima - reče otac. - Kad oni trpe sušu, trpimo i mi. Kad ondje pada kiša i žetva je dobra, i mi napunimo svoje silose. Ništa nam se nije dogodilo što se nije dogodilo i u susjednim selima. Cijela ta priča je velika izmišljotina.

- Ništa se nije dogodilo jer smo izolirali Prokletstvo - reče gazda gostionice.

- Pa onda, hajdemo do njega - reče Petrus. Otac se nasmijao i rekao da tako treba govoriti. Gazda je napravio znak križa. Ali nijedan od njih dvojice nije se pomaknuo.

Petrus je uzeo račun i zatražio da nas netko odvede do osobe koja je primila Prokletstvo. Otac se ispričao rekavši da se mora vratiti u crkvu, jer je prekinuo važan posao. Izašao je prije no što je bilo tko od nas uspio nešto reći.

Gazda gostionice prestrašeno je pogledao Petrusa.

- Ne brinite - reče moj vodič. - Dovoljno je da nam pokažete kuću u kojoj živi. Pokušat ćemo osloboditi gradić od Prokletstva.

Gazda je izašao s nama na prašnjavu ulicu koja se svjetlucala na vrućem popodnevnom suncu. Zajedno smo hodali do izlaska iz mjesta, a onda nam je pokazao udaljenu kuću na rubu Puta.

- Stalno šaljemo hranu, odjeću, sve što je potrebno - ispričavao se. - Ali čak ni otac tamo ne ide.

Pozdravili smo se s njim i krenuli prema kući. Gazda je ostao čekati, možda je mislio da ćemo produžiti dalje. Ali Petrus je došao do prednjih vrata i pokucao. Kada sam se okrenuo, gazde više nije bilo.

Neka žena od šezdesetak godina otvorila nam je vrata. Pored nje je golem crn pas mahao repom i činio se zadovoljan posjetom. Žena je upitala što želimo, rekla da je zauzeta pranjem rublja i da ima neke lonce na peći. Nije se doimala iznenađena posjetom. Pretpostavio sam da su mnogi hodočasnici, koji nisu znali za Prokletstvo, vjerojatno već pokucali na ta vrata tražeći prenoćište.

- Mi smo hodočasnici na putu za Compostelu i potrebno nam je malo tople vode - reče Petrus. - Znam da nam to nećete odbiti.

Napola nevoljko starica je otvorila vrata. Ušli smo u malenu dnevnu sobu, čistu, ali

skromno namještenu. Bio je tu kauč s poderanom plastičnom presvlakom, ormarić za posuđe i plastičan stol s dva stolca. Iznad ormarića nalazila se slika Svetog Srca Isusova, nekoliko svetaca i križ napravljen od zrcala. Dvoja su vrata vodila iz dnevne sobe: kroz jedna sam mogao nazreti sobu. Žena je odvela Petrusa kroz druga vrata koja su vodila u kuhinju.

- Imam malo kipuće vode - rekla je ona. - Dat ću vam posudu i odmah potom možete poći.

Ostao sam sam s golemim psom u sobi. On je zadovoljno i umiljato mahaio repom. Žena se brzo vratila sa starom limenom posudom, napunila je vrućom vodom i pružila prema Petrusu.

- Eto. Pođite s Božjim blagoslovom.

Ali Petrus se nije pomaknuo. Iz naprtnjače je izvukao vrećicu čaja, stavio je u limenu posudu i rekao da bi ono malo što ima htio podijeliti s njom u znak zahvale.

Žena je bila vidljivo neraspoložena, ali je donijela dvije šalice i sjela s Petrusom za stol. Ja sam i dalje gledao psa dok su oni razgovarali.

- Rekli su mi u mjestu da je u ovoj kući prokletstvo - primijetio je Petrus običnim glasom. Osjetio sam da su oči psa zablistale, kao da je razumio razgovor. Starica je istoga časa ustala.

- To je laž! To je prastaro praznovjerje. Molim vas, popijte odmah svoj čaj, imam mnogo posla.

Pas je osjetio iznenadnu promjenu ženina raspoloženja. Ukočio se u pripravnome stanju. Ali Petrus je nastavio jednako mirno kao u početku. Polako je stavio čaj u šalicu, prinio je ustima, i vratio na stol ne popivši ni gutljaja.

- Vruć je - reče. - Pričekajmo malo da se ohladi.

Žena nije ponovno sjela. Bila je očigledno uznemirena našom prisutnošću i kajala se što je otvorila vrata. Primijetila je da netremice gledam u psa i pozvala ga k sebi. Životinja je poslušala, ali kad je taj pas stigao do nje, ponovno je pogledao prema meni.

- Zbog toga - reče Petrus gledajući prema meni - zbog toga se jučer vaš Glasnik pojavio u onome dječaku.

Odjednom sam shvatio da nisam ja taj koji gleda psa. Otkad sam ušao, ta me je životinja hipnotizirala i nisam mogao skrenuti pogled s nje. Pas je mene gledao, i tako sam ja ispunjavao njegovu volju. Osjetio sam neku lijenost, želju da zaspim na onome poderanom kauču, jer vani je bilo jako vruće i nije mi se hodalo. Sve mi se ondje činilo neobičnim, imao sam osjećaj da padam u nekakvu zamku. Pas me je netremice gledao, a što me je više gledao, meni se više spavalo.

- Idemo - reče Petrus ustajući i pružajući mi šalicu čaja. - Popijte malo, gospođa želi da odmah krenemo.

Ja sam zateturao, ali sam uspio uhvatiti šalicu i topao čaj me osvježio. Htio sam nešto reći, upitati za ime psa, ali glas mi nije izlazio. U meni se nešto probudilo, nešto čemu me Petrus nije poučio počelo se pomaljati. Bila je to neobuzdana želja da izgovaram neobične riječi za koje ni sam nisam znao što znače. Sve je postalo udaljeno, a ja sam imao tek nejasan osjećaj da je žena govorila Petrusu kako moramo otići. Osjetio sam nekakvu euforiju i odlučio da glasno izgovorim čudne riječi koje su mi prolazile glavom.

Sve što sam u toj sobi mogao pojmiti bio je pas. Kada sam počeo izgovarati čudne riječi, koje ni sam nisam shvaćao, primijetio sam da je pas počeo režati. On je shvaćao. Postao sam još uzbuđeniji i nastavio govoriti sve glasnije. Pas je ustao i pokazao zube. Više nije bio umiljata životinja kao kad sam došao, nego nešto zlobno i prijeteće što me je moglo svakoga časa napasti. Znao sam da su me riječi štitile, pa sam sve glasnije govorio usmjeravajući svu svoju snagu prema psu i osjećajući da u meni postoji neka drukčija sila, i da ta sila sprečava psa da me napadne.

Onda se sve počelo odvijati usporenim tokom. Primijetio sam da mi se žena približava urlajući, da me pokušava izgurati van i da je Petrus zadržava, no pas nije obraćao ni najmanju pažnju na njihovu svađu. Oči su mu bile uprte u mene, ustao je režeći i pokazujući zube. Pokušavam shvatiti neobičan jezik kojim govorim, no svaki put kad stanem tražeći neki smisao, moć se smanji, a pas se približava postajući snažniji. Tada stanem vikati ne pokušavajući više shvatiti, a i žena isto tako. Pas laje i prijeti mi, ali dok govorim, siguran sam. Čujem glasan smijeh, ali ne znam da li smijeh postoji ili je plod moje mašte.

Odjednom, kao da se sve dogodilo istodobno, kuću je zaposjeo vjetar, pas je zacvilio i skočio na mene. Podigao sam ruku da zaštitim lice, povikao neku riječ i čekao da se obruši na mene.

Pas je skočio na mene svom svojom težinom i ja sam pao na plastični kauč. Na trenutak, naši su se pogledi sreli, a potom on naglo istrči van.

Počeo sam snažno plakati. Sjetio sam se svoje obitelji, žene i prijatelja. Osjetio sam divovsku senzaciju ljubavi, golemu i besmislenu radost, a istodobno sam bio svjestan svega što se dogodilo s psom. Petrus me je uhvatio za ruku i izveo me iz kuće, a obojicu nas je izgurala žena. Pogledao sam oko sebe, psu nije bilo ni traga. Zagrlio sam Petrusa i nastavio plakati dok smo hodali pod suncem.

Nisam se mogao prisjetiti toga hodanja, došao sam k sebi tek kad sam sjedio na neki izvor, a Petrus me je pljuskao vodom po licu i vratu. Htio sam popiti gutljaj, no on mi reče da ću povratiti ako bilo što stavim u sebe. Osjećao sam laganu mučninu, ali osjećao sam se dobro. Obuzela me je golema ljubav prema svemu i svima. Pogledao sam oko sebe i vidio stabla na rubovima ceste, malen izvor na kojemu smo se zaustavili, svjež povjetarac i pjev ptica u šumi. Gledao sam lice svoga anđela kao što je Petrus govorio. Upitao sam jesmo li daleko od ženine kuće. On mi reče da smo hodali oko petnaest minuta.

- Sigurno biste htjeli znati što se dogodilo - reče on.

No to, zapravo, nije bilo uopće važno. Bio sam zadovoljan zbog beskrajne ljubavi koja me je obuzela. Pas, žena, gazda gostionice, sve je to bilo daleko sjećanje koje nije imalo nikakvu vezu s ovim kako sam se sada osjećao. Rekoh Petrusu da bih volio malo hodati jer se osjećam dobro.

Ustao sam i ponovno smo krenuli Putem za Santiago. Ostatak popodneva nisam gotovo ništa govorio, bio sam uronjen u tom ugodnom osjećaju koji je sve ispunio. Povremeno bih pomislio da je Petrus stavio neku drogu u čaj, ali to nije bilo nimalo važno. Važno je bilo gledati brda, potoke, cvjetove uz cestu, veličanstvene crte lica mog anđela.

Došli smo u hotel u osam sati navečer, a ja sam još uvijek bio, premda manje, u tom stanju blaženstva. Gazda je zatražio moju putovnicu, a ja sam mu je pružio.

- Vi ste iz Brazila? Bio sam ondje. Odsjeo sam u nekom hotelu na Ipanemi.

Ta besmislena rečenica vratila me je u osjećaj stvarnosti. Nasred Jakobinske rute, u selu koje postoji već nekoliko stoljeća, postojao je gazda hotela koji je poznao plažu Ipaneme.

- Spreman sam za razgovor - reko Petrusu. - Moram saznati što se sve danas dogodilo.

Osjećaj blaženstva je prošao. Na njegovu mjestu ponovno se pojavio Razum sa svojim strahovima pred nepoznatim, s neodložnom i posvemašnjom potrebom da ponovno stanem na zemlju.

- Poslije večere - odgovorio je on.

Petrus je zamolio gazdu hotela da upali televizor, ali da ne pojača zvuk. Rekao je da je to najbolji način da čujem sve, a da ne postavljam mnogo pitanja, jer ću djelomično pratiti ono što se odvija na televiziji. Upitao me čega se sve sjećam od onoga što se dogodilo. Odgovorio sam da se sjećam svega, osim onog dijela kad smo hodali do izvora.

- To uopće nije važno - odgovorio je. Na televiziji je počinjao film koji je prikazivao nešto o rudnicima ugljena. Ljudi su nosili odijela s početka stoljeća.

- Jučer, kad sam predosjetio hitnu potrebu vašega Glasnika, znao sam da će započeti neka bitka na Putu za Santiago. Ovdje ste da biste pronašli svoj mač i naučili Praktične vježbe RAM-a. Ali uvijek kad jedan vodič vodi hodočasnika, javi se barem jedna prilika koja izmakne kontroli obojice, a to je neka vrsta praktičnog ispita onoga što je naučeno. U vašem slučaju to je bio susret s psom.

Pojedinosti o borbi i razlog mnogih demona u životinji objasniti ću vam kasnije. Sada je najvažnije da shvatite da je ona žena već bila naviknuta na Prokletstvo. Prihvatila je to kao nešto uobičajeno, i oskudnost svijeta činila joj se dobrom. Naučila je biti zadovoljna s malim, a život je zapravo velikodušan i uvijek nam želi dati mnogo.

Kad ste istjerali demone iz te jadne starice, vi ste poremetili ravnotežu njezina svijeta. Neki dan smo razgovarali o okrutnostima što su ih ljudi sposobni počinili prema sebi samima. Vrlo često kada pokušamo pokazati dobro, pokazati da je život velikodušan, ljudi to odbace kao da se radi o demonu. Nitko ne voli tražiti mnogo od života jer se boji poraza. No, tko želi voditi Dobru Bitku, mora gledati na svijet kao na golemo blago koje čeka da bude otkriveno i osvojeno.

Petrus me je upitao da li znam što radim na Putu za Santiago.

- Tražim svoj mač - odgovorih.

- A zašto vam je potreban mač?

- Zato što će mi on donijeti Moć i Mudrost Tradicije. - Osjetio sam da ga moj odgovor nije posve zadovoljio. No on je nastavio:

-Vi ovdje tražite naknadu. Usudite se sanjati i učiniti ćete mogućim ostvarenje svojih snova u stvarnosti. Morate znati što ćete učiniti sa svojim mačem, i to vam mora biti jasno prije no što stignemo do njega. Ali nešto vam ide u prilog: vi tragate za Naknadom. Nalazite se na Putu za Santiago samo zato što želite naknadu za svoj trud. Primijetio sam da primjenjujete sve čemu vas poučim, tražeći praktičan cilj. To je vrlo pozitivno.

Još samo nedostaje da spojite Praktične vježbe RAM-a s vašom intuicijom. Jezik vašega srca odredit će pravi način kojim ćete otkriti kako se upravlja mačem. U suprotnome, Praktične vježbe RAM-a izgubit će se u beskorisnoj mudrosti Tradicije.

Petrus mi je o tome već ranije govorio drugim riječima, i unatoč tome što sam se slagao s njim, nije me zanimalo da to saznam. Dogodile su se dvije stvari koje nisam znao objasniti: drukčiji jezik kojim sam govorio i osjećaj radosti i ljubavi pošto sam istjerao psa.

- Osjećaj radosti pojavio se zato što je vaš postupak dodirnuo Agape.

- Vi često govorite o Agapeu, a dosad mi niste sasvim objasnili što je to. Čini mi se daje to nešto povezano s višim oblikom ljubavi.

- Upravo to. Uskoro će stići trenutak da okusite tu snažnu ljubav, tu ljubav koja proždire onoga tko voli. Dotad budite zadovoljni time što se ona slobodno pokazuje u vama.

- Već sam ranije imao taj osjećaj, samo je kraće trajao i na drukčiji način. Pojavljivao se uvijek nakon neke poslovne pobjede, osvajanja ili kad sam osjećao da je Sudbina velikodušna prema meni. No kad se taj osjećaj pojavljivao, ja bih se zakočio, bojao sam se snažno ga proživjeti. Kao da bi ta radost mogla probuditi zavist u drugima ili kao da sam ja nepriličan da je dobijem.

- Svi se mi, prije no što upoznamo Agape, tako ponašamo - reče on pogleda uprta u televiziju.

Upitah ga tada o tom drukčijem jeziku kojim sam govorio.

- To me je iznenadilo. To nije Praksa na Putu za Santiago. Radi se o Karizmi i dio je Praktičnih vježbi RAM-a na Putu za Rim.

Ja sam već nešto bio čuo o Karizmama, ali sam zamolio Petrusa da mi to bolje objasni.

- Karizme su dar Duha Svetoga koji se javlja kod ljudi. Ima ih mnogo vrsta: dar iscjeljenja, dar čuda, dar proricanja, i drugi. Vi ste iskusili Dar Jezika, isti onaj što su ga apostoli iskusili na blagdan Duhova.

Dar Jezika odnosi se na izravnu komunikaciju s Duhom. Služi za moćne molitve, egzorcizme - kao što je bio vaš slučaj - i mudrost. Dani hodanja i Praktične vježbe RAM-a, kao i opasnost koju je pas za vas predstavljao, nehotice su probudili Dar Jezika. On se više neće pojaviti, osim ako pronađete mač i odlučite poći na Put za Rim. U svakom slučaju, bio je to dobar znak.

Gledao sam televiziju bez zvuka. Priča o rudnicima ugljena pretvorila se u niz slika muškaraca i žena koji su neprestano govorili, svađali se, razgovarali. Ponekad bi se neki glumac i glumica poljubili.

- Još nešto - reče Petrus. - Moguće je da ćete opet sresti psa. U tom slučaju ne pokušavajte ponovno probuditi Dar Jezika, jer on se neće vratiti. Pouzdajte se u svoju intuiciju. Naučit ću vas drugoj Praktičnoj vježbi RAM-a koja će probuditi vašu intuiciju. Tako ćete početi upoznavati tajni jezik svog uma, a on će vam biti vrlo koristan u svim trenucima vašega života.

Petrus je isključio televizor upravo kad sam se počeo zanimati za zaplet. Potom je otišao u bar i naručio bocu mineralne vode. Obojica smo malo popili, a onda smo izašli ponijevši bocu sa sobom.

Vani smo sjeli i neko vrijeme nismo govorili. Obavijala nas je tišina noći, a Mliječni put na nebu podsjećao me je na moj cilj: pronaći mač.

Nakon nekog vremena Petrus me je poučio VJEŽBI VODE.¹¹

- Umoran sam i idem leći - rekao je. - Ali napravite tu vježbu sada. Ponovno probudite svoju intuiciju, svoju skrivenu stranu. Ne zamarajte se logikom jer je voda tekući element i nećete je moći lako svladati. Ali ona će pomalo, bez nasilnosti, izgraditi nov odnos između vas i Svijeta.

I zaključio prije no što je ušao u hotel: - Ne događa se uvijek da nam pomažu psi.

Nastavio sam još malo uživati u svježini i tišini noći. Hotel je bio na osami, udaljen od bilo kakva mjesta, nitko nije prolazio cestom ispred mene. Sjetio sam se gazde koji je poznao Ipanemu, i vjerojatno sam osjećao kako je besmisleno što se nalazim na tom pustom mjestu, sprženom od sunca koje se svakog dana bijesno vraćalo.

Osjetio sam pospanost i odlučio odmah napraviti vježbu. Prolio sam ostatak vode iz boce na cementni pod. Odmah se stvorila lokva. Nije imala nikakav oblik ni obris, a ja to nisam ni tražio. Počeo sam prstima prelaziti po hladnoj vodi i osjetio sam istu vrst hipnoze kakvu ljudi osjećaju kada gledaju u vatru. Ni na što nisam mislio, samo sam se igrao. Igrao sam se s lokvom vode. Napravio sam nekoliko poteza oko njezina ruba i ona je počela nalikovati mokrom suncu, no vodeni tragovi su se ubrzo počeli miješati i stapati. Udario sam dlanom ruke u središte lokve; voda se razlila okolo raspršivši se po cementu poput crnih zvijezda na sivoj podlozi.

Bio sam posve predan toj besmislenoj vježbi koja nije imala nikakvu svrhu, ali je bila ugodna. Osjetio sam da mi je um potpuno stao, što sam mogao postići samo u dugim periodima meditacije i opuštanja. Istodobno nešto mi je govorilo da u mojim dubinama, na skrivenim mjestima moga uma, neka snaga zadobiva tijelo i sprema se pojaviti.

Dugo sam se igrao lokvom, bilo je teško prestati s tom vježbom. Da me je Petrus poučio vježbi vode na početku putovanja, sigurno bih to smatrao gubitkom vremena. Ali sada, pošto sam govorio drukčijim jezikom i istjerao demone, ta je lokva vode uspostavila dodir, premda još slab, s Mliječnim putem iznad mene. Odražavala je njegove zvijezde, stvarala crteže koje nisam razumio, i davala mi osjećaj da ne gubim vrijeme nego da stvaram nov način komunikacije sa svijetom. Tajni način duše, jezik koji poznajemo i koji tako rijetko čujemo.

Kad sam se pribrao, već je bilo jako kasno. Svjetlo na ulaznim vratima bilo je ugašeno i ja sam ušao ne praveći buku. U sobi sam još jednom zazvao Astraina. On se pojavio jasnije, i neko sam mu vrijeme govorio o svome maču i o svojim ciljevima u životu. Nije ništa odgovarao, ali Petrus mi je rekao da će Astrain, tijekom zazivanja, biti sve življe i moćnije prisutan na mojoj strani.

---

¹¹ BUĐENJE INTUICIJE (VJEŽBA VODE), Načinite lokvu vode na glatkoj površini koja ne upija. Gledajte u tu lokvu neko vrijeme. Zatim se počnite igrati tom lokvom bez ikakve obveze, bez ikakva cilja. Napravite od nje crteže koji ništa ne znače. Radite tu vježbu tjedan dana, najmanje deset minuta svaki put. Ne tražite praktične rezultate u toj vježbi, ona će pomalo buditi vašu Intuiciju.

VJENČANJE

Logrono je jedan od najvećih gradova što ga prelaze hodočasnici koji slijede Jakobinsku rutu. Prije njega jedini veliki grad što smo ga prošli bila je Pamplona, no nismo u njoj prenoćili. To popodne kad smo došli u Logrono, grad se spremao za veliku zabavu, te je Petrus predložio da ostanemo barem tu noć.

Ja sam se već naviknuo na tišinu i slobodu polja, pa mi se ta ideja nije naročito svidjela. Prošlo je pet dana od onoga događaja s psom, a ja sam svake noći zazivao Astraina i radio vježbu vode. Osjećao sam se mnogo smirenije, bio sam svjesniji važnosti Puta za Santiago u svome životu kao i u budućem poslu. Usprkos pustim krajolicima, hrani koja nije uvijek bila dobra, i umoru zbog cijelih dana provedenih na cesti, ja sam proživljavao stvaran san.

Sve je postalo dalekim kad smo stigli u Logrono. Umjesto vrućeg, ali čistog zraka u poljima u unutrašnjosti, grad je bio pun automobila, novinara i televizijskih ekipa. Petrus je ušao u prvi bar da pita što se događa.

- Zar ne znate? Vjenčanje kćeri pukovnika M. - odgovorio je čovjek. - Imat ćemo veliku gozbu na trgu i danas ću ranije zatvoriti.

Bilo je teško pronaći hotel, ali uspjeli smo naći smještaj kod nekih staraca koji su primijetili školjku na Petrusovoj naprtnjači. Okupali smo se, ja sam odjenuo jedine duge hlače što sam ih ponio, i izašli smo na trg.

Ondje su deseci konobara, znojeći se pod svojim »summers« i odjeveni u crno, obavljali posljednje pripreme na stolovima koji su bili postavljeni posvuda. Španjolska televizija pripremala je svoje kamere. Krenuli smo malenom ulicom koja je vodila do župne crkve Santiago El Real, gdje je započinjala ceremonija.

Lijepo odjeveni muškarci, žene sa šminkom koja se gotovo rastapala zbog vrućine i djeca u bijeloj odjeći s ljutitim pogledima bez prestanka su ulazili u crkvu. Vatromet se raspršio iznad nas i golema, crna limuzina zaustavila se na glavnim vratima. Došao je mladenac. Petrus i ja nismo uspjeli ući u prepunu crkvu pa smo odlučili vratiti se na trg.

Petrus se otišao prošetati, a ja sam sjeo na jednu klupu čekajući da vjenčanje završi i da počne gozba. Do mene je neki prodavač kokica čekao kraj ceremonije kako bi ubrao dodatni prihod.

- I vi ste pozvani? - upitao me je.

- Ne - odgovorih. - Mi smo hodočasnici na putu za Compostelu.

- Iz Madrida vozi vlak do tamo, a ako krenete petkom, imate pravo na besplatan hotel.

- Ali mi smo krenuli na hodočašće.

Prodavač me je pogledao i rekao vrlo pažljivo: - Hodočašće je za sveca.

Odlučio sam da prekinem tu temu. Starac je počeo pričati kako je on već udao kćer, ali da ona danas živi rastavljena od muža.

- U vrijeme Franca bilo je više poštovanja - reče. -Danas više nitko ne obraća pažnju na obitelj.

Premda sam bio u stranoj zemlji, gdje nije poželjno raspravljati o politici, nisam mogao propustiti, a da ne odgovorim. Rekoh da je Franco bio diktator i da u njegovo vrijeme ništa nije moglo biti bolje.

Starac se zarumenio.

- Tko ste vi kad tako govorite?

- Poznajem povijest vaše zemlje. Poznata mi je borba vašeg naroda za slobodu. Čitao sam o zločinima španjolskoga građanskog rata.

- A ja sam sudjelovao u tom ratu. Mogu o tome govoriti jer je prolivena krv i moje obitelji. Povijest koju ste vi pročitali ne zanima me; zanima me samo ono što se zbiva u mojoj obitelji. Borio sam se protiv Franca, no kad je on pobijedio, moj se život poboljšao. Nisam siromah, imam kolica s kokicama. Ova socijalistička vlada nije mi to omogućila. Sada živim gore nego što sam živio prije.

Sjetio sam se kako je Petrus rekao da su ljudi zadovoljni s malim u životu. Odlučio sam ne govoriti više o tome i promijenio sam klupu.

Petrus se vratio i sjeo do mene. Ispričao sam mu o prodavaču kokica.

- Dobro je razgovarati - reče on - kada se želimo uvjeriti u ono što govorimo. Pristaša sam PCI-a¹² i nisam znao za tu tvoju fašističku stranu.

- Kakvu fašističku stranu? - upitao sam uvrijeđeno.

- Pomogli ste starcu da se uvjeri kako je Franco bio bolji. Možda nikad ne bi saznao zašto. Sada zna.

- A ja sam vrlo iznenađen što sam saznao da PCI vjeruje u Dar Duha Svetoga.

- Ljudi se brinu zbog onog što će susjedi reći - reče on. I počne oponašati papu.

Obojica smo se nasmijali. Vatromet se opet raspuknuo. Glazbenici su se popeli na podij i počeli ugađati instrumente. Zabava je trebala započeti svakog trenutka.

Pogledao sam prema nebu. Spuštala se noć i pojavilo se nekoliko zvijezda. Petrus je otišao do konobara i uspio dobiti dvije plastične čaše pune vina.

- Donosi sreću ako se malo popije prije početka zabave - reče on i pruži mi jednu čašu. - Popijte malo. Pomoći će vam da zaboravite starca s kokicama.

- Više ne mislim o tome.

- Ali trebali biste. Zato što je to bila simbolična poruka o jednom krivom potezu. Neprestano nastojimo osvojiti pristaše za svoja objašnjenja Svijeta. Mislimo da će veća količina ljudi koji budu vjerovali u istu stvar u koju mi vjerujemo, učiniti tu stvar stvarnom. A to uopće nije tako.

Pogledajte oko sebe. Priprema se velika zabava, počinje komemoracija. Mnogo se stvari istodobno slavi: san oca koji je želio udati kćer, san kćeri koja se htjela udati, san

---

¹² *Komunistička partija Italije.*

mladenca. To je dobro jer oni vjeruju u taj san i žele svima pokazati da su dosegili svoj cilj. Nije to zabava da bi se itko uvjerio, i zato će biti zabavna. Sve to pokazuje da su to ljudi koji su vodili Dobru Bitku.

- Ali vi me pokušavate uvjeriti, Petrus. Vi me vodite Putem za Santiago.

Pogledao me je hladno.

- Ja vas poučavam Praktičnim vježbama RAM-a. A vi ćete doći do svoga mača samo ako uspijete otkriti da u vašemu srcu postoji put, istina i život.

Petrus je pokazao prema nebu na kojemu su zvijezde već bile jasno vidljive.

- Mliječni put pokazuje Put do Compostele. Ne postoji religija koja bi mogla skupiti sve zvijezde, jer kad bi se to dogodilo, Svemir bi postao golem prazan prostor i izgubio bi svoj razlog postojanja. Svaka zvijezda, kao i svaki čovjek, ima svoj prostor i svoja posebna obilježja. Postoje zelene, žute, plave, bijele zvijezde, postoje komete, meteori i meteoriti, maglice i prsteni. Ono što odavde izgleda poput hrpe jednakih točkica, zapravo su milijuni različitih stvari raspršenih u prostoru koji je onkraj ljudskog shvaćanja.

Ispaljena je još jedna raketa vatrometa, njezina je svjetlost na trenutak zamračila nebo. Slap zelenih i sjajnih čestica pojavio se na nebu.

- Prije smo mogli slušati samo njihov zvuk, jer je bio dan. Sada možemo vidjeti i njihovo svjetlo - reče Petrus. -To je jedina promjena kojoj čovjek može težiti.

Mladenka je izašla iz crkve i ljudi su počeli bacati rižu i uzvikivati živjeli. Bila je to mršava djevojka, od svojih šesnaestak godina, a za ruku se držala s mladićem u svečanoj odori. Svi su počeli izlaziti i kretati se prema trgu.

- Gledajte, pukovnik M.! Pogledajte mladenkinu haljinu! Prekrasna je! - govore su neke djevojke u našoj blizini. Uzvanici su okružili stolove, konobari su posluživali vino, a glazbenici su počeli svirati. Starčica s kokicama odmah je okružila gomila histeričnih dječaka koji su pružali novac i prosipali vrećice po podu. Pomislio sam da za stanovnike Logrona, barem te noći, nije postojao ostatak svijeta, prijetnja nuklearnog rata, nezaposlenost, ubojstva. Noć se pretvorila u zabavu, stolovi su bili na trgu za narod i svi su se osjećali važno.

Jedna televizijska ekipa uputila se prema nama i Petrus je pokrio lice. Ali ekipa je prošla ravno ispred nas tražeći jednog uzvanika koji se nalazio u blizini. Odmah sam ga prepoznao: bio je to Manolo, vođa španjolskih navijača na Svjetskome nogometnom prvenstvu u Meksiku. Kad su završili razgovor s njim, uputio sam se prema njemu. Rekao sam da sam Brazilac, a on je, hineći ljutnju, protestirao protiv gola koji je bio ukraden na prvoj utakmici Svjetskoga prvenstva.¹³ No zatim me je zagrlio i rekao da Brazil ima najbolje igrače na svijetu.

- Kako uspijevate vidjeti utakmicu ako ste uvijek okrenuti leđima igralištu da biste poticali navijanje? - zapitah ga. To je jedna od stvari koja mi je najviše skrenula pažnju za vrijeme prijenosa Svjetskoga prvenstva.

- To me veseli. Pomagati navijačima da vjeruju u pobjedu.

¹³ U utakmici između Španjolske i Brazila na Svjetskome prvenstvu u Meksiku 1986. bio je poništen jedan španjolski gol jer sudac nije vidio da je lopta ušla u gol prije no što je odskočila iz njega. Brazil je pobijedio s 1:0.

Te zaključi kao da je i on neki vođič po putovima do Santiaga:

- Navijači bez vjere mogu dovesti do toga da ekipa izgubi utakmicu koju je već dobila.

Ubrzo su neki ljudi došli po Manola, a ja sam ostao razmišljati o njegovim riječima. Iako nikad nije prošao Jakobinskom rutom, on je znao voditi Dobru Bitku.

Pronašao sam Petrusa skrivenog u nekom kutu i vidljivo uznemirenog zbog televizijskih ekipa. Tek kad su se reflektori ugasili, on je izašao iza stabala na trgu i malo odahnuo. Zatražili smo još dvije čaše vina, ja sam čak uzeo nekoliko kanapea, a Petrus je pronašao stol za koji smo mogli sjesti zajedno s drugim uzvanicima.

Mladenci su prerezali golemu tortu. Odjeknulo je još nekoliko povika »živjeli.«

- Oni se stvarno vole - pomislio sam glasno.

- Jasno da se vole - reče neki gospodin u crnom odijelu koji je sjedio za stolom. Zar ste vidjeli da se netko ženi zbog nekakva drugoga razloga?

Zadržao sam odgovor za sebe sjećajući se što je Petrus rekao o prodavaču kokica. Ali moj vođič nije htio propustiti da odgovori.

- Na koju vrstu ljubavi vi mislite: Eros, Philos ili Agape?

Gospodin ga je pogledao ništa ne shvaćajući. Petrus je ustao, ponovno napunio čašu i zamolio me da malo prošćemo.

Postoje tri grčke riječi koje označavaju ljubav - počeo je. - Danas gledate Eros, osjećaj između dvije osobe.

Mladenci su se smiješili prema reflektorima i primali čestitke.

- Izgleda da se vole - reče misleći na mladence. - I misle da je ljubav nešto što raste. Uskoro će se sami boriti za život, uredit će kuću i sudjelovati u istoj pustolovini. To povećava ljubav i daje joj dostojanstvo. On će nastaviti sa svojom karijerom u vojsci, ona će naučiti kuhati i postati odlična domaćica jer je odmalena bila tako odgajana. Pratit će ga, imat će djecu, i ako osjete da nešto zajedno grade, to će biti zato što vode Dobru Bitku. I tada, unatoč svim posrtajima, nikad neće prestati biti sretni.

Međutim, ovo što sam vam sada ispričao može se odjednom preokrenuti. On može početi osjećati da nije dovoljno slobodan da osjeti čitav Eros, svu ljubav koju može dati drugim ženama. Ona može početi osjećati da je žrtvovala blistavu karijeru da bi pratila muža. I umjesto zajedničkog stvaranja, svaki će od njih tada početi osjećati da je pokraden u svome načinu voljenja. Eros, duh koji ih spaja, početak će pokazivati samo svoju lošu stranu. I ono što je Bog namijenio čovjeku kao njegov najplemenitiji osjećaj, postat će izvor mržnje i uništenja.

Pogledao sam oko sebe. Eros je bio prisutan kod nekoliko parova. Vježba vode probudila je jezik moga srca, ja sam gledao ljude na drukčiji način. Možda zbog samoće u prirodi, možda baš zbog Praktičnih vježbi RAM-a, no mogao sam osjetiti prisuće Dobrog Erosa i Lošeg Erosa, upravo kao što je Petrus opisao...

- Pogledajte kako je to zanimljivo - reče Petrus obraćajući pažnju na istu stvar. - Bez obzira što može biti dobar ili loš, lice Erosa nikada nije isto kod ljudi. Kao i zvijezde o kojima sam govorio prije pola sata. I nitko ne može umaknuti Erosu. Svi osjećaju potrebu za njim, unatoč tome što se zbog Erosa često osjećamo udaljenima od svijeta, zatočenima u svojoj samoći.

Glazbenici su počeli svirati valcer. Ljudi su krenuli prema malenom prostoru s cementnim podom ispred podija i počeli plesati. Alkohol je počeo djelovati i svi su bili znojni i sretni. Primijetio sam jednu djevojku odjevenu u plavo koja je vjerojatno čekala ovo vjenčanje samo zbog tog trenutka - da zapleše valcer - zato što je htjela plesati s nekim o kome je sanjala otkako je postala djevojka. Njene su oči pratile pokrete jednoga lijepo odjevenog mladića, u svijetlom odijelu, koji je bio okružen prijateljima. Svi su živahno razgovarali i nisu primijetili da je počeo valcer, i da, nekoliko metara od njih, jedna djevojka u plavom netremice gleda jednog od njih.

Sjetio sam se malih gradova, vjenčanja o kojima se sanja od djetinjstva s izabranim mladićem.

Djevojka u plavom primijetila je moj pogled i otišla do podija za ples. Tada je došao red na mladića da je potraži očima. Čim je vidio da je u blizini drugih djevojaka, vratio se živahnom razgovoru s prijateljima.

Skrenuo sam Petrusu pažnju na njih dvoje. On je neko vrijeme pratio igru očima, a zatim se vratio svojoj čaši vina.

- Ponašaju se kao da je sramota pokazati da se vole - bio je njegov jedini komentar.

Neka djevojka ispred nas neprestano nas je gledala. Bila je upola mlađa od nas. Petrus je podignuo čašu vina i nazdravio joj. Djevojka se plaho nasmijala i pokazala na svoje roditelje, gotovo kao da se ispričava što ne može doći bliže.

- To je lijepa strana ljubavi - reče. - Ljubav koja izaziva, ljubav dvoje starijih stranaca koji su došli izdaleka i sutra će već otići. U svijet po kojemu bi i ona putovala.

Po Petrusovu sam glasu shvatio da je i njega pomalo obuzeo alkohol.

- Danas ćemo govoriti o ljubavi! - reče moj vodič pomalo preglasno. - Govorit ćemo o onoj istinskoj ljubavi koja neprestano raste, pokreće svijet i čini čovjeka mudrim!

Jedna lijepo odjevena žena u našoj blizini doimala se kao da ne obraća nikakvu pažnju na zabavu. Išla je od stola do stola i skupljala čaše, tanjure i pribor za jelo.

- Pogledajte onu gospođu - reče Petrus - ne prestaje pospremati stolove. Kao što sam maloprije rekao, postoje različita lica Erosa, i ovo je jedno od njih. To je frustrirana ljubav koja se stvara u nesretnoj otuđenosti. Poljubit će mladenca i mladenku, ali u sebi će promrmljati da nisu stvoreni jedno za drugo. Pokušava dovesti u red svijet, jer sama nije sređena. A ondje - pokaže na drugi par, žena je bila pretjerano našminkana i s uređenom kosom - to je prihvaćen Eros. Društvena Ljubav, bez ikakva traga osjećaja. Ona je prihvatila svoju ulogu i prekinula sve veze sa svijetom i Dobrom Bitkom.

- Postali ste gorki, Petruse. Zar ovdje ne postoji nitko tko bi se spasio?

- Naravno da postoji. Djevojka koja nas je gledala. Mladi koji plešu i koji poznaju samo Dobar Eros. Ako ne potpadnu pod utjecaj licemjerja u Ljubavi koje je vladalo prijašnjom generacijom, svijet će svakako biti drugačiji.

Pokazao je na jedan stariji par koji je sjedio na klupi.

- I ono dvoje. Nisu se zarazili licemjerjem kao mnogi drugi. Po izgledu se doimaju kao da su seljaci. Glad i potreba prisili su ih da zajedno rade. Naučili su Praktične vježbe koje vi sada upoznajete, a da nikad nisu ni čuli o RAM-u, zato što su izvukli snagu ljubavi iz samoga rada. Tu Eros pokazuje svoje najljepše lice, spojen je s Philosom.

- Što je Philos?

- Philos je Ljubav u obliku prijateljstva. To je ono što osjećam prema vama i drugima. Kada plamen Erosa više ne može sjati, ljude povezuje Philos.

- A Agape?

- Danas nije dan da govorimo o Agapeu. Agape je u Erosu i u Philosu, ali tako se samo kaže. Radije se zabavimo ne dodirujući tu Proždiruću Ljubav - i Petrus natoči još vina u svoju plastičnu čašu.

Oko nas je postojala radost koja je sve zarazila. Petrus je postajao pripit, i to me je u početku pomalo šokiralo. No sjetio sam se njegovih riječi o tome da Praktične vježbe RAM-a imaju smisla samo ako ih može obaviti običan čovjek.

Te mi je noći Petrus izgledao kao svi drugi ljudi. Bio je druželjubiv, prijateljski raspoložen, lupkao ljude po leđima, razgovarao sa svima koji bi mu se obratili. Za neko vrijeme bio je već toliko pripit da sam ga morao uhvatiti pod ruku i odvesti u hotel.

Putem sam postao svjestan situacije. Ja sam vodio svoga vodiča. Sjetio sam se da nijednog trenutka našega putovanja Petrus nije učinio ni najmanji pokušaj da se prikaže mudrijim, svetijim ili boljim od mene. Samo mi je prenosio svoje iskustvo Praktičnih vježbi RAM-a. A što se ostaloga tiče, pokazivao je da je čovjek kao i svi drugi, koji osjeća Eros, Philos i Agape.

To mi je dalo osjećaj da sam jači. Bio sam među običnim ljudima s Puta za Santiago.

ZANOS

- Makar govorio jezikom ljudi i jezikom anđela; makar imao dar proricanja i toliku vjeru da mogu micati planine, ako ne budem imao ljubav, neću biti ništa.

Petrus je ponovno bio sa sv. Pavlom. Po njemu je taj apostol bio velik prikriven tumač Kristove poruke. To smo popodne pecali nakon cijelog jutra hodanja. Nijedna riba nije zagrizla mamac, ali moj vodič nije na to obraćao ni najmanje pažnje. Po njegovu mišljenju pecanje je bilo uglavnom simbol čovjekova odnosa sa svijetom: znamo što hoćemo i to ćemo doseći ako budemo uporni, ali koliko će nam vremena za to trebati, to ovisi o Božjoj pomoći.

- Uvijek je dobro raditi nešto sporo prije važnih odluka u životu - reče on. - Zen redovnici osluškuju kako stijene rastu. Ja više volim pecati.

Ali u to doba dana, na velikoj vrućini, čak i crvene i lijeve ribe koje su plivale gotovo pod površinom vode, nisu trzale na udicu. Držati udicu u vodi ili izvan nje, bilo je svejedno. Odlučio sam odustati i prošetati okolišem. Otišao sam do staroga i napuštenoga groblja u blizini rijeke s vratnicama koje su bile posve neproporcionalne njegovoj veličini, te sam se potom vratio do Petrusa. Priupitao sam ga o groblju.

- Vrata su pripadala jednoj staroj bolnici za hodočasnike - odgovorio mi je on. - Bolnica je napuštena i kasnije se netko sjetio iskoristiti pročelje i izgraditi groblje.

- Koje je isto tako napušteno.

- Tako je. Stvari u životu kratko traju.

Rekoh mu da je bio vrlo strog prijašnje noći kada je prosuđivao ljude na zabavi. Petrus se iznenadio. Tvrdio je da smo razgovarali o onome što smo i sami iskusili u svojim osobnim životima. Svi smo mi u potrazi za Erosom, a kad se Eros želi pretvoriti u Philos, mislimo da je ljubav nekorisna. A ne shvaćamo da će nas Philos odvesti do oblika veće ljubavi, do Agapea.

- Recite mi nešto više o Agapeu - zamolio sam ga. Petrus mi reče da se o Agapeu ne može govoriti, da se on mora proživjeti. Ako se pojavi prilika, pokazat će mi još to popodne lice Agapea. Ali da se to dogodi, potrebno je da se Svemir ponaša kao čin pecanja: da surađuje kako bi se sve dobro zbililo.

- Glasnik će vam pomoći, ali postoji nešto što je s onu stranu Glasnikove moći, vaših želja i vas samog.

- Što je to?

- Božja iskra. Ono što ljudi nazivaju Srećom.

Kad je sunce malo popustilo, ponovno smo krenuli na put. Jakobinska ruta prolazila je pored vinograda i obrađenih polja koja su bila posve pusta u to doba dana. Prešli smo glavnu cestu, isto tako pustu, i vratili se u šikaru. U daljini sam mogao vidjeti vrh San Lorenza, najvišu točku kraljevstva Kastilje. Mnogo se toga u meni promijenilo otkad sam

sreo Petrusa u blizini Saint-Jean-Pied-de-Porta. Brazil, poslovi koje moram obaviti, sve se to gotovo posve ugasilo u mojoj glavi. Jedina živa stvar bio je moj cilj o kojemu sam svake noći raspravljao s Astrainom, koji se pojavljivao sve jasniji. Mogao sam ga uvijek vidjeti kako sjedi do mene, uočiti da ima nervozni tik na desnom oku i da se običava prezrivo smijati kad bih nešto ponavljao da se uvjerim kako sam shvatio.

Prije nekoliko tjedana, naročito u prvim danima puta, bojao sam se da nikad neću uspjeti prijeći put. Kad smo prošli Roncesvalles, osjetio sam duboku odbojnost prema svemu tome i želju da odmah stignem u Santiago, da nađem svoj mač i vratim se da bih vodio ono što je Petrus nazivao Dobrom Bitkom.¹⁴ No sada su privlačnosti civilizacije, koje sam protiv volje napustio, bile gotovo zaboravljene. U ovom trenutku sve što me je zanimalo bilo je sunce iznad moje glave i uzbuđenje da iskusim Agape.

Spustili smo se niz obalu i prešli jedan potok, s naporom smo se uspeli drugom obalom. Taj je potok vjerojatno nekada bio velika rijeka koja je hućala i razdirala tlo u potrazi za dubinama i tajnama zemlje. Sada je bila tek potok koji se mogao pregaziti. Ali njezino djelo, golem usjek, još se ondje nalazio i morao sam uložiti velik napor da ga svladam. »Sve u ovome životu kratko traje,« rekao je Petrus prije nekoliko sati.

- Jeste li već mnogo voljeli, Petrus?

Pitanje sam spontano izgovorio i iznenadila me moja hrabrost. Dotad sam znao samo neke osnovne stvari o privatnom životu svoga vodiča.

- Imao sam već mnogo žena, ako ste to htjeli pitati. I volio sam svaku od njih. Ali osjetio sam Agape samo s dvije.

Rekao sam mu da sam i ja mnogo volio, i počeo sam se brinuti zašto se nisam uspio vezati ni za jednu. Ako tako nastavim, bit ću u starosti sam, a toga sam se jako bojao.

- Možete zaposliti neku bolničarku - on se nasmijao. - No ne vjerujem da vi u ljubavi tražite udobno utočište.

Bilo je već gotovo devet sati kada se počelo smrkavati. Vinogradi su ostali iza nas, sada smo se nalazili usred pustog krajolika. U daljini sam nazreo malu osamljenu kuću ugrađenu u stijenama, nalik mnogim drugima na koje smo putem naišli. Hodali smo još neko vrijeme, a zatim krenuli ravno prema toj građevini, napustivši žute oznake.

Kad smo se dovoljno približili, Petrus je viknuo neko ime i stao oslušivati odgovor. Unatoč tome što smo pažljivo slušali, ništa nismo čuli. Petrus je ponovno zazvao, no nitko nije odgovorio.

- Idemo svejedno - reče on. I krenusmo prema kući.

Bila su to tek četiri zida, bijelo okrećena. Vrata su bila otvorena, ili bolje reći, vrata nisu postojala nego malena vratašca od metra i pol visine koja su se labavo držala na samo jednoj šarci. Unutra se nalazilo kameno ognjište i nekoliko posuda pažljivo složenih na podu. Dvije su bile pune pšenice i krumpira.

Sjeli smo u tišini. Petrus je zapalio cigaretu i rekao da malo pričekamo. Osjetio sam da me noge bole od umora, ali nešto me u toj kućici uznemirivalo, umjesto da me umiri. A i prestrašio bih se da nije bilo Petrusa.

---

¹⁴ Hasnije sam otkrio da je taj izraz stvorio sv. Pavle.

- Ma tko ovdje živio, gdje spava? - upitah prekinuvši tišinu koja mi je počela smetati.

- Tu gdje sjedite - reče Petrus pokazujući na golo tlo. Načinio sam pokret da se pomaknem s tog mjesta, ali on mi reče da ostanem. Temperatura je sigurno pala, počeo sam osjećati hladnoću.

Čekali smo gotovo cijeli sat. Petrus je još dvaput zazvao to čudno ime, a zatim odustao. Kad sam pomislio da ćemo se dići i otići, on je počeo govoriti.

- Ovdje je prisutna jedna od dvije manifestacije Agapea - reče dok je vadio svoju treću cigaretu. - Nije jedina, ali je jedna od najčistijih. Agape je posvemašnja ljubav, ljubav koja proždire onoga tko je iskusi. Tko upozna i iskusi Agape, shvati da ništa više na ovome svijetu nije važno, samo ljubav. To je bila ljubav koju je Isus osjetio prema ljudima, i bila je tako velika da je potresla zvijezde i promijenila tok ljudske povijesti. Njegov osamljeni život učinio je ono što kraljevi, vojska i carstva nisu uspjeli.

Tijekom tisuća godina povijesti Civilizacije mnogi su ljudi bili obuzeti tom Proždirućom Ljubavlju. Oni su imali mnogo dati, a svijet je tražio tako malo. da su bili primorani potražiti pusta i osamljena mjesta, jer je Ljubav bila toliko velika da ih je promijenila. Postali su sveci pustinjaci koje danas poznajemo.

Za vas, kao i za mene, koji smo iskusili drugi oblik Agapea, ovaj nam se život ovdje može učiniti teškim, groznim. Međutim, Proždiruća Ljubav čini da sve, apsolutno sve, izgubi važnost. Ovi ljudi žive samo zato da ih njihova Ljubav troši.

Petrus mi je ispričavao da ondje živi čovjek imenom Alfonso. Da ga je upoznao na svome prvom hodočašću u Compostelu dok je brao voće da se prehrani. Njegov vodič, daleko prosvjećeniji čovjek od njega, bio je Alfonsov prijatelj, i njih su trojica zajedno napravili Obred Agapea, Vježbu Plave Kugle. Petrus mi je rekao da je to bilo jedno od njegovih najvažnijih iskustava u životu i da se do danas, kada obavlja tu vježbu, sjeća osamljene Alfonsove kuće. Glas mu je postao osjećajan, i to sam prvi put kod njega primijetio.

- Agape je Proždiruća Ljubav - ponovio je još jednom, kao da je to rečenica koja najbolje određuje tu čudnu vrstu ljubavi. - Luther King je nekom prilikom rekao da je Krist, kada je govorio o ljubavi prema neprijateljima, mislio na Agape. Zato što je po njemu bilo »nemoguće voljeti svoje neprijatelje, one koji nam čine zlo i koji još više pokušavaju poniziti našu tešku svakodnevicu.« Ali Agape znači više nego voljeti. To je osjećaj koji sve obuzima, koji ispunjava sve pukotine, i pridonosi tome da se svaki pokušaj agresivnosti pretvori u prah.

Naučili ste se ponovno radati, naučili ste da ne budete okrutni prema sebi, da razgovarate sa svojim Glasnikom. Ali sve što ubuduće napravite, sve korisno što uspijete izvući iz Puta za Santiago, imat će smisla samo ako budete dotaknuti Proždirućom Ljubavlju.

Podsjetio sam Petrusa da je rekao kako postoje dva oblika Agape. I da on vjerojatno nije iskusio prvi oblik, budući da nije postao pustinjak.

- Imate pravo. Ni ja, ni vi, kao ni većina hodočasnika koji su prešli Put za Santiago s riječima RAM-a, nisu iskusili Agape u njegovu drugom obliku: a to je Zanos.

Drevnim ljudima Zanos je značio trans, oduševljenje, vezu s Bogom. Zanos je Agape upravljn prema ideji, prema nečemu. Svi smo mi već prošli kroz to. Kada volimo i u dubini duše u nešto vjerujemo, osjećamo se jačima od svijeta i obuzima nas mirnoća koja dolazi iz

izvjesnosti da ništa ne može pobijediti našu vjeru. Ta neobična sila pomaže da uvijek donesemo pravilne odluke, u pravo vrijeme, a kad dosegemo svoj cilj, iznenadimo se vlastitom sposobnošću. To je zato jer za vrijeme Dobre Bitke ništa nema važnosti, prepuštamo se Zanosu do svojega cilja.

Zanos se obično pokazuje cijelom svojom snagom u prvim godinama našega života. Još smo čvrsto povezani s božanskim, i s takvom se željom bacamo na svoje igračke, te mislimo da su lutke doista žive i da olovni vojnici mogu hodati. Kada je Isus rekao da Kraljevstvo nebesko pripada djeci, on je mislio na Agape u obliku Zanosu. Djeca su mu prišla ne obraćajući pozornost na njegova čuda, na njegovu mudrost, na farizeje i apostole. Došla su radosno, nošena Zanosom.

Rekao sam Petrusu da sam upravo to popodne shvatio kako sam potpuno predan Putu za Santiago. U danima i noćima koje sam proveo u španjolskim krajevima gotovo sam zaboravio na svoj mač, oni su postali moje jedinstveno iskustvo. Sve ostalo je izgubilo važnost.

- Danas smo pokušali pecati, ali ribe nisu grizle udicu - reče Petrus. - Obično puštamo da Zanos isklizne iz naših ruku u tim sitnim stvarima koje nemaju nikakvu važnost pred veličinom svakog postojanja. Gubimo Zanos zbog naših malenih i potrebnih poraza za vrijeme Dobre Bitke. A kako ne znamo da je Zanos veća sila, okrenuta prema konačnoj pobjedi, puštamo da nam klizne kroz prste, i ne primjećujemo kako smo pustili da nam isklizne istinski smisao naših života. Okrivljavamo svijet zbog naše mučnine, našega poraza, i zaboravljamo da smo mi ti koji smo dopustili da nam isklizne snaga oduševljenja koje sve opravdava, ta manifestacija Agapea u obliku Zanosu.

Pred oči mi se vratila slika groblja koje se nalazilo u blizini potoka. Ona neobična ulazna vrata, neuobičajeno velika, bila su odličan prikaz smisla koji se izgubio. Iza tih vrata, samo mrtvi.

Kao da je pročitao moje misli, Petrus je počeo govoriti o nečemu sličnome.

- Prije nekoliko dana vjerojatno ste ostali iznenađeni kad sam poludio na onoga jadnog mladića koji je prolio malo kave po mojim bermudama, već ionako prljavima od prašine s ceste. A zapravo, sve to moje uzbuđenje bilo je zbog toga što sam u njegovim očima vidio kako Zanos istječe, kao što krv istječe iz prerezanih žila. Vidio sam toga mladića, tako snažnog i punog života, kako umire jer je u njemu svakoga časa umirao Agape. Imam dosta godina i već sam naučio živjeti s tim stvarima, ali me taj mladić rastužio i potresao zbog svega dobrog što sam predosjetio da može dati ljudima. Siguran sam da je moja agresivnost povrijedila njegovo dostojanstvo i da je bar na neko vrijeme zaustavila umiranje Agapea.

Isto tako ste i vi, kad ste promijenili duh u psu one žene, osjetili Agape u njegovu čistom stanju. Bio je to plemenit čin i bio sam zadovoljan što sam ovdje i što sam vaš vodič. Zbog toga ću prvi put na ovome Putu obaviti jednu vježbu zajedno s vama.

I Petrus me pouči Obredu Agapea, VJEŽBI PLAVE KUGLE.¹⁵

¹⁵ OBRED PLAVE KUGLE, *Sjednite udobno i opustite se. Pokušajte ne misliti ni na što.*

1. Osjetite kako je dobro voljeti živjeti. Pustite da vam se srce osjeća slobodnim, prijateljskim, izvan bijednih problema koji vas muče. Počnite tiho pjevati neku pjesmu iz djetinjstva. Zamislite kako

- Pomoći ću vam da probudite Zanos, da stvorite snagu koja će se proširiti kao plava kugla oko planeta - reče on. - Da bih pokazao kako vas poštujem zbog vašega traganja i onoga što jeste.

Nikad prije do tog trenutka Petrus nije iznio neko svoje mišljenje, ni za, ni protiv, o načinu na koji obavljam vježbe. Pomogao mi je da protumačim prvi susret s Glasnikom, izvukao me iz transa u Vježbi Sjemenja, ali ni jednog trenutka nije se zanimao za rezultate koje sam postigao. Još jednom sam ga pitao zašto ne želi ništa čuti o mojim dojmovima, a on mi je odgovorio da je njegova jedina dužnost vodiča da mi pokaže Put i Praktične vježbe RAM-a. Što se tiče rezultata, na meni je da u njima uživam ili ih odbacim.

Kad je rekao da će zajedno sa mnom sudjelovati u vježbi, odjednom sam se osjetio nedostojnim njegovih pohvala. Poznao sam svoje nedostatke, i često sam sumnjao u svoju sposobnost da prijedem Put. Htio sam mu sve to reći, ali on me je prekinuo prije no što sam počeo.

- Ne budite okrutni prema sebi, zar niste naučili moju lekciju. Budite ljubazni. Prihvatite pohvalu koju zaslužujete.

Oči su mi se ispunile vodom. Petrus me je uzeo za ruku i izašli smo. Noć je bila mračna, mračnija nego obično. Sjeo sam do njega i počeli smo pjevati. Glazba je izvirala iz moje nutrine, a on me je bez napora pratio. Počeo sam tiho pljeskati dlanovima dok sam se njihao naprijed i natrag. Dlanovi su sve jače udarali, a glazba je nesputano tekla iz mene, pjesma pohvale mračnome nebu, pustoj visoravni, stijenama bez života. Ugledao sam svece u koje sam vjerovao kao dijete i koje je život od mene udaljio, jer i ja sam ubio velik dio Agapea. No sada se Proždiruća Ljubav velikodušno vraćala, a sveci su se smiješili s neba s istim licima i istom snagom kao kad sam ih gledao u djetinjstvu.

vam srce raste, kako ispunjava vašu sobu, zatim vašu kuću jednom jarkom, sjajnom plavom svjetlošću.

2. Kada stignete do te točke, počnite osjećati prijateljsko prisuće svetaca u koje ste vjerovali kao dijete. Gledajte kako oni dolaze, kako stižu iz svih mjesta, smiješeći se i pružajući vam vjeru i povjerenje u život.

3. Zamislite kako se sveci približavaju i stavljaju ruke na vašu glavu, kako vam žele ljubav, mir i zajedništvo sa svijetom. Zajedništvo svetaca.

4. Kada taj osjećaj bude jak, osjetite kako plava svjetlost struji ulazeći i izlazeći iz vas, poput blistave rijeke koja teče. Ta se plava svjetlost počinje širiti po vašoj kući, zatim po vašoj četvrti, gradu, zemlji, i obavlja svijet u golemu plavu kuglu. Ona je manifestacija Najveće Ljubavi koja je onkraj svakodnevnih bitaka, ali vas obnavlja, daje vam snagu, energiju i mir.

5. Zadržite što je duže moguće tu svjetlost raširenu po svijetu. Vaše je srce otvoreno i širi Ljubav. Ovaj dio vježbe mora trajati najmanje pet minuta.

6. Pomalo ćete izlaziti iz transa i vraćati se u stvarnost. Sveci će ostati u blizini. Plava će se svjetlost i dalje prostirati svijetom.

Ovaj bi se Obred trebao obavljati s još jednom osobom. U tom slučaju osobe se moraju držati za ruke.

Raširio sam ruke da Agape proteče, i jedna tajanstvena struja blistave plave svjetlosti počela je ulaziti i izlaziti iz mene čisteći moju dušu, opraštajući moje grijehе. Svjetlost se najprije proširila okolišem, a zatim je obavila svijet, počeo sam plakati. Plakao sam zato što sam ponovno proživljavao Zanos, bio dijete pred životom, i ništa mi u tom trenutku nije moglo nanijeti zlo. Osjetio sam kako se nešto približava i kako je sjelo pored mene s desne strane, zamislio sam da je to moj Glasnik i da je on jedini koji bi mogao vidjeti tu tako snažnu plavu svjetlost koja je izlazila i ulazila u mene i širila se svijetom.

Jačina se svjetlosti povećavala i ja sam osjetio da je obuhvatila cijeli svijet, prodirala je kroz svaka vrata i u svaku uličicu, dohvatila je bar na djelić sekunde svako živo biće.

Osjetio sam kako netko drži raširene ruke ispružene prema nebu. U tom je trenutku strujanje plave svjetlosti postalo jače, toliko jako da sam pomislio da ću se onesvijestiti. Ali uspio sam je zadržati još nekoliko minuta dok nije završila pjesma koju sam pjevao.

I onda sam se opustio, osjetio sam se potpuno iscrpljenim, ali slobodnim i zadovoljnim životom i time što sam upravo iskusio. Pustile su me ruke koje su me držale. Znao sam da je jedna bila Petrusova, a u dnu svoga srca predosjećao sam čija je mogla biti druga ruka.

Otvorio sam oči, pored mene se nalazio redovnik Alfonso. Nasmiješio se i rekao mi »buenas noches.« I ja sam se nasmiješio, ponovno ga uhvatio za ruku i snažno je stisnuo na svoje grudi. On je dopustio da to učinim, a zatim je nježno maknuo ruku.

Nijedan od nas trojice nije ništa progovorio. Nakon nekog vremena Alfonso je ustao i ponovno se uputio prema stjenovitoj visoravni. Pratio sam ga pogledom dok ga mrak nije posve progutao.

Malo zatim Petrus je prekinuo tišinu. Nije spomenuo Alfonsa.

- Činite ovu vježbu uvijek kada možete, i uskoro će Agape ponovno obitavati u vama. Ponovite je svaki put prije početka nekog projekta, u prvim danima putovanja, ili kada osjetite da vas je nešto uznemirilo. Ako je moguće, radite tu vježbu s nekim koga volite. Tu vježbu treba s nekim dijeliti.

To je opet bio stari praktični Petrus, učitelj i vodič, o kome sam ja tako malo znao. Osjećaj koji je pokazao u kućici već je prošao. Međutim, kad mi je tijekom vježbe dodirnuo ruku, ja sam osjetio veličinu njegove duše.

Vratili smo se u bijelu kućicu po svoje stvari.

- Stanar se danas više neće vratiti, mislim da možemo ovdje prenoćiti - reče Petrus i legne. Ja sam razmotao vreću za spavanje, popio gutljaj vina i legao. Bio sam iscrpljen Proždirućom Ljubavlju. Ali bio je to umor bez napetosti. Prije no što sam sklopio oči, sjetio sam se bradatog, mršavog redovnika koji je sjeo do mene i poželio mi laku noć. Na nekome mjestu tamo vani taj je čovjek gorio božanskim plamenom. Možda je zbog toga ta noć bila tako mračna - jer je on u sebi sabrao svu svjetlost svijeta.

- Vi ste hodočasnici? - upitala je stara gospođa koja nam je posluživala jutarnju kavu. Nalazili smo se u Azofri, mjestišcu s malenim kućama sa srednjovjekovnim grbovima na pročeljima i s fontanom na kojoj smo napunili svoje čaturice.

Odgovorio sam potvrdno, a ženine su oči pokazale poštovanje i ponos.

- Kad sam bila dijete, ovuda je prolazio bar jedan hodočasnik dnevno na putu za Compostelu. Nakon Francova rata ne znam što se dogodilo, ali čini se da je hodočašće zamrlo. Morali bi napraviti cestu. Danas se ljudi samo vole voziti u automobilima.

Petrus nije ništa rekao. Probudio se loše volje. Ja sam se složio sa ženom, te sam stao zamišljati novu asfaltiranu cestu koja se uspinje planinama i dolinama, automobile s oslikanim školjkama na krovu, i trgovine sa suvenirima pored ulaza u samostane. Upravo sam popio kavu s mlijekom i pojeo kruh s maslinovim uljem. Pogledavši u vodič Aymerica Picauda, izračunao sam da bismo popodne trebali stići u Santo Domingo de La Calzada, planirao sam da ćemo prenoćiti u Nacionalnom odmaralištu.¹⁶ Potrošio sam mnogo manje novaca nego što sam mislio, unatoč tome što sam uzimao tri obroka dnevno.

Bilo je vrijeme da se počini neka ekstravagancija i da svome tijelu pružim istu njegu koju sam pružao i svome želucu.

Probudio sam se s osjećajem neobične žurbe, sa željom da odmah stignem u Santo Domingo, s osjećajem za koji sam dva dana prije, dok smo hodali prema kućici, mislio da se više neće vratiti. Petrus je bio sjetan, šutljiviji nego obično, mislio sam da je to možda bilo zbog nedavnog susreta s Alfonsom. Osjetio sam veliku želju da zazovem Astraina i s njim porazgovaram o tome. Ali nikad ga nisam zazivao ujutro, i nisam bio siguran hoće li to uspjeti. Odustao sam od te nakane.

Popili smo kavu i krenuli. Prošli smo pored jedne srednjovjekovne kuće s grbom, pored ruševine nekadašnjeg svratišta za hodočasnike i provincijskog parka na rubu mjesta. Baš kad sam pomislio kako ću ponovno uroniti među polja, osjetio sam snažno prisuće sa svoje lijeve strane. Nastavio sam hodati, ali me je Petrus zaustavio.

- Ne vrijedi trčati - reče. - Zaustavite se i suočite se.

Namjeravao sam se osloboditi Petrusa i nastaviti hodati. Osjećaj je bio neugodan, poput grča u želucu. Na trenutak sam htio vjerovati da je to od kruha i maslinova ulja, no to sam već i ranije osjetio, nisam se mogao prevariti. Napetost. Napetost i strah.

- Pogledajte iza sebe - Petrusov je glas imao prizvuk hitnosti. - Pogledajte prije no što bude kasno!

---

¹⁶ Nacionalna odmarališta su stari dvorci i povijesni spomenici koje je španjolska Vlada pretvorila u hotele prve kategorije.

Naglo sam se okrenuo. S moje lijeve strane nalazila se malena napuštena kuća, s vegetacijom sprženom od sunca koja je prodrila i u njezinu unutrašnjost. Jedna je maslina pružala svoje kvrgave grane prema nebu. A između masline i kuće, gledajući netremice u mene, nalazio se pas.

Isti onaj crni pas kojega sam izbacio iz ženine kuće prije nekoliko dana.

Zaboravio sam na Petrusovu prisutnost i zagledao se u životinjske oči. Nešto u meni, možda Astrainov glas ili moj anđeo čuvar, govorilo mi je da će me napasti ako skrenem pogled. Stajali smo tako nekoliko beskrajskih minuta, gledajući jedan drugome u oči. Osjećao sam da se, pošto sam iskusio svu Proždiruću Ljubav, ponovno nalazim pred svakodnevnim i stalnim životnim prijateljima. Razmišljao sam zašto me je ta životinja slijedila tako daleko, što je zapravo htjela, zašto sam ja hodočasnik u potrazi za mačem i zašto nemam volje ni strpljenja zanimati se za ljude i životinje na putu. Pokušao sam sve to izraziti očima, sjećajući se redovnika iz samostana koji su razgovarali pogledima, ali pas se nije micao. I dalje me je netremice gledao, spreman da me napadne ako skrenem pažnju ili pokažem strah.

Strah! Shvatio sam da je strah nestao. Smatrao sam tu situaciju odviše glupom da bih se bojao. Želudac mi je bio stisnut i povraćalo mi se od napetosti, ali nije me bilo strah. Nešto mi je govorilo kako bi me oči odale da sam osjetio strah, i životinja bi se opet bacila na mene. Nisam smio skrenuti pogled, čak ni kad sam osjetio da se neki lik približava malenim puteljkom s moje desne strane.

Lik je na trenutak zastao, a zatim krenuo ravno prema nama. Prešao je točno preko crte naših pogleda, govoreći nešto što nisam uspio razumjeti. Bio je to ženski glas, njezino je prisuće bilo dobro, prijateljsko i pozitivno.

U djeliću sekunde, dok je taj lik stajao između mojih očiju i očiju psa, želudac mi se opustio. Imao sam moćnog prijatelja koji nije pomagao u toj besmislenoj i beskorisnoj borbi. Kada je lik prošao, pas je spustio pogled. Poskočio je i otrčao iza napuštene kuće, izgubio sam ga iz vida.

Tek u tom trenutku moje je srce obuzeo strah. Lupanje je bilo tako silno da mi se zavrtjelo, i pomislio sam da ću se onesvijestiti. Dok se sve oko mene vrtjelo, pogledao sam prema cesti kojom smo prije nekoliko minuta Petrus i ja prošli, tražeći taj lik koji mi je dao snagu da porazim psa.

Bila je to neka redovnica. Okrenuta leđima išla je prema Azofri i ja nisam mogao vidjeti njezino lice, ali sjetio sam se njezina glasa i procijenio da je mogla imati najviše dvadeset i nešto godina. Pogledao sam prema putu kojim je došla: bio je to malen prečac koji nije vodio nikamo.

- Bila je to ona... ona mi je pomogla - prošaptao sam dok se vrtoglavica povećavala.

- Ne stvarajte više utvara u već tako neobičnom svijetu - reče Petrus približavajući se i hvatajući me pod ruku. - Ona je došla iz samostana u Cafiasu koji se nalazi na nekih pet kilometara odavde. Jasno da ga ne možete vidjeti.

Moje srce je i dalje silno lupalo i uvjerio sam se da će mi pozliti. Bio sam odviše prestrašen da bih govorio ili tražio objašnjenja. Sjeo sam na tlo, a Petrus je prolio malo vode po mojoj glavi i potiljku. Sjetio sam se da je to isto napravio kad smo izašli iz ženine kuće, ali onda sam plakao i osjećao se dobro. A sad je osjećaj bio upravo suprotan.

Petrus me je pustio da se dovoljno odmorim. Voda me je malo osvježila i mučnina je prolazila. Sve se polako vraćalo u red. Kad sam osjetio da sam došao k sebi, Petrus me je zamolio da nastavimo s hodanjem, i ja sam poslušao. Prešli smo nekoliko kilometara, ali iscrpljenost se vratila. Sjeli smo u podnožje nekoga srednjovjekovnog stupa s križem na vrhu koji je pokazivao dijelove Jakobinske rute.

- Vaš vam je strah prouzročio mnogo više štete nego pas - reče Petrus dok sam se ja odmarao.

Htio sam znati zašto je došlo do toga besmislenog susreta.

- U životu, kao i na Putu za Santiago, neke se stvari događaju neovisno o našoj volji. Pri našem prvom susretu, rekao sam vam da sam u pogledu Ciganina pročitao ime demona kojega ćete sresti. Iznenadio sam se kad sam saznao da je taj demon pas, ali vam tom prilikom nisam ništa rekao. Tek kada smo stigli u ženinu kuću, a vi ste prvi put osjetili Proždiruću Ljubav, vidio sam vašega neprijatelja.

Kada ste udaljili psa od te žene, niste ga nigdje postavili. Ništa se ne gubi, sve se mijenja, zar nije tako? Niste otjerali duhove u krdo svinja koje se bacilo niz stijene, kao što je to učinio Isus. Vi ste samo udaljili psa. Sada ta sila besciljno luta za vama. Prije no što pronađete svoj mač, morat ćete odlučiti da li želite biti rob ili gospodar te sile.

Osjećao sam kako mi umor prolazi. Duboko sam udahnuo osjećajući hladan kamen stupa na svojim leđima. Petrus mi je dao još malo vode i nastavio:

- Slučajevi opsjednutosti nastaju kad ljudi izgube vlast nad zemaljskim silama. Prokletstvo Ciganina uplašilo je onu ženu, a strah je otvorio pukotinu kroz koju je ušao Glasnik smrti. To nije uobičajen slučaj, ali nije ni tako rijedak slučaj. Mnogo ovisi o tome kako reagirate na tuđe prijetnje.

Tada sam se sjetio jednog odlomka iz Biblije. U knjizi o Jobu zapisano je: »Obistinjuje se moje strahovanje, snalazi me, evo, čega god se bojah.«

Prijetnja ne može ništa postići, ako nije prihvaćena. Dok vodite Dobru Bitku, nikada to nemojte zaboraviti. Kao što ne smijete zaboraviti da napad ili bijeg čine sastavni dio borbe. A ono što svakako nije sastavni dio borbe, to je kada ste paralizirani od straha.

Dok se to odvijalo, nisam osjećao strah. Bio sam iznenađen samim sobom i rekao sam to Petrusu.

- Shvatio sam to. Da je bilo obratno, pas bi vas napao. I gotovo bi sigurno pobijedio u borbi. Zato što ni on nije osjećao strah. No najzanimljiviji je bio dolazak redovnice. Predosjećajući njezino pozitivno prisuće, vaša je bujna mašta zamislila da vam netko dolazi u pomoć. I ta vas je vjera spasila. Iako se zasnivala na posve netočnoj činjenici.

Petrus je imao pravo. On je prasnuo u smijeh, i ja sam se s njim nasmijao. Ustali smo da bismo nastavili putovanje.

- Sukob s psom može završiti samo pobjedom jednog od vas dvojice. On će se opet pojaviti i sljedeći put pokušajte dovesti borbu do kraja. Inače će vas njegova utvara mučiti do kraja života.

Petrus mi je rekao da je pri susretu s Ciganinom saznao ime tog demona. Upitao sam ga koje je to ime.

- Legija - odgovorio je. - Jer mnogi zli duhovi bijahu ušli u njega.

Hodali smo zemljom koju su seljaci pripremili za sjetvu. Ponegdje su se još koristile primitivne crpke za vodu u stoljetnoj borbi protiv suhoga tla. Na rubovima Puta za Santiago nagomilano je kamenje oblikovalo zidiće koji su se beskrajno protezali, ukrštali se, i stapajući se stvarali crteže u poljima. Pomislih na mnoga stoljeća tijekom kojih je ta zemlja bila obrađivana, no unatoč tome uvijek bi se pojavio kakav kamen što ga je trebalo izvaditi jer bi slomio plug, od kojeg bi posrnuo konj, ili bi ratar našuljao ruke. Bila je to borba koja je trajala cijele godine i nikada nije prestajala.

Petrus je bio smireniji nego obično, primijetio sam da od jutra nije gotovo ništa rekao. Nakon razgovora pored srednjovjekovnog stupa, on se zatvorio u nijemost i nije odgovarao na većinu mojih pitanja. Htio sam nešto više znati o tim »mnogim demonima.« Prije mi je objasnio da svaka osoba ima samo jednog Glasnika. Ali Petrus nije bio raspoložen da o tome govori, pa sam odlučio pričekati bolju priliku.

Popeli smo se malom uzbrdicom, a kad smo stigli na vrh, ugledao sam glavni toranj crkve Santo Domingo de La Calzada. Ta mi je slika pobudila maštu: počeo sam sanjati o udobnosti i čarobnosti Nacionalnih odmarališta. Prema onome što sam ranije pročitao, zdanje je podigao sam sv. Dominik za smještaj hodočasnika. Jednom je ondje prenoćio sv. Franjo Asiški na svome putu u Compostelu. Sve me je to uzbuđivalo.

Moglo je biti oko sedam sati navečer kad me je Petrus zamolio da stanemo. Sjetio sam se Roncesvallesa, sporoga hoda kad mi je bila toliko potrebna čaša vina zbog hladnoće, i pobojavao sam se da mi sprema nešto slično.

- Jedan Glasnik nikad vam neće pomoći da uništite drugoga. Oni nisu ni dobri ni zli, kao što sam vam već rekao, ali su privrženi jedni drugima. Ne pouzdajte se u Astraina da biste pobijedili psa.

Sada ja nisam bio raspoložen za razgovor o glasnicima. Htio sam odmah stići u Santo Domingo.

- Glasnici mrtvih ljudi mogu zauzeti tijelo čovjeka kojega je svladao strah. Zato su oni, kao u slučaju psa, mnogi. Prizvao ih je ženin strah. Nije tu samo Glasnik ubijenoga Ciganina nego i razni Glasnici koji su lutali prostorom, tražeći način da dođu u dodir sa zemaljskim silama.

Tek je sada odgovarao na moje pitanje. No u njegovu načinu govora bilo je nešto izvještačeno, kao da nije o toj temi htio razgovarati sa mnom. Moj me je instinkt odmah upozorio.

- Što želite, Petruse? - upitao sam ga pomalo zlovoljno.

Vodič mi nije odgovorio. Skrenuo je s puta i uputio se prema nekom starom stablu, gotovo bez lišća, koje se nalazilo desetak metara od ceste u polju, i bilo je to jedino vidljivo stablo na cijelome obzoru. Kako mi nije dao znak da ga pratim, ostao sam stajati na putu. I vidio sam neobičan prizor: Petrus je kružio oko stabla i nešto glasno govorio gledajući u tlo. Kad je završio, dao mi je znak da priđem.

- Sjednite ovdje - reče mi. Glas mu je imao drukčiji prizvuk, a ja nisam uspijevaao razlučiti da li je to bila naklonost ili žaljenje. - Vi ćete ovdje ostati. Sutra ćemo se naći u mjestu Santo Domingo de La Calzada.

Prije no što sam uspio bilo što reći, Petrus je nastavio:

- U jednom od ovih dana, a ja vam jamčim da to neće biti danas, morat ćete se suočiti

s vašim najvećim neprijateljem na Putu za Santiago, s psom. Kada taj dan osvane, budite mirni jer ja ću biti u blizini i dati vam snagu potrebnu za borbu. A danas ćete se suočiti s drugom vrstom neprijatelja, s fiktivnim neprijateljem koji vas može uništiti ili postati vaš najbolji pratilac: sa Smrću.

Čovjek je jedino biće u prirodi koje je svjesno da će umrijeti. Zbog toga, i samo zbog toga, duboko poštujem ljudsku vrstu i vjerujem da će njezina budućnost biti mnogo bolja od sadašnjosti. Iako čovjek zna da su mu dani odbrojani i da će sve završiti kad se najmanje nada, on u životu vodi borbu dostojnu vječnoga bića. Ono što ljudi nazivaju taštinom, ostaviti iza sebe djelo, djecu, pridonijeti tome da njihovo ime ne bude zaboravljeno, ja smatram najvećim izrazom ljudskoga dostojanstva.

- No to slabašno biće nastoji uvijek od samoga sebe skriti veliku izvjesnost Smrti. Ne shvaća da je ona ta koja ga potiče da napravi najbolje stvari u svome životu. Strahuje od koraka u tami, od velikog straha pred nepoznatim, i njegov jedini način da pobijedi taj strah jest u tome da zaboravi kako su mu dani odbrojani. Ne shvaća da bi se, sa sviješću o Smrti, mogao usuditi daleko više, poći dalje u svojim svakodnevnim osvajanjima, jer nema što izgubiti, budući da je Smrt neizbježna.

Pomisao da ću noć provesti u Santo Domingu već mi se činila jako dalekom. Sa sve većim zanimanjem pratio sam Petrusove riječi. Na obzoru, upravo ispred nas, sunce je počelo umirati. Možda je i ono slušalo njegove riječi.

- Smrt je naša velika pratilja, ona daje istinski smisao našim životima. No da bismo vidjeli pravo lice svoje Smrti, moramo najprije upoznati sve tjeskobe i užase što ih samo spominjanje njezina imena može probuditi u svakom živom biću.

Petrus je sjeo pod stablo te zatražio da i ja učinim isto. Reče kako je maloprije kružio oko debla toga stabla jer se sjetio svega što je proživio dok je bio hodočasnik na putu za Santiago. Zatim je iz naprtnjače izvadio dva sendviča koja je kupio poslije ručka.

- Tu gdje se nalazite ne postoji nikakva opasnost - reče pružajući mi sendviče. - Nema otrovnih zmija, a pas će vas ponovno napasti tek kada zaboravi na jutarnji poraz. A nema ni razbojnika ni zločinaca. Nalazite se na posve sigurnome mjestu, s jedinom iznimkom, a to je opasnost od vašega straha.

Zatim mi Petrus reče kako sam prije dva dana iskusio isto tako snažnu i silovitu senzaciju kao što je smrt, a to je Proždiruća Ljubav. I da ni na trenutak nisam bio nesiguran, ni osjetio strah, jer nisam imao predrasude prema toj univerzalnoj ljubavi. No svi mi imamo predrasude prema Smrti, jer ne shvaćamo da je ona samo još jedna manifestacija Agapea. Odgovorio sam mu da sam tijekom svih ovih godina obavljanja magičnih vježbi gotovo izgubio strah od smrti. Više me je, zapravo, užasavao način umiranja od same smrti.

- Pa onda noćas iskusite najstrašnji način umiranja. I Petrus me pouči VJEŽBI ŽIVOGA ZAKOPANOG.¹⁷

---

¹⁷ VJEŽBA ŽIVOGA ZAKOPANOG, *Ležite na pod i opustite se. Prekrižite ruke na prsima, u položaju mrtvaca. Zamislite sve pojedinosti svoga pokopa kao da će se dogoditi sutradan. Jedina je razlika što će vas živoga pokopati. Kako se pokop bude odvijao, kapelica, povorka do groba, spuštanje lijesa, crvi u grobu, sve ćete više napinjati mišiće u očajničkom pokušaju da se pomaknete. Ali ne mičete se. Tek kada više ne budete mogli izdržati, jednim pokretom koji će obuhvatiti cijelo vaše tijelo, razbijte daske lijesa, udahnite duboko i slobodni ste. Taj će pokret imati više učinka ako bude*

- Smijete to učiniti samo jedanput - reče on dok sam se ja prisjećao jedne vrlo slične kazališne vježbe. -Potrebno je da probudite svu istinu, sav potreban strah da bi vježba mogla izroniti iz korijena vaše duše i strgnuti krinku užasa koja prekriva plemenito lice vaše Smrti.

Petrus je ustao i ja sam gledao njegov obris naspram dubine neba što se rasplamsalo u zalasku sunca. Kako sam ostao sjediti, on je ostavljao dojam moćne, divovske figure.

- Petruse, imam još jedno pitanje.

- Koje?

- Danas ujutro bili ste šutljivi i čudni. Predosjetili ste prije mene dolazak psa. Kako je to moguće?

- Kad smo zajedno iskusili Proždiruću Ljubav, podijelili smo Apsolutno. Apsolutno pokazuje svim ljudima što doista jesu, golemu mrežu uzroka i posljedica, sa svakim i najmanjim potezom koji se odražava na život drugoga. Danas ujutro ta kriška Apsolutnog još je bila vrlo živa u mojoj duši. Ja sam osjećao ne samo vas nego i sve što postoji na svijetu, bez granice u prostoru ili vremenu. Sada je učinak već dosta slabiji, a ponovno će se vratiti tek kada sljedeći put izvedem vježbu Proždiruće Ljubavi.

Sjetio sam se Petrusova neraspoloženja toga jutra. Ako je istina što je govorio, svijet je prolazio kroz teške trenutke.

- Čekat ću vas u Odmaralištu - reče dok se udaljavao. - Ostavit ću svoje ime na ulazu.

Pratio sam ga pogledom dokle sam mogao. U poljima s moje lijeve strane seljaci su završili posao i vraćali se kućama. Odlučio sam napraviti vježbu čim se noć posve spusti.

Bio sam miran. To je prvi put da sam ostao posve sam otkako sam krenuo na Neobičan Put za Santiago. Ustao sam i prošetao okolicom, ali noć je brzo padala te sam odlučio vratiti se do stabla u strahu da se ne izgubim. Prije no što je noć posve pala, odredio sam i zapamtio udaljenost od stabla do Puta. Kako nije bilo nikakve svjetlosti koja me je mogla zaslijepiti, mogao sam razabrati puteljak i stići do Santo Dominga samo uz svjetlost mladog mjeseca koji se pomaljao na nebu.

Do tog trenutka nisam osjećao nikakav strah i mislio sam kako bi se samo uz mnogo mašte mogla u meni probuditi strepnja od užasne smrti. No, ma koliko dugo živjeli, kada noć padne, ona sa sobom donese skrivene bojazni što ih u duši nosimo od djetinjstva. Što se više smrkavalo, osjećao sam se nelagodnije.

Bio sam sam u polju, da sam povikao, nitko me ne bi čuo. Sjetio sam se kako sam se to jutro skoro onesvijestio. Nikad u cijelome svom životu nisam osjetio da moje srce tako nekontrolirano lupa.

A da sam umro? Život bi prestao, bio je to logičan zaključak. Za vrijeme svog boravka u Tradiciji, već sam razgovarao s mnogim duhovima. Bio sam posve uvjeren u život poslije smrti, ali nikad se zapravo nisam zapitao kako se taj prijelaz odvija. Prijeći iz jedne dimenzije u drugu, ma koliko ljudi na to bili pripravnici, mora da je strašno. Da sam jutros umro, ne bih osjetio Put za Santiago, godine učenja, čežnju za obitelji, novac skriven u mom pojasu. Sjetio sam se biljke koju sam držao na radnom stolu u Brazilu. Biljka bi i dalje živjela, kao što bi i druge biljke dalje živjele, i dalje bi postojao autobus, prodavač povrća na

---

praćen krikom, krikom koji će izaći iz dubina vašega tijela

uglu sa skupom robom, telefonistkinja koja me je uvijek obavještavala o brojevima što se nisu nalazili u imeniku. Sve te nevažne stvari, koje su mogle nestati da sam toga jutra umro, odjednom su zadobile veliku važnost za mene. One su mi, a ne zvijezde ili mudrost, govorile da sam još živ.

Noć je sada bila posve mrkla, samo sam na obzorju mogao razabrati slabašno svjetlo grada. Legao sam na tlo i gledao u grane iznad svoje glave. Začuo sam neobične zvukove, sve vrste zvukova. Bile su to noćne životinje koje su izlazile u lov. Petrus nije mogao znati sve ako je bio čovjek kao i ja. Kako sam mogao biti siguran da tu doista nema otrovnih zmiya. A vukovi, vječni europski vukovi, zar ne bi mogli ove noći odlučiti proći ovuda, jer su osjetili moj miris? Neki jači zvuk, nalik lomljavi grana, ulio mi je strah i moje je srce ponovno počelo udarati.

Postajao sam napet, pomislio sam da je najbolje da odmah obavim vježbu i odem u hotel. Počeo sam se opuštati i prekrižio sam ruke na prsima, u položaju mrtvacu. Nešto se pored mene pomaknulo. Skočio sam i odmah stao na noge.

Nije bilo ništa. Noć je sve zaposjela i sa sobom donijela strahove ljudi. Ponovno sam legao, odlučivši ovaj put da svaki strah pretvorim u poticaj za vježbu. Primijetio sam da se znojim, unatoč tome što se temperatura dosta spustila.

Zamislilo sam zatvoren lijes sa zabitim čavlama. Bio sam nepomičan, ali živ, i imao sam želju da svojoj obitelji, koja je sve to gledala, kažem da ih volim, ali iz mojih usta nije izlazio glas. Moj otac, moja uplakana majka, prijatelji oko mene, a ja sam bio sam! Pored toliko dragih ljudi ondje, nitko nije bio u stanju shvatiti da sam živ, da još nisam obavio sve što sam želio na ovome svijetu. Pokušavao sam očajnički otvoriti oči, dati neki znak, udariti u poklopac na lijesu. Ali moje se tijelo nije micalo.

Osjetio sam da se lijes ljulja, nosili su me prema grobu. Čuo sam zvuk škripanja koluta na željeznim držačima, korake ljudi iza lijesa, poneki glas kako razgovara. Netko je rekao da poslije mora na večeru, netko drugi da sam prerano umro. Miris cvijeća oko moje glave počeo me gušiti.

Sjetio sam se da sam odustao od udvaranja dvjema ili trima ženama jer sam se bojao da će me odbiti. Sjetio sam se i nekih prilika u kojima sam odustao da napravim ono što sam želio, misleći kako ću to učiniti kasnije. Osjetio sam veliko žaljenje prema sebi, ne samo zato što su me živoga pokapali nego i zato što sam se bojao živjeti. Čemu strah od toga da će mi netko reći »ne,« od toga što ostavljam stvari za kasnije, ako je najvažnije od svega potpuno uživati u životu? Bio sam zatočen u tom lijesu i bilo je prekasno da se vratim unatrag i pokažem hrabrost kakvu sam trebao imati.

Tu sam bio ja, vlastiti Juda koji je izdao samoga sebe. Tu sam bio, i nisam se mogao pomaknuti, glava mi je vrištala upomoć, a vani su ljudi bili uronjeni u život, brinući se što će raditi poslije, gledajući kipove i zgrade koje ja nikad više neću vidjeti. Obuzeo me je osjećaj velike nepravde zato što me pokapaju dok su drugi i dalje živi. Bilo bi bolje da se dogodila velika katastrofa i da svi plovimo u istoj barci prema istoj crnoj točki kamo su me sada nosili. Upomoć! Ja sam živ, nisam umro, moja glava i dalje misli!

Postavili su lijes pored rake. Pokopat će me! Moja će me žena zaboraviti, udat će se za drugoga i potrošiti novac koji smo zajedničkim naporima štedjeli sve ove godine! Ali zašto je to važno? Želim biti s njom jer sam živ!

Čujem plač, osjećam da su se i iz mojih očiju otkotrljale dvije suze. Da sada otvore

lijes, vidjeli bi to i spasili bi me. Ali osjećam samo kako se lijes spušta u raku. Odjednom, sve je postalo mračno. Prije je slabašna svjetlost prodirala kroz pukotine lijesa, ali sada je mrak potpun. Grobareve lopate zatrpavaju raku, a ja sam živ! Živ zakopan! Osjećam kako zrak postaje težak, miris cvijeća je nepodnošljiv, i čujem kako se koraci ljudi udaljavaju. Užas je potpun. Ne mogu se pomaknuti, i ako sada odu, ubrzo će pasti noć i nitko me više neće čuti kako udaram po lijesu!

Koraci se udaljavaju, nitko ne čuje krikove što izlaze iz mojih misli, sam sam, a tama, zagušljiv zrak i miris cvijeća počinju me izluđivati. Odjednom začujem neki zvuk. To su crvi, crvi koji dolaze da me živoga proždru. Pokušavam se svim silama svoga tijela pomaknuti, ali ništa se ne miče. Crvi se penju po mome tijelu. Masni su i hladni. Prelaze preko moga lica, ulaze u moje hlače. Jedan se zavlači u moj čmar, drugi se počinje uvlačiti u moju nosnicu. Upomoć! Živoga me žderu, ali nitko me ne čuje, nitko mi ništa ne govori. Crv koji je ušao u moju nosnicu, spušta se mojim grlom. Osjećam drugog kako mi ulazi u uho. Moram se maknuti odavde! Gdje je Bog koji ne odgovara? Počeli su proždirati moje grlo, više neću moći kriknuti! Ulaze na sve strane, kroz uho, kroz usta, kroz rupicu na penisu. Osjećam te hrapave i masne stvarčice kako ulaze u mene, moram kriknuti, moram se osloboditi! Zatvoren sam u ovome mračnom i hladnom grobu, sam, živoga me proždiru! Zraka nestaje, a crvi me jedu! Moram se pomaknuti. Moram razbiti ovaj lijes! Bože moj. skupi svu moju snagu, moram se pomaknuti! MORAM IZAĆI ODAVDE. MORAM. POKRENUT ĆU SE! POKRENUT ĆU SE! USPIO SAM!

Daske lijesa razletjele su se na sve strane, grob je nestao i ja sam napunio grudi čistim zrakom Puta za Santiago. Tijelo mi je drhtalo od glave do pete, bio sam obliven znojem. Pomaknuo sam se i shvatio da su mi se crijeva ispraznila. No nije bilo važno: bio sam živ.

Drhtavica je i dalje trajala, a ja nisam učinio ni najmanji pokušaj da je svladam. Obavio me golem osjećaj smirenosti i naslutio sam nečiju prisutnost pored sebe. Pogledao sam i vidio lice svoje Smrti. Nije to bila smrt koju sam maloprije iskusio, smrt koja je sačinjena od mojih užasa i mašte, nego moja prava Smrt, prijateljica i savjetnica koja mi nikad više u cijelome mom životu neće dopustiti da budem kukavica. Odsad će mi ona pomagati više nego Petrusovi savjeti. Nikad više neće dopustiti da ostavim za budućnost sve ono što mogu proživjeti sada. Neće me pustiti da pobjegnem od životnih borbi i pomoći će mi da vodim Dobru Bitku. Nikad se više, ni u jednom trenutku, neću osjećati smiješnim ma što radio. Zato što je ondje bila ona i govorila mi da kada dođe čas da me uhvati za ruku i zajedno otputujemo na druge svjetove, ne smijem sa sobom ponijeti najveći od svih grijehova: Kajanje. Zbog njezine prisutnosti, gledajući u njezino plemenito lice, bio sam siguran da ću žudno piti s izvora ove žive vode koja je postojanje.

Noć više nije imala tajni ni strahova. Bila je to sretna noć, noć mira. Kada je drhtavica prestala, ustao sam i pošao prema crpkama za vodu u polju. Oprao sam bermude i odjenuo druge čiste. Zatim sam se vratio do stabla i pojeo dva sendviča što mi ih je Petrus ostavio. Bila je to najslasnija hrana na svijetu jer sam bio živ, i Smrt me više nije plašila.

Odlučio sam upravo tu prespavati. Mrak nikada nije bio tako spokojan.

OSOBNI POROCI

Nalazili smo se u golemom polju, glatkom i jednoličnom žitnom polju što se protezalo čitavim obzorjem. Jedina stvar koja je narušavala jednoličnost krajolika bio je srednjovjekovni stup koji je označavao hodočasnički put. Kad je došao do stupa, Petrus je stavio naprtnjaču na tlo i kleknuo. Zatražio je da i ja učinim isto.

- Molit ćemo se. Molit ćemo se zbog jedine stvari koja može poraziti hodočasnika kad on pronade svoj mač - a to su osobni poroci. Ma koliko od Velikih Majstora naučili o upravljanju oštricom, jedna ruka uvijek će biti naš najveći neprijatelj. Molit ćemo se, ako pronađete svoj mač, da ga uvijek sigurno držite u ruci koja vas neće povrijediti.

Bila su dva sata poslijepodne. Nije se čuo nikakav zvuk, i Petrus počne:

- Imajte samilosti, Gospodine, jer mi smo hodočasnici na putu za Compostelu, a to može postati porok. U Vašoj beskrajnoj samilosti učinite da nikad ne okrenemo to znanje protiv sebe samih.

Imajte samilosti prema onima koji je imaju prema sebi, koji smatraju da su dobri i da im je učinjena nepravda, zato što nisu zaslužili ono što im se u životu dogodilo, jer oni nikada neće uspjeti voditi Dobru Bitku. I imajte samilosti prema onima koji su okrutni prema sebi, i samo vide prokletstvo u svojim djelima, i smatraju se krivima zbog nepravde u svijetu. Jer ti ne poznaju Tvoj zakon koji kaže: »čak su i vlasi na tvojoj glavi izbrojene.«

Imajte samilosti prema onima koji vladaju i prema onima koji mnogo sati rade i žrtvuju se u zamjenu za nedjelju kada je sve zatvoreno i nikamo se ne može otići. Ali imajte samilosti i prema onima koji posvećuju svoje djelo i prelaze granice svojega ludila, i završe kao dužnici ili pribijeni na križ od vlastite braće. Jer ti nisu upoznali Tvoj zakon koji kaže: »budite mudri kao zmije i bezazleni kao golubovi.«

Imajte samilosti jer čovjek može pobijediti svijet i nikada povesti Dobru Bitku sa sobom. Ali imajte samilosti i prema onima koji pobijede u Dobroj Bici sa sobom, i sada se nalaze po kutovima i barovima života zato što nisu uspjeli pobijediti svijet. Jer ti nisu upoznali Tvoj zakon koji kaže: »tko sluša moje riječi, mora sagraditi svoju kuću u stijeni.«

Imajte samilosti prema onima koji se boje uzeti pero, kist, instrument, oruđe, jer misle da je netko to već napravio bolje od njih, i ne osjećaju se dostojnima da uđu u čudesnu kuću Umjetnosti. Ali imajte još više samilosti prema onima koji su uzeli pero, kist, instrument, oruđe i pretvorili Nadahnuće u nešto jadno po čemu se osjećaju boljima od drugih. Ti nisu upoznali Tvoj zakon koji kaže: »ništa nije skriveno, a da ne bi bilo razotkriveno, i ništa nije tajno, a da ne bi bilo otkriveno.«

Imajte samilosti prema onima koji jedu i piju, i pretjeruju, ali su nesretni i osamljeni u svojoj pretjeranosti. Ali imajte još više samilosti prema onima koji gladuju, kritiziraju, zabranjuju i osjećaju se svecima, te izvikuju Tvoje ime po trgovima. Jer ti ne poznaju Tvoj zakon koji kaže: »ako ja svjedočim sam za se, moje svjedočenje nije vjerodostojno.«

Imajte samilosti prema onima koji se boje Smrti i ne poznaju mnoga kraljevstva koja su prošli i mnoge smrti koje su već iskusili, i nesretni su jer misle da će sve završiti jednoga dana. Ali imajte više samilosti prema onima koji su već upoznali mnoge smrti i danas se smatraju besmrtnima, jer oni ne poznaju Tvoj zakon koji kaže: »tko se ne rodi ponovno, neće moći vidjeti Kraljevstvo Božje.«

Imajte samilosti prema onima koji postaju robovi svilenih uzda Ljubavi i smatraju se nečijim gospodarima, osjećaju ljubomoru, truju se i muče se jer ne vide da je Ljubav promjenjiva kao vjetar i kao sve ostalo. Ali imajte još više samilosti prema onima koji užasno strahuju od ljubavi i odbacuju ljubav u ime neke Veće Ljubavi koju ne poznaju, jer ne poznaju Tvoj zakon koji kaže: »tko ove vode popije, nikad više neće ožednjati.«

»Imajte samilosti prema onima koji svode Kozmos na jedno objašnjenje, Boga na magični napitak i čovjeka na biće s bazičnim potrebama koje se moraju zadovoljiti, jer oni nikad neće čuti nebesku glazbu. Ali imajte još više samilosti prema onima koji imaju slijepu vjeru, a u laboratorijima žive pretvaraju u zlato i okruženi su knjigama o tajnama Tarota i moćima piramida. Jer ti ne poznaju Tvoj zakon koji kaže: »djeci pripada Kraljevstvo nebesko.«

Imajte samilosti prema onima koji ne vide nikog osim sebe, i za koje su drugi raspršena i udaljena dekoracija kada prolaze ulicom u svojim limuzinama i zatvaraju se u klimatizirane urede na posljednjem katu, i pate u tišini i osami moći. Ali imajte samilosti i prema onima koji su sve dali i koji su milosrdni i nastoje pobijediti zlo samo ljubavlju, jer oni ne poznaju Tvoj zakon koji kaže: »tko nema mač, neka proda svoj ogrtač pa ga kupi.«

Imajte samilosti, Gospodine, prema nama koji tragamo i usuđujemo se držati taj obećani mač, i koji smo sveti i grešan narod rasut po zemlji. Jer prepoznamo sebe, i često mislimo da smo odjeveni, a goli smo, mislimo da činimo zločin, a zapravo nekoga spašavamo. Ne zaboravite u svojoj samilosti na sve nas koji držimo mač istodobno rukom jednog anđela i rukom jednog demona.

Jer smo na svijetu i nastaviti ćemo biti na svijetu, i Ti si nam potreban. Uvijek nam je potreban Tvoj zakon koji kaže: »kad vas poslah bez novaca, bez torbe i bez sandala, ništa vam nije nedostajalo.«

Petrus je prestao s molitvom. I dalje je bilo tiho. Zagledao se u žitno polje oko nas.

OSVAJANJE

Jedno smo popodne stigli do ruševina stare utvrde Reda Templara. Sjeli smo da se odmorimo. Petrus je popušio svoju uobičajenu cigaretu, a ja sam popio malo vina što je preostalo od ručka. Pogledao sam krajolik oko nas: nekoliko seoskih kuća, toranj utvrde, izbrazdano polje, rastvorena zemlja, spremna za sjetvu. Odjednom se s moje desne strane, prolazeći između zidina ruševine, pojavio pastir koji se iz polja vraćao s ovcama. Nebo je bilo crveno, a prašina što su je životinje podignule zamutila je krajolik, kao da je to san, neka magična vizija. Pastir je dignuo ruku i mahnuo. Mi smo odgovorili.

Ovce su prošle ispred nas i nastavile putem. Petrus je ustao. Taj me se prizor dojmio.

- Idemo. Moramo se požuriti - reče on.

- Zašto?

- Zato. Zar ne mislite da smo već dugo vremena na Putu za Santiago?

No nešto mi je govorilo da njegova žurba ima veze s magičnim prizorom pastira i ovaca.

Nakon dva dana stigli smo do planina što su se uzdizale na jugu narušavajući jednoličnost žitnih polja. Teren je bio prirodno valovit, ali bio je dobro obilježen žutim oznakama oca Jordija. No Petrus se, ne objašnjavajući mi ništa, počeo udaljavati od tih žutih oznaka i sve više skretati prema sjeveru. Kad sam mu to spomenuo, hladno mi je odgovorio daje on vodič i da zna kamo me vodi.

Nakon gotovo pola sata hoda začuo sam zvuk vode koja pada. Oko nas su bila samo polja spržena od sunca i ja sam zamišljao odakle bi takav zvuk mogao doći. Kako smo hodali, tako se zvuk pojačavao i na kraju više nije bilo sumnje da dopire od nekakva slapa. Bilo je neobično jedino to što u okolici nisam vidio ni planine, ni slapove.

Ali tada sam, prešavši jednu malenu uzvisinu, ugledao nevjerojatno djelo prirode: u golemu udubljenju zemljišta, u koje bi stala peterokatnica, vodena se zavjesa obrušavala prema središtu zemlje. Na rubovima velike udubine, bujna vegetacija, posve različita od mjesta gdje sam se nalazio, obrublivala je vodopad.

- Ovdje ćemo se spustiti - reče Petrus.

Počeli smo se spuštati i ja sam se sjetio Julesa Vernea, jer je izgledalo kao da se spuštamo u središte zemlje. Spust je bio strm i težak, morao sam se pridržavati za trnovite grančice i oštro kamenje da ne bih pao. Stigao sam do dna udubine izranjavanih ruku i nogu.

- Krasno djelo prirode - reče Petrus.

Složio sam se. Bila je to oaza usred pustinje s gustom vegetacijom i vodenim kapljicama koje su stvarale dugu, bila je jednako lijepa gledana odozdo kao i odozgo.

- Ovdje priroda pokazuje svoju snagu - nastavio je Petrus.

- Istina - složio sam se.

- I dopušta da i mi pokažemo svoju. Popet ćemo se uz slap - reče moj vodič. - Ispod same vode.

Pogledao sam opet u prizor preda mnom. Više nisam uspijevaao vidjeti lijepu oazu, dotjerani hir prirode. Nalazio sam se pred zidinom višom od petnaest metara kojom se voda zaglušno obrušavala. Maleno jezero koje je vodopad stvarao nije bilo dublje od visine čovjeka, jer je rijeka istjecala zaglušnom bukom prema otvoru koji je vjerojatno sezao do velikih dubina. Na zidu nije bilo nijedne točke za koju bi se moglo uhvatiti, a u jezeru nije bilo dovoljno dubine da se ublaži mogući pad. Nalazio sam se pred posve nemogućim zadatkom.

Sjetio sam se jednog događaja prije pet godina u nekom izuzetno opasnom obredu u kojemu se, kao i ovdje, tražilo penjanje. Učitelj mi je pružio mogućnost da odlučim želim li nastaviti ili ne. Bio sam mlad, opčinjen njegovim moćima i čudima Tradicije, te sam odlučio nastaviti. Trebalo je pokazati hrabrost i srčanost.

Gotovo nakon jednog sata uspinjanja planinom, kad sam se našao pred najtežim dijelom, neočekivano se snažno podignuo vjetar i ja sam se svim snagama morao uhvatiti za malenu zaravan o koju sam se oslanjao kako ne bih pao. Sklopio sam oči očekujući najgore, s noktima zabitim u stijenu. Uvelike sam se iznenadio, trenutak poslije, kad sam osjetio da mi netko pomaže da dođem u udobniji i sigurniji položaj. Otvorio sam oči, pored mene se nalazio moj Učitelj. Napravio je nekoliko pokreta po zraku i vjetar je naglo stao. S tajanstvenom vještinom u kojoj je bilo trenutaka čiste levitacije, on se spustio niz planinu i zatražio da učinim isto.

Stigao sam u podnožje dok su mi noge drhtale, i upitao ga povrijeđeno zašto nije zaustavio vjetar prije no što me je dohvatio.

- Zato što sam ja naredio da vjetar puše - odgovorio mi je.

- Da biste me ubili?

- Da bih vas spasio. Ne biste se uspjeli popeti uz planinu. Kad sam vas pitao da li to želite, nisam ispitivao vašu hrabrost. Ispitivao sam vašu mudrost.

- Vi ste stvorili naredbu koju vam nisam dao - reče Učitelj. - Da znate levitirati, ne bi bilo problema. Ali vi ste htjeli biti hrabri kad je bilo dovoljno da budete pametni.

Tog mi je dana govorio o čarobnjacima koji su poludjeli tijekom prosvjetljenja i koji više nisu mogli razlikovati svoje moći od moći svojih učenika. U svome sam životu upoznao velike ljude u Tradiciji. Upoznao sam tri velika Učitelja, uključujući i svoga, koji su vlast na fizičkom planu mogli prenijeti dalje no što bi ijedan čovjek mogao sanjati. Vidio sam čuda, točne predznake budućnosti, prošle inkarnacije. Moj mi je Učitelj govorio o Ratu na Malvinskim otocima dva mjeseca prije no što su ih Argentinci zaposjeli. Sve mi je potanko opisao i objasnio razloge tog sukoba na astralnom planu.

Od tog sam dana počeo primjećivati da postoje i Čarobnjaci koji su, kao što je rekao Učitelj, »poludjeli tijekom prosvjetljenja.« U gotovo svemu bili su nalik Učiteljima, čak i u moći: vidio sam kako je jedan od njih učinio da sjeme proklija u petnaest minuta velike koncentracije. Ali taj čovjek, kao i neki drugi, već su mnoge učenike doveli do ludila i očaja. Neki su završili u psihijatrijskim bolnicama, a bio je i jedan slučaj samoubojstva. Ti su se ljudi nalazili na »crnoj listi« Tradicije, no bilo je nemoguće kontrolirati ih, i znam da mnogi od njih i danas djeluju.

Cijela mi je ta priča prošla glavom u djeliću sekunde dok sam gledao slap kojim je bilo nemoguće popeti se. Pomislio sam na cijelo to vrijeme što smo Petrus i ja proveli zajedno na putu, sjetio sam se psa koji me je napao, a njemu nije ništa učinio, njegova nekontroliranog postupka prema mladiću koji nas je posluživao, njegova pijanstva na svadbi. Samo sam se toga uspio sjetiti.

- Petruse, nemam ni najmanju namjeru popeti se uz ovaj slap. Zbog jednog jedinog razloga: to je nemoguće.

On nije ništa odgovorio. Sjeo je na zelenu travu, i ja sam učinio isto. Gotovo smo petnaest minuta šutjeli. Njegova me je šutnja razoružala, pa sam ponovno progovorio.

- Petruse, ne želim se popeti uz ovaj slap jer ću pasti. Znam da neću umrijeti, jer kad sam vidio lice svoje Smrti, vidio sam i dan kad će ona stići. Ali mogu pasti i ostati ozlijeđen za cijeli život.

- Paulo, Paulo... - pogledao me je i nasmiješio se. Posve se promijenio. U njegovu je glasu bilo ponešto Proždiruće Ljubavi, a oči su mu blistale.

- Želite li reći da kršim zavjet poslušnosti koji sam dao prije početka Puta?

- Ne kršite zavjet, nije vas strah i niste lijeni. A vjerojatno i ne mislite da vam dajem nekorisnu naredbu. Vi se ne želite popeti jer mislite na Crne čarobnjake.¹⁸ No ako koristite svoju moć odlučivanja, to ne znači da kršite zavjet. Hodočasnik nikada nije bio prikraćen za tu moć.

Pogledao sam prema slapu i ponovno u Petrusa. Procjenjivao sam mogućnosti uspona i nisam pronalazio nijednu.

- Poslušajte - nastavi on. - Ja ću se popeti prije vas i neću se koristiti nikakvim Darom. I uspjeh ću. Ako ja uspijem samo zato što sam znao kamo staviti nogu, vi ćete morati učiniti isto. Na taj način ja ću poništiti vašu moć odlučivanja. Ako odbijete pošto vidite da sam se popeo, onda ćete prekršiti zavjet.

Petrus je počeo skidati tenisice. Bio je bar deset godina stariji od mene, ako se on uspije popeti, ja više neću imati nijedan argument da se suprotstavim. Pogledao sam slap i osjetio hladnoću u trbuhu.

Ali on se nije pomaknuo. Premda se izuo, ostao je sjediti na istome mjestu. Pogledao je u nebo i rekao:

- Nekoliko kilometara odavde 1502. godine ukazala se Djevica jednom pastiru. Danas je njezin blagdan, blagdan Djevice s Puta, i ja ću joj darovati svoje osvajanje. Savjetujem vam da i vi to učinite. Da joj darujete osvajanje. Ne darujte joj bol nogu i rane na rukama od kamenja. Cijeli joj svijet daruje samo bol svojih pokajanja. Nema tu ništa lošega, ali vjerujem da bi ona bila sretnija kad bi joj ljudi, osim boli, darivali i svoje radosti.

Nisam uopće bio raspoložen za razgovor. I dalje sam sumnjao da će se Petrus uspjeti popeti po tom zidu. Mislio sam da je sve to farsa i da me uvlači u ovaj razgovor kako bi me prisilio da napravim ono što ne želim. Zbog tih sam sumnji zatvorio oči na trenutak i izrekao molitvu Djevici s Puta. Obećao sam da ću se jednog dana vratiti na to mjesto ako se Petrus i

¹⁸ Naziv koji se u Tradiciji daje Učiteljima koji su izgubili magijski kontakt s učenicom, kao što je već objašnjeno u ovome poglavlju. A također se koristi i kao naziv za Učitelje koji su zaustavili svoj proces saznavanja pošto su svladali samo zemaljske sile.

ja uspijemo popeti.

- Sve što ste dosad naučili ima smisla samo ako se može na nešto primijeniti. Sjećate li se kako sam vam rekao da je Put za Santiago put običnih ljudi. Rekao sam vam to mnogo puta. Na putu za Santiago, kao i u vlastitom životu, mudrost ima vrijednost samo ako može pomoći čovjeku da pobijedi kakvu prepreku.

Čekić ne bi imao nikakva smisla na svijetu da ne postoje čavli po kojima on može udarati. No unatoč čavlina, čekić i dalje ne bi imao nikakvu funkciju ako bi samo mislio: »ja mogu zabiti one čavle s dva udarca.« Čekić mora djelovati. Predati se u ruke gospodara i koristiti svojoj svrsi.

Sjetio sam se riječi Učitelja iz Itatije: tko ima mač, mora ga stalno iskušavati kako on ne bi zahrđao u koricama.

- Slap je mjesto na kojemu ćete iskušati sve ono što ste dosad naučili - reče moj vodič.
- Nešto vam već ide u prilog: znate dan svoje Smrti, te vas taj strah neće obuzeti i paralizirati kad budete morali brzo odlučivati na što da se oslonite. Ali sjetite se da ćete morati raditi s vodom i u njoj izgraditi što vam je potrebno, i da morate zabiti nokat u palac ako vas svlada neko loše mišljenje.

I pogotovo se sjetite da se u svakome trenutku uspona morate oslanjati na Proždiruću Ljubav, jer ona vodi i opravdava sve vaše korake.

Petrus je zašutio. Skinuo je košulju i bermude, i ostao potpuno gol. Zatim je ušao u hladnu vodu malenoga jezera, sav se smočio i raširio ruke prema nebu. Vidio sam da je zadovoljan, da uživa u svježini vode i u duginim bojama što su ih kapljice stvarale oko nas.

- Još nešto - reče on prije no što je nestao ispod vodene zavjese. - Ovaj će vas vodopad naučiti kako se postaje učitelj. Ja ću se penjati, ali između vas i mene bit će vodena koprena. Ja ću se penjati, ali vi nećete moći dobro vidjeti gdje sam točno stavio noge i ruke.

Isto tako učenik nikada ne može oponašati korake svoga učitelja. Jer svaki od nas ima svoj način gledanja na život, na poteškoće i na pobjede. Poučavati znači pokazati što je moguće. Naučiti znači ostvariti neku mogućnost za sebe.

I ništa više nije rekao. Ušao je pod vodenu koprenu i počeo se penjati. Ja sam samo nazirao njegov obris, kao da ga gledam kroz zamagljeno staklo. Ali mi je bilo jasno da se penje. Polako i neumoljivo on se kretao prema vrhu. Što se više bližio kraju, to sam više osjećao strah jer se bližio trenutak da i ja to učinim. Naposljetku, stigao je najgori trenutak: trebalo je uroniti u vodu koja se obrušavala, a da ga ona ne odbaci na obalu. Vodena će ga snaga vjerojatno baciti natrag na zemlju. No Petrusova je glava izronila iz vode, i vodena je zavjesa postala njegov svjetlucavi plašt. Ta je slika kratko potrajala jer je u jednome hipu njegovo tijelo odskočilo prema gore i on se uhvatio za zaravan na vrhu, ali je još uvijek bio u vodi. Na nekoliko ga trenutaka više nisam vidio.

No napokon se pojavio na obali. Tijelo mu je bilo mokro, blistalo je na suncu, a on se smiješio.

- Idemo! - povikao je mašući rukama. - Sad je na vama red.

Sad je na meni bio red. Ili se mogu zauvijek odreći svojega mača.

Svukao sam odjeću i ponovno izrekao molitvu Djevici s Puta. Zatim sam zaronio u vodu. Bila je ledena i tijelo mi se stvrdnulo od njezina dodira, no odmah sam potom osjetio nešto ugodno, da sam živ. Ne razmišljajući mnogo uputio sam se ravno prema slapu.

Udarci vode po mojoj glavi vratili su mi besmislen osjećaj stvarnosti koji oslabi čovjeka onda kad su mu vjera i snaga najpotrebnije. Primijetio sam da je slap mnogo jači no što sam mislio i da bi me mogao srušiti ako mi voda udari u grudi, čak i dok sigurno stojim u jezeru. Prošao sam ispod vodene zavjese i našao se između vode i stijene u malenom prostoru u koji je stalo samo moje tijelo priljubljeno za stijenu. I tek sam tada vidio da je zadatak mnogo lakši no što sam očekivao.

Voda nije padala u taj prostor, a ono što mi se činilo poput glatkog zida izvana, bila je zapravo stijena s mnogo izbočina. Zavrtjelo mi se od pomisli da sam mogao odbaciti svoj mač zbog straha od glatka kamena, a zapravo se radilo o stijeni kakvom sam se već uspeo mnogo puta. Učinilo mi se da čujem Petrusov glas koji mi govori: »Vidite li? Kad riješimo problem, on postane strašno jednostavan.«

Počeo sam se uspinjati licem priljubljenim za vlažnu stijenu. Za deset minuta već sam svladao gotovo cijeli uspon. Nedostajalo je samo jedno: kraj, mjesto kojim je voda prolazila prije obrušavanja. Osvojeni uspon neće ništa značiti ako ne uspijem svladati taj mali dio koji me je dijelio od slobodna zraka. To je bilo opasno, a ja nisam mogao dobro vidjeti kako je Petrus svladao tu opasnost. Ponovno sam izrekao molitvu Djevici s Puta, djevici o kojoj nikada ranije nisam čuo, no u tom je času ona bila sva moja vjera, sva moja nada u pobjedu. Vrlo pažljivo počeo sam stavljati glavu u vodeni vrtlog koji je hućao iznad mene.

Voda me je potpuno obavila i zamaglila moj pogled. Osjetio sam njezinu snagu i čvrsto se uhvatio za stijenu spustivši glavu tako da stvorim džepić zraka gdje ću moći disati. U potpunosti sam se pouzdao u svoje ruke i noge. Moje su ruke već držale stari mač, a noge su prešle Neobičan Put za Santiago. To su bili moji prijatelji koji su mi pomagali. Ipak, buka je vode bila zaglušna, i počeo sam osjećati teškoće pri disanju. Odlučio sam glavom proći kroz bujicu i na nekoliko se trenutaka sve oko mene zacrnjelo. Borio sam se svim svojim snagama da održim ruke i noge na izbočinama, no činilo se da me buka vode odvodi na drugo mjesto, na neko tajanstveno i daleko mjesto gdje ništa od svega toga nije imalo važnosti, i kamo sam mogao stići ako se predam toj sili. Tada više ne bi bilo potrebe za nadljudskim naporom što su ga moje noge i ruke činile da bi se održale na stijeni: sve bi bilo odmor i mir.

Međutim, noge i ruke nisu popustile porivu da se predam. Oduprle su se smrtonosnom iskušenju.

Moja se glava počela polako uzdizati, na isti način na koji je i uronila. Tijelo mi je obuzela duboka ljubav koja mi je pomagala u tako ludoj pustolovini kao što je ova u kojoj jedan čovjek prolazi kroz slap u potrazi za mačem.

Kad mi je glava posve izronila, vidio sam kako sunce sja i duboko sam udahnuo. To mi je dalo novu snagu. Pogledao sam oko sebe i na nekoliko centimetara od sebe ugledao zaravan kojom smo maloprije hodali. Osjetio sam golem poriv da iskočim i uhvatim se za nešto, ali zbog vode koja se slijevala nisam vidio nikakvu izbočinu. Posljednji poriv bio je velik, ali još nije došlo vrijeme konačnog osvajanja, i ja sam se morao pribitati. Ostao sam u najtežem položaju čitavog uspona, s vodom koja mi je udarala u grudi, boreći se da me ne vrati natrag, na mjesto s kojeg sam se usudio poći zbog svojih snova.

Nije bio trenutak da mislim na Učitelje, prijatelje, i nisam mogao pogledati u stranu da vidim može li me Petrus spasiti u slučaju da se poskliznem. Pomislio sam kako je on vjerojatno prešao taj uspon tisuću puta i zna da upravo ovdje očajnički trebam pomoć. Ali

on me je napustio. Ili me možda nije napustio, nalazi se iza mene, a ja ne mogu okrenuti glavu jer će me to izbaciti iz ravnoteže. Moram sve učiniti sam. Moram uspjeti u svome Osvajanju sam.

Obje noge i jedna ruka bile su mi čvrsto priljubljene uz stijenu, a drugu sam ruku pustio i pokušao je uskladiti s vodom. Ona nije pružala nikakav otpor jer je najveći dio moje snage već bio iskorišten. Tako je moja ruka postala riba koja se prepuštala, ali je znala kamo želi stići. Sjetio sam se dječjih filmova u kojima sam vidio kako lososi skaču ponad vodopada zato što su imali cilj, a i oni su ga morali dosegnuti.

Ruka se polako uspinjala koristeći se vodenom strujom. Uspio sam je napokon osloboditi i sada je isključivo ona morala pronaći oslonac i sudbinu za ostatak moga tijela. Poput lososa iz dječjih filmova, moja je ruka ponovno zaronila iznad zaravni u potrazi za nekim mjestom, bilo kakvom točkom o koju bih se mogao osloniti za konačni skok.

No kamen je bio ispran i gladak od protoka vode tijekom mnogih stoljeća. Ipak, morala je postojati nekakva izbočina: ako je Petrus uspio, mogu i ja. Počeo sam osjećati veliku bol jer sam sada znao da sam na korak od kraja, a to je trenutak kada snage oslabe i čovjek izgubi samopouzdanje. Nekoliko puta u svome životu ja sam izgubio u posljednjem trenutku, preplivao sam ocean i utopio se u valovima koji zapljuskuju obalu. No sad sam bio na Putu za Santiago, i to se ne može stalno ponavljati, morao sam pobijediti.

Slobodna je ruka prelazila preko glatke stijene, a pritisak je postajao sve jači. Osjetio sam da drugi udovi više neće dugo izdržati i da me svakog trenutka može uhvatiti grč. Voda je udarala svom silinom i po mojim genitalijama, bol je bila velika. No odjednom, ruka je pronašla neku izbočinu na kamenu. Nije bila velika i nije se nalazila na putu uspona, ali poslužila bi kao oslonac za drugu ruku, kad ona dođe na red. U duhu sam zabilježio to mjesto i slobodna je ruka ponovno krenula u potragu za mojim spasom. Na nekoliko centimetara od prve izbočine, čekao me i drugi oslonac.

Tu se nalazio. Tu se nalazilo mjesto koje je stoljećima služilo kao oslonac hodočasnici na putu za Santiago. Shvatio sam to i uhvatio se svim svojim snagama. Druga se ruka oslobodila, vodena ju je snaga bacila unatrag, no, opisavši velik luk na nebu, pronašla je mjesto koje ju je čekalo. Istog časa čitavo moje tijelo slijedilo je put što su ga moje ruke rastvorile i ja sam iskočio prema gore.

Učinjen je velik i posljednji korak. Cijelo moje tijelo prošlo je kroz vodu i već u sljedećem trenutku neukroćeni slap bio je tek tanki vodeni mlaz gotovo bez struje. Otpuzao sam do obale i predao se umoru. Sunce je obasjavalo moje tijelo, grijalo me i davalo mi do znanja da sam ponovno pobijedio, da sam još živ kao što sam bio živ i dolje u jezeru. Unatoč buci vode, osjetio sam kako se približavaju Petrusovi koraci.

Htio sam ustati i pokazati mu koliko sam sretan, no iscrpljeno tijelo nije me slušalo.

- Budite mirni, odmorite se - reče on. - Dišite polako.

Učinio sam tako i zaspao duboko i bez snova. Kad sam se probudio, sunce je već promijenilo položaj, a Petrus mi je, već odjeven, pružio odjeću i rekao da moramo krenuti.

- Vrlo sam umoran - odgovorih.

- Ne brinite se. Naučit ću vas da izvučete energiju iz svega što vas okružuje.

I Petrus me pouči DAHU RAM-a.¹⁹ Napravio sam vježbu u pet minuta i osjetio se bolje. Ustao sam, odjenuo se i uzeo svoju naprtnjaču.

- Dođite - reče Petrus.

Otišao sam do ruba zaravni. Ispod mojih nogu hućao je slap.

- Gledan odavde slap se doima mnogo lakšim za penjanje nego odozdo - reko.

- Točno. A da sam vam to pokazao prije, samo bih vam naškodilo. Loše biste procijenili svoje mogućnosti.

I dalje sam bio slab i ponovio sam vježbu. Pomalo je čitav Svemir oko mene dolazio u ravnotežu sa mnom i prodirao mi u srce. Upitao sam ga zašto me nije ranije poučio DAHU RAM-a, jer sam se već mnogo puta osjetio umornim i slabim na Putu za Santiago.

- Zato što to nikada niste pokazali - reče on uz smijeh, i upita me imam li još uvijek one ukusne kekse od maslaca što sam ih kupio u Astorgi.

---

¹⁹ DAH RAM-a, Izbaciti sav zrak iz pluća i isprazniti ih što je više moguće. Zatim lagano udisati i dizati ruke uvis. Dok udišete, usredotočite se tako da u vas doista uđe ljubav, mir i harmonija sa svijetom.

Zadržati dah i ruke uvis što je moguće duže vremena, osjećajući unutarnju i vanjsku harmoniju. Kada dođete do granice, izbacite sav zrak u brzom izdisaju izgovarajući riječ RAM. Ponoviti u trajanju od pet minuta.

LUDILO

Već smo gotovo tri dana ustrajno hodali. Petrus me je budio prije zore, a prestajali bismo hodati tek oko devet navečer. Jedini trenuci odmora bili su vezani za obroke, jer je moj vodič ukinuo »siestu« u ranim popodnevnim satima. Izgledalo je kao da slijedi neki tajanstveni program koji mi nije bio poznat.

Osim toga, on je posve promijenio svoje ponašanje. U početku sam mislio da je to zbog mojih sumnji u vezi sa slapom, ali sam shvatio da nije. Uzbuđivao se zbog svega i nekoliko je puta na dan gledao na sat. Podsjetio sam ga kako mi je rekao da mi sami stvaramo pojam o vremenu.

- Vi ste svaki dan sve oštroumniji - odgovorio je. - Vidjet ćemo hoćete li tu svoju oštroumnost iskoristiti kad to bude potrebno.

Jedno sam popodne bio toliko umoran od takva ritma hodanja da jednostavno nisam uspio ustati. Petrus mi tada reče da skinem košulju i naslonim kralježnicu na stablo koje se nalazilo u blizini. Ostao sam tako nekoliko minuta i odmah se počeo osjećati bolje. On mi objasni da su biljke, pogotovo velika stabla, u stanju prenijeti harmoniju ako na njihovo deblo naslonimo svoj živčani sustav. Zatim je satima govorio o fizičkim, energetskim i duhovnim svojstvima biljaka.

Kako sam ja o svemu tome već negdje čitao, nisam ništa bilježio. No to Petrusovo izlaganje razbilo mi je osjećaj da je zbog nečega srdit na mene. Počeo sam na njegovu šutnju gledati s većim poštovanjem, a on je možda i naslutio moje brige, pa je nastojao biti simpatičan uvijek kad bi mu to dopustilo njegovo stalno loše raspoloženje.

Jednog smo jutra stigli do velikoga mosta posve neprikladne veličine za malenu rječicu koja je ispod njega pretjecala. Bila je nedjelja ujutro i gostionice i kafići u gradiću još su uvijek bili zatvoreni. Sjeli smo ondje da popijemo kavu.

- Čovjek i priroda imaju iste hirove - reče on nastojeći povesti razgovor.

- Mi gradimo lijepe mostove, a priroda skreće tok rijeka.

- To je zbog suše - reče on. - Pojedite odmah sendvič jer moramo nastaviti put.

Odlučio sam ga upitati čemu tolika žurba.

- Već sam dugo vremena na ovome putu za Santiago, kao što sam već rekao. Ostavio sam mnoge poslove u Italiji. Moram se brzo vratiti.

Nije me uvjerio. Mogla je to biti istina, ali to sigurno nije bio jedini razlog. Kad sam ponovio pitanje, on je promijenio temu.

- Što znate o ovome mostu?

- Ništa - odgovorih. - Bez obzira na sušu, on je prevelik. Vjerujem doista da je rijeka skrenula sa svoga toka.

- Ne znam ništa o tome - reče on. - Ali ovaj most na Putu za Santiago poznat je kao

»Korak časti.« Polja oko nas bila su poprište krvavih bitaka između Sveva i Vizigota, a kasnije i između Alfonsa III i Maura. Možda je most toliko velik da bi sva ta krv mogla otjecati a da ne poplavi grad.

Bio je to pokušaj crnoga humora. Nisam se nasmijao. Njemu je postalo malo nelagodno, ali je nastavio:

- Međutim, nije vizigotska vojska, kao ni pobjedonosni poklici Alfonsa III, dala ime tome mostu. Nego jedna priča o Ljubavi i Smrti.

U prvim stoljećima Puta za Santiago, kako su iz Europe pristizali hodočasnici, svećenici, plemići, pa čak i kraljevi koji su htjeli odati počast Svecu, tako su pristizali i razbojnici i lopovi. U povijesti su zabilježeni nebrojeni slučajevi pljački cijelih karavana hodočasnika i strašnih zločina počinjenih protiv osamljenih putnika.

Sve se ponavlja, rekao sam u sebi.

- Zato su neki plemeniti vitezovi odlučili pružiti zaštitu hodočasniciima, a svaki je bio zadužen za jedan dio Puta. No kako rijeke mijenjaju korita, tako je i ideal što ga stvaraju ljudi sklon promjenama. Osim što su strašili zločince, lutajući su se vitezovi počeli međusobno nadmetati tko je jači i hrabriji na Putu za Santiago. Nije mnogo prošlo i počeli su se boriti međusobno, a razbojnici su ponovno nekažnjeno pljačkali po putovima.

To je potrajalo sve dok se 1434. neki plemić iz grada Leona nije zaljubio u jednu ženu. Ime mu je bilo don Suero de Quinones, bio je bogat i snažan, i na sve je načine pokušavao osvojiti ruku svoje dame. No ta dama, povijest joj je zaboravila sačuvati ime, nije htjela ni čuti o toj golemoj ljubavi i odbila je njegovu prosidbu.

Umirao sam od znatiželje da saznam kakva je to veza postojala između odbačene ljubavi i svađe lutajućih vitezova. Petrus je primijetio moje zanimanje i rekao mi da će ispričati ostatak priče tek kada završim sa sendvičem i ponovno krenemo.

- Nalik ste mojoj majci dok sam bio dijete - odgovorio sam mu. Ali sam progutao preostali komad kruha, uzeo naprtnjaču i zaputili smo se u uspavani gradić.

Petrus je nastavio s pričom:

- Naš vitez, ranjen u svojoj ljubavi, odlučio je napraviti upravo ono što mnogi muškarci čine kad se osjete odbačenima: započeo je rat. Zavjetovao se samome sebi da će počinuti takvo junačko djelo da djeva nikad neće zaboraviti njegovo ime. Mnoge je mjesece tražio plemeniti cilj kojemu bi mogao posvetiti svoju odbačenu ljubav. A onda mu je jedne noći, slušajući o zločinima i borbama na Putu za Santiago, na um pala ideja.

Okupio je deset prijatelja, smjestio se u ovome gradiću kojim sada prolazimo i proširio glas među hodočasniciima koji su prolazili Putem za Santiago da će tu ostati trideset dana i da će polomiti tristo kopalja. kako bi dokazao da je najjači i najodvažniji od svih vitezova na Putu. Ulogorili su se sa svojim zastavama, stjegovima, paževima i slugama, i stali čekati izazivače.

Zamislio sam kakve su se tu gozbe morale održavati. Pečena veprovina, vino u potocima, glazba, priče i borbe. U mojoj se glavi pojavila živa slika dok je Petrus nastavljao pripovijedati.

- Borbe su počele 10. lipnja, kad su stali pristizati prvi vitezovi. Quinones i njegovi prijatelji borili su se cijele dane, a noću su pripremali velike gozbe. Borbe su se uvijek odvijale na mostu kako nitko ne bi mogao pobjeći. U neko se doba okupilo toliko izazivača

da su baklje bile upaljene duž cijeloga mosta kako bi borbe mogle potrajati do zore. Svi pobijeđeni vitezovi morali su se zakleti da se nikad više neće boriti jedni protiv drugih, a njihov je jedini zadatak ubuduće bio štititi hodočasnike do Compostele.

Glas o Quinonesu u nekoliko je tjedana obišao Europu. Osim vitezova, počeli su pristizati i generali, vojnici i razbojnici da bi ga izazvali. Svi su znali da će onaj tko uspije pobijediti hrabrog leonskog viteza postati preko noći poznat, da će mu ime biti okrunjeno slavom. No dok su drugi tražili samo slavu, Quinones je imao daleko plemenitiji cilj: ljubav jedne žene. I taj mu je ideal pomogao da pobijedi u svim borbama.

Dana 9. kolovoza borbe su završile i don Suero de Quinones postao je poznat kao najhrabriji i najjači vitez na Putu za Santiago. Od tog dana nitko se više nije usudio hvalisati hrabrošću i plemići su se ponovno okrenuli borbama protiv jedinog zajedničkog neprijatelja, razbojnika koji su napadali hodočasnike. Ta je priča kasnije potaknula stvaranje Viteškog Reda sv. Jakova od mača. Upravo smo prešli gradić. Osjetio sam potrebu da se vratim i ponovno pogledam »Korak časti,« most na kojemu se ta priča odvijala. No Petrus je zatražio da nastavimo putovanje.

- I što se dalje dogodilo s don Quinonesom? - upitao sam.

- Otišao je u Santiago de Compostela i u relikvijar položio zlatnu ogrlicu koja do danas ukrašava poprsje sv. Jakova.

- Htio sam pitati da li se oženio sa svojom gospom?

- Ah, to ne znam - odvrati Petrus. - U to su vrijeme povijest pisali samo muškarci. A uz tolike prizore iz ratova, tko bi se zanimao za završetak jedne ljubavne priče?

Pošto mi je ispričao priču o don Sueru Quinonesu, moj se vodič vratio uobičajenoj šutnji, te smo još dva dana hodali u tišini, gotovo bez predaha. No treći je dan Petrus počeo hodati sporije nego obično. Reče mi da je malo umoran od napornoga tjedna, te da više nema godina ni volje nastaviti u tom ritmu. Ponovno sam bio siguran da ne govori istinu: njegovo lice nije pokazivalo umor nego veliku zabrinutost, kao da se sprema nešto vrlo važno.

To smo popodne stigli u Foncebadon, veliko naselje, ali posve ruševno. Kuće izgrađene od kamena imale su krovove od škriljevca uništene vremenom, a drvene potporne grede bile su trule. Jedan se dio naselja nalazio tik uz ponor, a ispred nas, iza nekakva brda, uzdizao se jedan od najvažnijih znakova Puta za Santiago: Željezni Križ. Ovaj sam put ja bio nestrpljiv i htio sam odmah otići do tog neobičnog spomenika izgrađenog od velikog drvenog trupca, gotovo deset metara visokog, sa Željeznom Križem na vrhu. Križ je ondje postavljen u vrijeme Cezarovih osvajanja, u čast Merkuru. Slijedeći pogansku tradiciju, hodočasnici na Jakobinskoj ruti običavali su na svoje noge stavljati kamen koji bi donijeli izdaleka. Iskoristio sam obilje kamenja u napuštenome gradu i uzeo s poda komad škriljevca.

Tek kad sam odlučio ubrzati korak, primijetio sam da Petrus vrlo sporo hoda. Ispitivački je gledao ruševne kuće, premetao po srušenim trupcima na cesti i po ostacima knjiga, a onda odlučio sjesti nasred trga na kojemu se nalazio drveni križ.

- Odmorit ćemo se malo - reče.

Tek se spuštala večer, i čak da ondje ostanemo jedan sat, još bi bilo vremena da stignemo do Željeznoga Križa prije no što padne noć.

Sjeo sam do njega i stao gledati u pusti krajolik. Isto kao što su se rijeke selile iz svojih korita, tako su se i ljudi selili. Kuće su bile čvrste i vjerojatno će proći mnogo vremena dok se ne sruše. Bilo je to lijepo mjesto s planinama u pozadini i dolinom ispred njega te sam se pitao zbog čega su ga ljudi napustili.

- Mislite li da je don Suero bio lud? - upita Petrus.

Ja se više nisam ni sjećao tko je bio don Suero, pa me on podsjeti na »Korak časti.«

- Ne mislim da je bio lud - odgovorih. Ali nisam bio sasvim siguran u svoj odgovor.

- Bio je lud na isti način kao i Alfonso, redovnik kojega ste upoznali. Lud kao i ja, što pokazujem u svojim crtežima. Ili kao vi koji tragate za svojim mačem. Svi mi u sebi imamo sveti plamen ludila koji nas prži, a potiče ga Agape.

Nije potrebno poželjeti osvojiti Ameriku, ili razgovarati s pticama, kao sv. Franjo Asiški, da bi se to vidjelo. I kod prodavača povrća s ugla može se primijetiti taj sveti plamen ako on voli ono što radi. Agape postoji onkraj ljudskog shvaćanja i zarazan je jer svijet za njim žeda.

Petrus mi reče da ja znam probuditi Agape kroz Plavu kuglu. No da bi Agape procvjetao, ne smijem se bojati promijeniti život. Ako volim ono što radim, odlično.

No ako ne volim, još ima vremena da to promijenim. Ako dopustim da se promjena dogodi, pretvorit ću se u plodno tlo i dopustiti da Stvaralačka Imaginacija posije svoje sjeme u meni.

- Sve čemu sam vas poučio, uključujući i Agape, ima smisla samo ako ste zadovoljni sami sa sobom. Ako niste zadovoljni sa sobom, vježbe koje ste naučili neizbježno će vam potaknuti želju za promjenom. A da se vježbe koje ste naučili ne bi okrenule protiv vas, potrebno je dopustiti da se promjena dogodi.

To je najteži trenutak u čovjekovu životu - kad ugleda Dobru Bitku i kad osjeti da nije sposoban promijeniti život i boriti se. Ako se to dogodi, znanje koje imate okrenut će se protiv vas.

Pogledao sam grad Foncebadon. Možda su svi ljudi u njemu zajedno osjetili potrebu za promjenom. Upitao sam Petrusa da li je namjerno izabrao taj scenarij da mi to kaže.

- Ne znam što se ovdje dogodilo - odgovorio je. - Ljudi su često primorani prihvatiti promjenu koju im nametne sudbina, no ja ne govorim o tome. Govorim o činu volje, o konkretnoj želji za borbom protiv svega onoga što vas u svakodnevnome životu ne zadovoljava.

Na putu postojanja uvijek nailazimo na teške probleme. Kao, primjerice, prolaženje kroz vodu u vodopadu, a da nas ona pritom ne sruši. Tada se morate prepustiti djelovanju Stvaralačke Imaginacije. U vašem slučaju to je bio izazov života i smrti, i niste imali mnogo vremena da birate: Agape vam je pokazao jedini put.

No u životu postoje problemi u kojima moramo izabrati pravi put. Svakodnevni problemi poput poslovne odluke, prekida ljubavne veze, susreta s nekim. Svaka od tih malenih odluka što ih svakoga trenutka u životu donosimo, može značiti izbor između života i smrti. Kad ujutro izađete iz kuće i krenete na posao, možete izabrati između jednoga prijevoznog sredstva koje će vas živog i zdravog dovesti pred vrata poduzeća, ili drugoga koje će se sudariti i usmrtiti vas. To je drastičan primjer o tome kako jedna odluka može djelovati na čovjeka za cijeli život.

Ovaj se put Petrus nije nasmijao. Ja sam nastavio:

- A kako bi bilo posve besmisleno da se nalazi na mjestu s mnogo ljudi, on je na nekome gotovo pustome mjestu. Zatim, da malobrojni ljudi koji tuda prođu ne bi primijetili razliku između moga mača i nekog tipično španjolskog, on se mora nalaziti na mjestu gdje nitko neće znati razlikovati stilove.

- Vi mislite da se nalazi ovdje? - upita on.

- Ne, ne nalazi se ovdje. Bilo bi posve pogrešno raditi ovu vježbu na mjestu na kojemu se nalazi mač. Tu sam pretpostavku odmah odbacio. No nalazi se u nekom gradu nalik ovome. Taj grad ne može biti napušten, jer bi mač u nekome napuštenom gradu prizivao veliku pozornost hodočasnika i prolaznika. On bi, ukratko, mogao ukrašavati zid nekakva bara.

- Vrlo dobro - reče on, a ja sam primijetio da je ponosan na mene, a možda i zbog vježbe koju me je naučio.

- Ima još nešto - rekoh ja.

- Što?

- Bilo bi sasvim pogrešno da se mač jednoga Čarobnjaka nalazi na profanome mjestu. On se mora nalaziti na svetome mjestu. Kao što je crkva, naprimjer, gdje se nitko ne bi usudio ukrasti ga. Da skratim: u crkvi nekog malenoga grada u blizini Santiaga, gdje ga svi mogu vidjeti, ali uklopljen u okolinu, nalazi se moj mač. Odsad ću posjećivati sve crkve na Putu.

- Nije potrebno - reče on. - Kad vrijeme stigne, znat ćete.

Uspio sam.

- Slušajte, Petruse, zašto smo hodali tako brzo, a sad toliko vremena provodimo u ovome napuštenome gradu?

- Koja je odluka bila sasvim pogrešna?

Brzo sam pogledao sjene. Imao je pravo. Bili smo tu zbog nekog razloga.

Sunce se skrilo za planinom, no još će se dugo vidjeti svjetlost prije no što padne noć. Pomislio sam kako u tom trenutku sunce udara u Željezni Križ, križ koji sam htio vidjeti i koji se nalazio tek na nekih stotinjak metara od mene. Htio sam znati što čekamo. Hodali smo vrlo brzo cijeli tjedan, a činilo mi se da je jedini razlog bio taj da na to mjesto stignemo u određen dan i sat.

Pokušao sam povesti razgovor kako bi vrijeme brže prošlo, no shvatio sam da je Petrus napet i nervozan. Već sam mnogo puta vidio Petrusa loše raspoloženoga, ali nisam se sjećao da sam ga vidio napetoga. No odjednom se sjetih da sam ga jednom već vidio takvoga. Bilo je to ujutro, u nekome kafiću kojemu se i ne sjećam imena, malo prije no što smo sreli...

Pogledao sam ustranu. Bio je ondje. Pas.

Nasilan pas koji se već jedanput obrušio na mene, pas kukavica koji je odmah potom istrčao i pobjegao. Petrus mi je obećao da će mi pomoći pri našem sljedećem susretu, i ja sam se okrenuo prema njemu. No pored mene više nije bilo nikoga.

Oči su mi bile prikovane za oči životinje dok je moja glava ubrzano tražila način na koji bih riješio tu situaciju. Nijedan od nas dvojice nije napravio nikakav pokret i ja sam se na trenutak sjetio onih filmova s dvobojima u napuštenim gradovima Divljega zapada. Nitko

ne bi mogao ni pomisliti na dvoboj s psom, to je odviše nevjerojatno. Međutim, ja sam se nalazio u takvoj situaciji, u stvarnosti sam proživljavao ono što bi u fikciji bilo nevjerojatno.

Ondje se nalazio Legija, jer su bili mnogi. Pored mene, napuštena kuća. Da naglo potrčim, mogao bih se popeti na njezin krov, i Legija me ne bi uspio slijediti. Bio bi zatočen u tijelu i u mogućnostima jednoga psa.

No tu sam ideju odmah odbacio, ali sam i dalje netremice gledao u njega. Često sam se na Putu pribojavao toga trenutka, i sada je taj trenutak stigao. Prije no što pronađem svoj mač, morao sam se suočiti sa svojim Neprijateljem, pobijediti ili biti poražen. Preostalo mi je samo da se s njim suočim. Da sada pobjegnem, upao bih u zamku. Možda se pas više i ne bi vratio, ali ja bih do Santiaga de Compostele hodao u strahu. Čak i poslije toga, noćima bih sanjao psa, misleći da će se on pojaviti svakog trenutka, i živio bih u strahu do kraja života.

Dok sam o tome razmišljao, pas je krenuo prema meni. Istog sam časa prestao razmišljati, usredotočio sam se samo na borbu koja će započeti. Petrus je pobjegao, sad sam bio sam. Osjetio sam strah, i zbog toga mi je pas polako prilazio i tiho režao. To suzdržano režanje bilo je daleko više prijeteće od glasnoga lajanja, i moj se strah povećao. Osjetivši slabost u mojim očima, pas se bacio na mene.

Bilo je to kao da je kamen udario u moje grudi. Srušio me na pod i stao napadati. Nejasno sam se sjetio da sam upoznao svoju Smrt i da se neće dogoditi na takav način, no strah je u meni rastao i nisam ga mogao suzbiti. Počeo sam se boriti da barem obranim svoje lice i vrat. Od snažne boli u nozi sav sam se skvrčio, osjetio sam da mi je rasparao kožu. Maknuo sam ruke s glave i vrata i uhvatio se za ranu. Pas je to iskoristio i usmjerio se na moje lice. No u tom je času jedna moja ruka dodirnula kamen na tlu. Zgrabio sam ga i počeo očajnički udarati po psu.

On se malo povukao, više iznenađen nego ranjen, a ja sam uspio ustati. I dalje se povlačio, a krvav kamen me je ohrabrio. Ja sam previše vjerovao u snagu svoga neprijatelja, i to je bila zamka. On nije mogao biti jači od mene. Mogao je biti okretniji, ali nije mogao biti jači, jer ja sam bio teži i viši od njega. Strah više nije bio tako velik, no ja sam bio neuravnotežen te sam stao urlati s kamenom u ruci. Životinja se još više povukla i odjednom stala.

Činilo se da čita moje misli. U svom očaju ja sam se osjećao snažan i smiješan zato što se borim s psom. Osjećaj Moći odjednom me je obuzeo i gradom je prostrujao topao vjetar. Počeo sam osjećati veliku nevoljkost da nastavim borbu, naposljetku, bilo je dovoljno da ga udarim kamenom u glavu, i ja bih pobijedio. Htio sam odmah završiti s tim, pogledati ranu na svojoj nozi i zauvijek dokrajčiti to besmisleno iskustvo mačeva i neobičnih putova za Santiago.

Bila je to još jedna zamka. Pas je skočio i ponovno me oborio na tlo. Ovaj put uspio je vješto izbjeći kamen grizući me za ruku u nastojanju da ga ispustim. Počeo sam ga udarati golim rukama, ali time mu uopće nisam našao. Samo sam postigao da me više ne grize. Noktima mi je počeo grepsti odjeću i ruke, i shvatio sam da je samo pitanje vremena kad će me sasvim svladati.

Odjednom sam u sebi začuo glas. A glas je govorio da će borba završiti i da ću biti spašen ako on pobijedi. Poražen, ali živ. Noga me je boljela i cijelo mi je tijelo gorjelo zbog ogrebotina. Glas je uporno zahtijevao da se prestanem boriti, i ja sam ga napokon prepoznao: bio je to Astrainov glas, glas moga Glasnika. Pas je na trenutak zastao kao da je i

on čuo isti glas, a ja sam još jednom osjetio poriv da se prestanem boriti. Astrain mi je govorio kako mnogi ljudi u ovome životu nisu pronašli svoj mač i da to uopće nije važno. Ja sam se doista htio vratiti kući, biti sa svojom ženom, imati djecu i raditi ono što volim. Bilo je dosta tih besmislica kao što su borbe s psima i penjanje uz vodopade. To je već drugi put da sam na to pomislio, samo što je sad želja bila jača i bio sam siguran da ću se u sljedećem trenutku predati.

Nekakva buka s ulice u tome napuštenom gradu skrenula je pozornost životinji. Okrenuo sam glavu i ugledao pastira koji je dovodio ovce s paše. Odmah sam se sjetio da sam taj isti prizor već vidio u ruševinama stare utvrde. Kad je pas spazio ovce, skočio je s mene s namjerom da ih napadne. To je bio moj spas.

Pastir je počeo vikati i ovce su se rastrčale na sve strane. Prije no što me pas posve pustio na miru, odlučio sam pružiti mu otpor samo da bih dao vremena ovcama da pobjegnu, te sam ga uhvatio za nogu. Javila se besmislena nada da mi je možda pastir došao u pomoć, i na trenutak se vratila nada mača i Moći RAM-a.

Pas se pokušavao osloboditi. Više nisam bio neprijatelj, smetao sam mu. Sada je želio ono što se nalazilo pred njim, ovce. No ja sam i dalje držao njegovu nogu čekajući pastira koji nije dolazio i čekajući da ovce pobjegnu, ali one nisu bježale.

Taj je trenutak spasio moju dušu. Golema se snaga počela pojavljivati u meni, to više nije bila iluzija Moći koja dovodi do mučnine i želje za odustajanjem. Ponovno je Astrain šaptao, ali ovaj put nešto drugo. Govorio mi je da se svijetu moram uvijek suprotstaviti istim oružjem kojim sam izazvan. I da se psu mogu suprotstaviti samo ako postanem pas.

To je bilo ludilo o kojemu mi je Petrus govorio. Počeo sam se osjećati kao pas. Pokazao sam zube i počeo tiho režati, a u zvukovima koje sam stvarao tekla je mržnja. Krajičkom oka vidio sam prestrašeno pastirovo lice, a i ovce su se bojele mene jednako kao i psa.

Legija je shvatio i u njemu se pojavio strah. Tada sam skočio na njega. Prvi put sam to učinio. Napao sam ga zubima i noktima, nastojeći ga ugristi za vrat, upravo onako kao što sam strahovao da će i on učiniti. U meni je postojala samo golema želja za pobjedom. Ništa više nije bilo važno. Bacio sam se na životinju i srušio je. Pas se borio da izađe ispod težine moga tijela, njegovi su se nokti zabijali u moje tijelo, ali i ja sam grizao i grebao. Znao sam da će ponovno pobjeći ako uspije izaći ispod mene, a nisam htio da se to više ponovi. Danas sam ga morao pobijediti i poraziti.

Životinja me je počela užasnuto gledati. Sada sam ja bio pas, a on kao da je postao čovjek. Činilo se da se moj nekadašnji strah preselio u njega i to toliko snažno da je uspio izvući se ispod mene, no ja sam ga ponovno stisnuo u podnožju jedne napuštene kuće. Iza malenoga zida od škriljevca nalazio se ponor, on više nije imao kamo pobjeći. Sada je bio čovjek koji će ondje ugledati lice svoje Smrti.

No odjednom sam počeo shvaćati da nešto nije u redu. Moje su se misli zamaglile, ugledao sam lice Ciganina i oko njega raspršene slike. Ja sam postao Legija. To je bila moja moć. Napustili su tog jadnog prestrašenog psa koji će uskoro pasti u ponor. Preselili su se u mene. Osjetio sam grozomornu želju da raskomadam tu bespomoćnu životinju. »Ti si Princ, a oni su Legija,« prošaptao je Astrain. No ja nisam htio biti Princ, a u daljini sam osluškivao glas svog Učitelja koji je neprestano govorio da postoji mač koji čeka da bude pronađen. Morao sam se još neko vrijeme suzdržati. Nisam smio ubiti psa.

Na brzinu sam pogledao pastira. Njegov je pogled potvrdio ono što sam mislio. On se sad više bojao mene nego psa.

Počeo sam osjećati vrtoglavicu, stvari su se oko mene zavrtjele. Nisam se smio onesvijestiti. Morao sam pronaći neko rješenje. Nisam se više borio protiv životinje nego protiv sile koja me je obuzela. Osjetio sam kako mi noge podrhtavaju te sam se prislonio uza zid, no zid se pod mojom težinom srušio. Pao sam licem na kamenje i ostatke drva, i potom na zemlju.

Zemlja. Legija je bio zemlja, plod zemlje. Bili su to dobri i loši plodovi zemlje, ali ipak zemlja. Ondje je bio njegov dom, i odande je upravljao ili bio upravljao od svijeta. Agape se u meni rasprsnuo i ja sam snažno zabio nokte u zemlju. Zacrivio sam, ispustio krik nalik onome koji sam čuo od psa kad smo se prvi put sreli. Osjetio sam da Legija prolazi mojim tijelom i spušta se u zemlju jer je u meni bio Agape, a Legija nije htio da ga obuzme Proždiruća Ljubav. To je bila moja želja, želja zbog koje sam se borio posljednjim snagama da se ne onesvijestim, želja Agapea koji se učvrstio i odupirao u mojoj duši. Cijelo mi je tijelo drhtalo.

Legija se silovito spuštao u zemlju. Počeo sam povraćati, ali osjetio sam da Agape raste i izlazi na sve moje pore. Tijelo mi je još dugo drhtalo, sve dok nisam osjetio da se Legija vratio u svoje carstvo.

Primijetio sam kad je posljednji njegov trag prošao kroz moje prste. Sjeo sam na tlo, izranjavan i utučen, i pred sobom ugledao apsurdan prizor. Vidio sam psa koji je krvario i mahao repom, i pastira koji me je prestrašeno gledao.

- Vjerojatno je to od nečega što ste pojeli - reče pastir koji nije mogao vjerovati u ono što je vidio. - Ali sad kad ste povratili, proći će.

Složio sam se klimnuvši glavom. On mi zahvali što sam zadržao »svog« psa, te nastavi putem sa svojim ovcima.

Petrus se pojavio i nije ništa rekao. Poderao je dio svoje košulje i zamotao mi nogu koja je jako krvarila. Zatražio je da pomaknem cijelo tijelo, te zatim rekao da se ništa strašno nije dogodilo.

- Baš ste u jadnom stanju - reče smiješeći se. Vratilo se njegovo rijetko dobro raspoloženje. - Danas nećemo moći posjetiti Željezni Križ. Ondje će vjerojatno biti turisti, mogli bi se uplašiti kad vas vide.

Nisam ništa uzvratilo. Ustao sam, stresao prašinu i vidio da mogu hodati. Petrus je predložio da napravim vježbu Daha RAM-a i uprtio moju naprtnjaču. Napravo sam Dah RAM-a i ponovno se uskladio sa svijetom. Za pola sata stići ću do Željeznog Križa.

A jednog će dana Foncebadon uskrsnuti iz svojih ruševina. Legija je ondje ostavio veliku Moć.

ZAPOVIJEDANJE I SLUŽENJE

Stigao sam u Željezni Križ tako što me je Petrus dovukao, rana na nozi otežavala mi je hodanje. Kada je uvidio kakvu mi je ozljedu nanio pas, odlučio je da se moram odmoriti dok ne skupim dovoljno snage da nastavim Neobičnim Putem za Santiago. U blizini se nalazilo selo koje je služilo kao zaklon hodočasnicima kada bi ih zatekla noć prije prelaska planine. Petrus je uspio naći dvije sobe u kući nekog željezara, i tako smo se smjestili. Moja soba imala je malenu terasu, bila je to arhitektonska revolucija koja se iz tog sela proširila cijelom Španjolskom u VIII stoljeću. Mogao sam vidjeti niz brda preko kojih ću, prije ili kasnije, morati prijeći da bih stigao u Santiago. Srušio sam se na krevet i probudio se tek sljedeći dan pomalo u groznici, no osjećao sam se dobro.

Petrus je donio vodu s izvora što su ga stanovnici sela nazivali »zdenac bez dna,« i oprao moje rane. Popodne se pojavio s nekom staricom koja je živjela u okolici. Stavili su mi razne trave na rane i ogrebotine, a starica me je natjerala da popijem nekakav gorki čaj. Sjećam se da me je svakoga dana Petrus tjerao da ližem svoje rane sve dok ne bi posve zacijelile. Ja bih osjećao metalni i slatki okus krvi što mi je izazivalo mučninu, no moj je vodič tvrdio da slina ima veliku dezinfekcijsku moć i da će mi pomoći u borbi protiv moguće infekcije.

Sljedeći se dan groznica vratila. Petrus i starica ponovno su mi dali čaj i namazali rane travama, no groznica, unatoč tome što nije bila jaka, nije popuštala. Tada je moj vodič odlučio uputiti se u obližnju vojnu bazu po zavoje, jer u cijelome selu nije bilo ni gaze, ni zavoja za omatanje rana.

Nekoliko sati poslije Petrus se vratio sa zavojima. S njim je došao i mladi časnik liječnik koji je po svaku cijenu htio saznati gdje je životinja koja me je ugrizla.

- Po vrsti ozljede, ta je životinja bijesna - presudio je ozbiljno.

- Nikako - odgovorih. - To je bila samo igra koja je prešla granice. Poznajem tog psa već neko vrijeme.

Časnika to nije uvjerilo. Htio je da svakako uzmem cjepivo protiv bjesnoće te sam bio primoran dopustiti da mi uštrcaju barem jednu dozu, pod prijetnjom da će me inače prenijeti u vojnu bolnicu. Potom me je upitao gdje se nalazi životinja koja me je ugrizla.

- U Foncebadonu - odgovorio sam.

- Foncebadon je grad ruševina. Ondje nema pasa -odgovorio je mudro, a doimao se kao da je uočio laž.

Tada sam počeo jaukati pretvarajući se da me sve boli, a Petrus je odveo časnika iz sobe. No ostavio je sve ono što nam je bilo potrebno: čiste zavoje, gazu i mast za rane.

Petrus i starica nisu koristili mast. Zamotali su mi rane gazom punom trava. To me je razveselilo, jer više nisam morao lizati rane koje mi je nanio pas. Tijekom noći njih su dvoje klečali pored moje postelje i glasno molili. Upitao sam Petrusa što to radi, a on je usput

spomenuo Karizme i Put za Rim. Još sam ga jednom upitao, no on mi više ništa nije rekao.

Poslije dva dana posve sam se oporavio. Otišao sam do prozora i ugledao nekolicinu vojnika kako pretražuju kuće i okolna brda. Upitao sam jednoga što traže.

- U okolici je bijesan pas - odgovorio mi je.

Istoga popodneva došao je željezar, vlasnik soba, i zamolio me da napustim selo čim budem mogao stati na noge. Priča se proširila po selu i stanovnici su se uplašili da ću dobiti bjesnilo i prenijeti bolest. Petrus i starica počeli su se prepirati sa željezarom, no on je bio nepopustljiv. Čak je počeo tvrditi kako je vidio tanak mlaz pjene koji je izlazio iz ugla mojih usana dok sam spavao.

Nije bilo načina da ga se uvjeri kako se svima nama, dok spavamo, to može dogoditi. Te su se noći starica i moj vodič dugo molili ruku ispruženih na mome tijelu. Tako sam sljedeći dan, pomalo šepajući, ponovno bio na Neobičnome Putu za Santiago.

Upitao sam Petrusa da li se on zabrinuo zbog mog oporavka.

- Na Putu za Santiago postoji jedno pravilo o kojemu vam ranije nisam govorio - odgovorio je. - To pravilo je sljedeće: kad se jednom započne taj put, jedina isprika da se prekine jest bolest. Da se niste oduprli ranama i da se groznica nastavila, to bi bio znak da naše putovanje treba prekinuti.

No s određenim je ponosom izjavio i da su tome pridonijele njihove molitve. A ja sam bio siguran da mu je u tome hrabrost bila jednako važna kao i meni.

Put se sada stalno spuštao, a Petrus mi reče da će tako biti i u sljedeća dva dana. Vratili smo se našem uobičajenom ritmu hoda, sa »siestom« tijekom popodneva, u vrijeme kad je sunce bilo najjače. Zbog zavoja koje sam još stavljao, on je nosio moju naprtnjaču. Više nije bilo potrebe za velikom žurbom: predviđen susret bio je iza nas.

Moje se raspoloženje popravljalo iz sata u sat, i bio sam vrlo ponosan na sebe - popeo sam se uz jedan slap i pobijedio demona na Putu. Sada je preostao još samo najvažniji zadatak: pronaći mač. Spomenuo sam to Petrusu.

- Pobjeda je bila lijepa, no vi ste pogriješili u najvažnijoj stvari - reče on prolivši vedro hladne vode po meni.

- U čemu?

- Morali ste znati kad će točno doći do borbe. Ja sam morao brže hodati, tjerati vas da hodate brže, a vi ste samo mislili na to kako tražimo vaš mač. Čemu služi mač ako čovjek ne zna gdje će susresti neprijatelja?

- Mač je moj instrument Moći - odgovorih.

- Vi ste previše uvjereni u svoju Moć - reče on. - Zbog slapa, zbog Praktičnih vježbi RAM-a i razgovora sa svojim Glasnikom zaboravili ste da imate neprijatelja s kojim se morate suočiti. I da ste imali dogovoren sastanak s njim. Prije no što ruka nauči rukovati mačem, ona mora naučiti gdje je neprijatelj i znati kako se s njime obračunati. Mač samo zadaje udarac. No ruka pobjeđuje ili gubi već prije tog udarca.

Vi ste uspjeli pobijediti Legiju bez mača. U ovome traganju postoji jedna tajna, tajna koju još niste uspjeli otkriti, ali bez koje nećete nikada pronaći ono što tražite.

Zašutio sam. Svaki put kad sam bio siguran da sam se približio svome cilju, Petrus je naglašavao da sam samo običan hodočasnik, i uvijek je nešto nedostajalo da bi se pronašlo

ono što sam tražio. Osjećaj radosti, što sam ga imao trenutak prije početka razgovora, posve je nestao.

Ja sam ponovno započinjao taj Neobični Put za Santiago i to me je obeshrabrilo. Tim putem što su ga gazile moje noge, prošli su milijuni ljudi tijekom dvanaest stoljeća, odlazeći i vraćajući se iz Santiaga. U njihovu slučaju, bilo je samo pitanje vremena kada će stići kamo su naumili. U mome slučaju, zamke Tradicije uvijek su postavljale još poneku prepreku što ju je trebalo svladati, još jedan ispit što ga je trebalo proći.

Rekao sam Petrusu da se osjećam umorno te smo sjeli u hladovinu na spustu. Veliki drveni križevi obrublivali su put. Petrus je stavio dvije naprtnjače na tlo i nastavio govoriti:

- Neprijatelj uvijek predstavlja neku našu slabu stranu. To može biti naš strah od fizičke boli, ali isto tako može biti i preuranjen osjećaj pobjede ili želja da se borba napusti jer mislimo da nije vrijedna truda.

Naš neprijatelj stupa u borbu samo zato jer zna da nas može raniti. I to upravo na onome mjestu gdje zbog svoga ponosa vjerujemo da smo nepobjedivi. Za vrijeme borbe uvijek nastojimo braniti svoju slabu stranu, dok neprijatelj udara po nezaštićenoj strani - onoj u koju imamo najviše povjerenja. I tako bivamo poraženi jer se dogodilo ono što se nikada nije smjelo dogoditi: dopustiti neprijatelju da izabere način borbe.

Sve to o čemu je Petrus govorio dogodilo se u mojoj borbi s psom. Istodobno sam odbacio pomisao da imam neprijatelje i da se moram boriti protiv njih. Kad je Petrus govorio o Dobroj Bici, uvijek sam mislio da govori o borbi za život.

- Imate pravo, ali Dobra Bitka nije samo to. Nije grijeh ratovati - reče pošto sam mu iznio svoje sumnje. - Ratovanje je čin ljubavi. Neprijatelj nas razvija i poboljšava, kao što je to pas učinio s vama.

- Međutim, čini se da vi nikad niste zadovoljni. Uvijek nešto nedostaje. Upravo ste mi sad rekli za tajnu moga mača.

Petrus mi napomene da sam to morao znati prije početka puta. Zatim nastavi govoriti o Neprijatelju.

- Neprijatelj je jedna čestica Agapea, on postoji da bi ispitaio našu ruku, našu volju, naše rukovanje mačem. Stavljen je u naše živote, i mi u njegov, s jednom svrhom. Ta svrha mora biti ispunjena. Zbog toga, pobjeći od borbe je ono najgore što nam se može dogoditi. To je gore nego izgubiti u borbi, jer u porazu uvijek nešto možemo naučiti, a u bijegu možemo samo priznati pobjedu Neprijatelja.

Rekao sam mu kako sam iznenađen što čujem da on, tako duboko povezan s Isusom, na taj način govori o nasilju.

- Pomislite samo koliko je Juda bio potreban Isusu - reče on. - On je morao izabrati Neprijatelja, ili njegova borba na zemlji ne bi dosegla slavu.

Drveni križevi na putu pokazivali su kako se gradila ta slava. Krvlju, izdajom i napuštanjem. Ustao sam i izjavio da sam spreman nastaviti putovanje.

Dok smo hodali, zapitao sam koja je najjača strana na koju se čovjek može osloniti u borbi da bi pobijedio Neprijatelja.

- Vaša sadašnjost. Čovjek se može najbolje osloniti na ono što sada čini, jer u tome se nalazi Agape i volja da pobijedi s Entuzijazmom.

I želim još nešto pojasniti: Neprijatelj rijetko kad predstavlja Zlo. On je uvijek prisutan jer mač koji se ne koristi naposljetku zahrđa u koricama.

Sjetio sam se da je jednom, dok smo gradili kuću za odmor, moja žena odjednom odlučila promijeniti raspored soba. Mene je dopala neugodna zadaća da o tome obavijestim zidara. Pozvao sam toga starca od gotovo šezdeset godina i rekao mu što želim. On je pogledao, promislio i došao s jednim mnogo boljim rješenjem koje je uključivalo zid što ga je upravo počeo podizati. Mojoj se ženi jako svidjela ideja.

Možda je o tome Petrus govorio, služeći se kompliciranim riječima, o tome kako treba koristiti snagu onoga što radimo u određenom trenutku da bismo pobijedili Neprijatelja.

Ispričao sam mu priču o zidaru.

- Život nas uvijek poučava više od Neobičnog Puta za Santiago - odgovorio je. - Samo što mi često ne vjerujemo u ono čemu nas život poučava.

Križevi su se protezali duž cijele Jakobinske rute. Vjerojatno je to bilo djelo nekog hodočasnika s gotovo nadljudskom snagom koji je podignuo sve te teške križeve od punoga drva. Križevi su se nalazili na svakih trideset metara i protezali se dokle mi je pogled sezao. Upitao sam Petrusa što to znači.

- To je nekadašnji zastarjeli instrument mučenja - reče on.

- Ali što oni ovdje predstavljaju?

- Vjerojatno se radi o nekom zavjetu. Kako bih to ja mogao znati?

Zaustavili smo se ispred jednoga križa koji je bio srušen.

- Možda je drvo istrunulo - rekoh ja.

- Drvo je isto kao i kod drugih križeva. A nijedan nije istrunuo.

- Onda vjerojatno nije bio dovoljno snažno zabijen u zemlju.

Petrus se zaustavio i pogledao oko sebe. Spustio je naprtnjaču na tlo i sjeo. Bili smo se zaustavili da se odmorimo prije nekoliko minuta i ja nisam shvaćao taj njegov postupak. Instinktivno sam pogledao oko sebe tražeći psa.

- Psa ste pobijedili - reče on kao da je pogađao moje misli. - Ne strahujte od utvara mrtvaca.

- Zašto smo onda stali?

Petrus napravi znak da prestanem govoriti, nekoliko je trenutaka šutio. Ponovno sam osjetio stari strah od psa te sam odlučio ostati stajati, čekajući da on progovori.

- Što čujete? - upita nakon nekog vremena.

- Ništa. Tišinu.

- Da smo bar tako prosvijetljeni da možemo čuti tišinu! Ali još uvijek smo ljudi i ne znamo slušati čak ni svoje brbljarije. Nikada me niste upitali kako sam predosjetio dolazak Legije, i sad ću vam to reći: osluškivanjem. Zvukovi su se pojavili nekoliko dana ranije, još smo bili u Astorgi. Onda sam počeo hodati brže jer je sve upućivalo da će nam se putovi sresti u Foncebadonu. I vi ste čuli iste zvukove, ali niste ih primijetili.

Sve je zapisano u zvukovima. Prošlost, sadašnjost i budućnost čovjeka. Čovjek koji ne zna slušati, ne može čuti savjete koje nam život daje svakoga časa. Samo onaj koji osluškuje

zvukove sadašnjosti može donijeti ispravnu odluku.

Petrus je zatražio da sjednem i zaboravim na psa. Potom mi reče da će me poučiti jednoj od najlakših i najvažnijih Praktičnih vježbi Puta za Santiago.

I poučio me VJEŽBI SLUŠANJA.²¹

- Napravite je odmah - reče.

Počeo sam raditi vježbu. Osluškivao sam vjetar, čuo neki ženski glas u daljini, a u jednome sam trenutku začuo kako netko lomi granu. To doista nije bila teška vježba, njezina jednostavnost me je oduševila. Priljubio sam uho na tlo i počeo osluškivati gluhe zvukove zemlje. Uskoro sam stao razabirati svaki zvuk: zvuk mirnoga lišća, zvuk udaljena glasa, zvuk lepeta ptičjih krila. Neka je životinja zabrundala, no ja nisam uspio odrediti koja je to životinja. Proletjelo je petnaest minuta vježbe.

- S vremenom ćete uvidjeti da će vam ova vježba pomoći da donesete ispravnu odluku - reče Petrus ne pitajući što sam čuo. - Agape govori kroz Plavu Kuglu, ali govori i kroz vid, dodir, miris, kroz srce i sluh. Najviše za tjedan dana počete razabirati zvukove. U početku će to biti plahi glasovi, no ubrzo će vam govoriti o važnim stvarima. Budite oprezni samo s vašim Glasnikom koji će ih nastojati pomiješati. No kako vi poznajete njegov glas, on vam neće biti velika prijetnja.

Petrus je upitao da li sam čuo radosno zazivanje Neprijatelja, poziv neke žene ili tajnu svoga mača.

- Čuo sam samo ženski glas u daljini - rekoh. - Ali to je bila seljanka koja je dozivala sina.

- Onda pogledajte ovaj križ pred sobom i u svojim ga mislima uspravite.

Pitao sam ga kakva je to vježba.

- Vjerovati u svoju misao - odgovorio je.

Sjeo sam na tlo u joga položaju. Znao sam da ću, nakon svega što sam postigao, nakon psa, nakon slapa, uspjati i u tome. Netremice sam gledao u križ. Zamislio sam kako izlazim iz tijela, kako hvatam njegove krakove i podižem ga svojim astralnim tijelom. Na putu Tradicije već sam napravio nekoliko takvih malenih »čuda.«

Uspio sam slomiti čaše, porculanske kipove i pokretati predmete na stolu. Bio je to lagan magijski trik koji je, unatoč tome što nije značio Moć, mnogo pomagao u uvjeravanju »nevjernika.« Nikada to nisam pokušao s predmetom takve veličine i težine kao što je bio taj križ, ali ako je Petrus to zatražio, morao sam uspjati.

Polu sata pokušavao sam na sve načine. Koristio sam astralno putovanje i sugestiju.

---

²¹ VJEŽBA SLUŠANJA, *Opustite se. Sklopite oči. Nekoliko se minuta pokušajte usredotočiti na sve zvukove koji vas okružuju kao da se radi o orkestru u kojem sviraju razni instrumenti.*

Ubrzo ćete početi razlikovati zvukove. Usredotočite se na svaki posebno kao da svira samo taj instrument. Druge zvukove pokušajte izbaciti iz glave. Svakodnevnim obavljanjem ove vježbe s vremenom ćete čuti nove zvukove. U početku ćete misliti da su oni plod vaše mašte. Zatim ćete otkriti da su to glasovi prošlih, sadašnjih i budućih ljudi koji sudjeluju u Pamćenju Vremena. Ova se vježba može obavljati samo ako već poznajete glas svoga Glasnika. Trajanje vježbe: najmanje deset minuta.

Sjetio sam se moći koju je Učitelj imao nad silom teže i pokušavao sam ponoviti riječi koje je on uvijek izgovarao u tim prilikama. Ništa se nije dogodilo. Bio sam posve usredotočen, ali se križ nije ni pomaknuo. Zazvao sam Astraina koji se pojavio među plamenim stupovima. No kad sam mu spomenuo križ, on reče da mrzi taj predmet.

Petrus me je na kraju prodrmao i izvukao iz transa.

- Hajde, ovo postaje vrlo dosadno - reče. - Kad već ne možete putem misli, uspravite križ rukama.

- Rukama?

- Poslušajte!

Prestrašio sam se. Odjednom je preda mnom stajao strog čovjek, posve drukčiji od onoga koji je njegovao moje rane. Nisam znao ni što bih rekao, ni što bih učinio.

- Poslušajte! - ponovio je. - Ovo je naredba! Moje su ruke i šake bile u zavojima od borbe s psom.

Unatoč vježbi slušanja, moje su uši odbijale vjerovati ono što su čule. Ne rekavši ništa, pokazao sam na zavoje. No on me je i dalje hladno i bezizražajno gledao. Čekao je da poslušam. Vodič i prijatelj koji me je pratio cijelim tim putem, koji me je poučavao Praktičnim vježbama RAM-a i pričao mi lijepe priče s Puta za Santiago, kao da više nije postojao. Umjesto njega ja sam samo vidio čovjeka koji me je gledao poput roba i od mene tražio nešto glupo.

- Što čekate? - reče on još jednom.

Sjetio sam se slapa. Sjetio sam se da sam taj dan posumnjao u Petrusa.

Pokazao je svoju ljubav i spriječio me da odustanem od potrage za mačem. Nisam shvaćao zašto je netko tako velikodušan sada postao tako grub, predstavljajući u tom času sve ono što je ljudska vrsta nastojala udaljiti od sebe - tlačenje svoga blišnjega.

- Petruse, ja...

- Poslušajte ili će Put za Santiago ovdje završiti. Strah se vratio. U tom sam trenutku osjećao veći strah nego pred slapom, veći strah nego od psa kojega sam se dugo pribojavao. Očajno sam tražio da mi priroda pruži neki znak, da vidim ili čujem nešto što bi opravdalo tu besmisleni naredbu. Oko mene je i dalje bila tišina. Trebalo je poslušati Petrusa ili zaboraviti na mač. Još sam jednom podignuo zamotane ruke, no on je sjeo na tlo i čekao da izvršim naredbu. Tada sam odlučio poslušati.

Otišao sam do križa i pokušao ga gurnuti nogom da bih ispitao njegovu težinu. On se jedva malo pomaknuo. Čak i da mi ruke nisu bile u zavojima, imao bih velikih poteškoća da ga podignem. Pomislio sam kako je taj zadatak gotovo nemoguć. Ali ja sam morao poslušati. Morao sam ondje umrijeti ako to bude potrebno, krvariti kao što je krvario Isus kada je morao nositi isti taj teret, ali Petrus je morao vidjeti moje dostojanstvo, možda ga to dirne u srce i oslobodi me tog ispita.

Križ se slomio u podnožju, no još uvijek je bio spojen s nekoliko drvenih vlakana. Nisam imao nož da prerežem ta vlakna. Svladavajući bol obgrlio sam ga i pokušao ga odvojiti od slomljena podnožja, ne koristeći pritom šake. Rane na rukama došle su u dodir s drvom i ja sam viknuo od boli. Pogledao sam Petrusa, ali on je i dalje bio bezosjećajan. Odlučio sam više ne vikati, krici će odsad zamirati u mome srcu.

Shvatio sam da moj prvi problem nije u tome kako pomaknuti križ, nego kako ga osloboditi od podnožja, a zatim je bilo potrebno iskopati rupu u zemlji i odgurati ga do nje. Uzeo sam jedan oštar kamen i, svladavajući bol, počeo udarati i strugati drvena vlakna.

Bol se svakoga časa povećavala, a vlakna su polako popuštala. Morao sam to završiti prije no što se rane ponovno otvore i bol postane nepodnošljiva. Odlučio sam raditi sporije kako bih završio prije no što me bol svlada. Izvukao sam košulju, zamotao ruku, i tako zaštićen ponovno se dao na posao. Ta je ideja bila dobra, prvo je vlakno puknulo, odmah potom i drugo. No kamen je otupio, pa sam potražio drugi. A svaki put kad sam prekinuo rad, činilo mi se da ga više neću moći započeti. Skupio sam nekoliko oštrih kamenova i radio bez prekida, koristeći jedan za drugim kako bi zagrijanost šake uslijed rada smanjila učinak boli. Gotovo su sva vlakna već bila prerezana, no najdeblje je vlakno još pružalo otpor. Bol u šakama se povećavala, napustio sam svoj početni plan i počeo mahnito strugati. Znao sam da ću doći do točke kad će bol postati nepodnošljiva. Taj se trenutak bližio, bilo je to samo pitanje vremena, vremena što ga je trebalo pobijediti. Strugao sam i udarao osjećajući kako mi između kože i zavoja nekakva gusta tekućina otežava pokrete. To je vjerojatno bila krv, ali nisam htio o tome misliti. Stisnuo sam zube i odjednom se učinilo da vlakno popušta. Bio sam toliko uzbuđen da sam istoga časa ustao i svom snagom udario nogom po tom trupu koji mi je zadao toliko patnje.

Križ se bučno srušio, odvojen od svoga podnožja.

Moje je veselje potrajalo samo nekoliko sekundi. U šaci mi je počelo snažno udarati bilo, a ja sam tek započeo zadatak. Pogledao sam u Petrusa, on je spavao. Neko sam vrijeme zamišljao na koji bih ga način mogao prevariti, kako da uspravim križ, a da on to ne primijeti.

No upravo je to Petrus i htio, da ja uspravim križ.

I nije bilo nikakva načina da ga prevarim, zadatak je ovisio samo o meni.

Pogledao sam u tlo, u žutu i suhu zemlju. Opet mi je trebalo kamenje. Više nisam mogao raditi desnom rukom, previše me boljela, a u zavoju se nalazila ta gusta tekućina koja me je jako smetala. Polako sam skinuo košulju kojom sam omotao zavoje: crvena je krv probila gazu, a rana je već gotovo bila zacijelila. Petrusov je čin bio neljudski.

Potražio sam drukčije kamenje, teže i tvrđe. Zamotavši košulju oko lijeve šake, počeo sam udarati u tlo i kopati pored križa. U početku je to išlo brzo, no kasnije se kopanje usporilo zbog tvrda i ispucala tla. Kopao sam i kopao, a činilo se da je rupa uvijek jednako duboka. Odlučio sam da ne napravim široku rupu kako bi se križ mogao uglaviti i dovoljno čvrsto stajati, a to je povećavalo moje poteškoće da izvučem zemlju iz duboke rupe. Desna ruka me je prestala boljeti, no zgrušana krv izazivala mi je mučninu. Kako nisam bio vičan raditi lijevom rukom, kamen mi je često ispadao.

Kopao sam beskrajno dugo. Svaki put kad bi kamen udario o tlo, svaki put kad bih zavukao ruku u rupu da izvadim zemlju, mislio sam na Petrusa. Gledao sam ga kako mirno spava i mrzio ga iz dna srca. No činilo se da ga, ne uznemiruje ni buka koju sam stvarao, ni mržnja koju sam osjećao. »Vjerojatno Petrus ima svoje razloge,« pomislio sam, no nisam mogao shvatiti tu tlaku, ni način na koji me je ponizio. Tada se tlo pretvorilo u njegovo lice, ja sam udarao kamenom, a bijes mi je pomagao da dublje kopam. Sada je bilo samo pitanje vremena: ranije ili kasnije završit ću i uspjeti.

Kad sam prestao o tome misliti, kamen je dotaknuo nešto tvrdo i ponovno ispaao iz

moje ruke. Upravo sam se toga bojao; nakon tolikog rada naišao sam na drugi kamen, odviše velik da bih mogao nastaviti s kopanjem.

Ustao sam, obrisao znoj s lica, i stao razmišljati. Nisam imao dovoljno snage da prenesem križ na drugo mjesto. Nisam mogao započeti sve ispočetka, jer mi je lijeva ruka, sada kad sam prestao s radom, počela trnuti. To je bilo gore od boli i zabrinulo me. Pogledao sam u svoje prste i vidio da se i dalje miču mojom voljom, no instinktivno sam osjećao da ne smijem više naprezati tu ruku.

Pogledao sam u rupu. Nije bila dovoljno duboka da bi držala čitav teret križa.

»Pogrešno rješenje uputit će vas na točno.« Sjetio sam se vježbe sjena i Petrusove rečenice. Istodobno, on je neprestano govorio kako Praktične vježbe RAM-a imaju smisla samo ako se mogu primijeniti na svakodnevne životne probleme. Čak i u jednoj tako besmislenoj situaciji kao što je ova, Praktične vježbe RAM-a morale su nečemu poslužiti.

»Pogrešno rješenje uputit će vas na točno.« Bilo je nemoguće odvući križ na drugo mjesto, jer za to nisam imao snage. A bilo je nemoguće i nastaviti kopati, spustiti se dublje u tlo.

Onda, ako je pogrešan put bio spuštanje u tlo, mogući put bio bi podignuti tlo. Ali kako?

I, odjednom, sva se ljubav prema Petrusu vratila. Imao je pravo. Mogao sam podignuti tlo.

Počeo sam skupljati sve okolno kamenje i postavljati ga oko rupe, miješajući ga s iskopanom zemljom. Uz velik napor podignuo sam malo podnožje križa i pod njega stavio kamenje kako bi bio viši. Za pola sata tlo je bilo više, a rupa dovoljno duboka.

Sada je još samo trebalo staviti križ u rupu. Bio je to posljednji napor, morao sam uspjeti. Jedna mi je šaka bila utrnut, a druga me boljela. Ruke su mi bile u zavojima. No leđa su mi bila dobra, tek s nekoliko ogrebotina. Ako legnem pod križ i počnem se lagano dizati, križ bi mogao skliznuti u rupu.

Legao sam na tlo, osjetio sam prašinu u ustima i u očima. Utrnula šaka učinila je posljednji napor, podignula je malo križ i ja sam se zavukao pod njega. Namjestio sam se vrlo pažljivo kako bi trupac nalegao na moju kralježnicu. Osjećao sam njegovu težinu, bio je velik, ali to nije bilo nemoguće izvesti. Sjetio sam se vježbe sjemena i polako sam se namjestio u fetalni položaj ispod križa, održavajući ga na svojim leđima. U nekoliko sam navrata pomislio da će skliznuti, ali pomicao sam se vrlo polako, tako da sam mogao spriječiti da izgubi ravnotežu i ispraviti ga svojim tijelom. Napokon sam stigao u fetalni položaj, s koljenima ispred sebe, pridržavajući križ leđima. Na trenutak se križ zanjihao na uzvisini kamenja, ali nije se pomaknuo s mjesta.

»Baš dobro što ne moram spašavati svijet,« pomislio sam zgnječeno težinom toga križa i svega što je on predstavljao. I obuzeo me dubok osjećaj religioznosti. Sjetih se da je netko već jednom nosio taj križ na leđima, i da njegove izranjavane šake nisu mogle izbjeći bol, kao ni moje. Bio je to religiozan osjećaj pun boli koji sam odmah izbacio iz glave, jer se križ na mojim leđima ponovno zanjihao.

I polako se podižući, počeo sam se ponovno rađati. Nisam mogao gledati iza sebe, zvukovi su bili jedini način moje orijentacije - no ja sam nedavno naučio oslušivati svijet, kao da je Petrus znao da će mi to znanje biti potrebno. Osjećao sam kako teret naliježe na

kamenje, a križ se polako dizao da bi me oslobodio toga zadatka i ponovno postao neobičan ukras jednoga dijela Puta za Santiago.

Sada je samo trebalo poduzeti posljednji napor. Kada sjednem na svoje pete, on bi morao skliznuti s mojih leđa i zabiti se u rupu. Nekoliko se kamena pomaknulo sa svoga mjesta, ali križ mi je sada pomagao, nije skrenuo s pravca prema mjestu na kojemu sam podignuo tlo. Napokon, povlačenje s mojih leđa označilo je da je podnožje križa upalo u rupu. Bio je to posljednji trenutak, slično kao i kod slapa kada sam morao proći kroz vodenu struju. Najteži trenutak, jer se bojimo da ne izgubimo, i tada poželimo odustati prije no što se to dogodi. Još jednom sam osjetio besmislenost toga zadatka, uspraviti križ, a ja sam samo htio pronaći svoj mač i srušiti sve križeve kako bi na svijetu mogao uskrsnuti Krist Spasitelj. Ništa od ovoga nije bilo važno. U naglome trzaju gurnuo sam ga leđima i križ je skliznuo, u tom sam trenutku još jednom shvatio da je sudbina vodila moje djelo.

Očekivao sam da ću čuti tresak prilikom rušenja križa na drugu stranu, dok će kamenje što sam ga skupio letjeti na sve strane. Odmah sam potom pomislio da ga nisam dovoljno snažno gurnuo te će se vratiti i pasti na mene. No sve što sam čuo bio je potmuli zvuk jedne stvari koja je udarila o dno rupe u zemlji.

Polako sam se okrenuo. Križ je stajao uspravno, još uvijek se njišući. Nekoliko se kamena otkotrljalo, ali nije bilo opasnosti da zbog toga križ padne. Brzo sam vratio kamenje na mjesto i uhvatio križ kako bi se prestao njhati. U tom sam ga trenutku osjetio živim, toplim, prijateljskim u cijelome tom poslu. Zatim sam se polako od njega odvojio, namještajući pritom kamenje nogom.

Neko sam se vrijeme divio svome obavljenom poslu, a onda su me rane ponovno zaboljele. Petrus je još uvijek spavao. Prišao sam mu i lagano ga dodirnuo nogom.

On se naglo probudio i pogledao križ.

- Vrlo dobro - bilo je sve što je rekao. - U Ponferradi ćemo promijeniti zavoje.

- Bilo bi mi draže da sam morao dići stablo. Onaj križ na leđima ostavio mi je dojam da je cilj traganja za mudrošću u tome da se žrtvujemo zbog ljudi.

Pogledao sam oko sebe, vlastite su mi riječi odzvonile bez smisla. Epizoda s križem bila je daleka, kao da se dogodila prije mnogo vremena, a ne jučer. Nije imala ništa zajedničko s kadom od crnoga mramora, mlakom vodom, hidromasažom, i kristalnom čašom s odličnim Rioja vinom koje sam polako ispijao. Petrus je bio izvan moga vidokruga, u sobi luksuznoga hotela gdje smo se smjestili.

- Zašto križ? - bio sam uporan.

- Jedva sam ih na recepciji uspio uvjeriti da niste prosjak - poviče on iz sobe.

Promijenio je temu, a ja sam iz vlastitog iskustva znao da ne vrijedi dalje navaljivati s ispitivanjem. Ustao sam, odjenuo duge hlače i čistu košulju, i ponovno stavio zavoje na rane. Zavoje sam bio skinuo vrlo pažljivo, očekivao sam da ću naići na rane, no kraste su se samo odvojile, puštajući malo krvi. Već su se stvarale nove, i ja sam se osjećao oporavljen i dobro raspoložen.

Večerali smo u hotelskom restoranu. Petrus je naručio specijalitet kuće, valencijansku paellu, koju smo pojeli u tišini, zalijevajući je vrsnim vinom Rioja. Na kraju večere pozvao me da prošećemo.

Izašli smo iz hotela i krenuli prema željezničkoj stanici. On se vratio svojoj uobičajenoj šutnji, cijelim putem nije rekao ni riječi. Stigli smo do nekih vagona vlaka koji je bio prljav i smrdio na ulje, i tu Petrus sjedne na rub goleme lokomotive.

- Zaustavit ćemo se ovdje - reče.

Nisam htio uprljati svoje hlače od ulja te sam odlučio stajati. Upitao sam ga nije li možda bolje da odemo do glavnoga trga Ponferrade.

- Put za Santiago uskoro će završiti - reče mi moj vodič. -I kao što je naša stvarnost mnogo bliža ovim vagonima koji smrde na ulje nego bukoličkim krajolicima koje smo upoznali na putovanju, najbolje je da danas vodimo razgovor ovdje.

Petrus me zamolio da skinem tenisice i košulju. Zatim mi je olabavio zavoje na rukama, te su one bile slobodnije. Ali nije dirao zavoje na šakama.

- Ne brinite se - reče mi. - Sada vam šake neće biti potrebne, barem ne da biste njima nešto dizali.

Bio je ozbiljniji nego obično i prizvuk njegova glasa me je zabrinuo. Nešto se važno spremalo.

Petrus je ponovno sjeo na rub lokomotive i neko me vrijeme gledao. Zatim je progovorio:

- Ništa vam neću reći o jučerašnjoj epizodi. Sami ćete otkriti njezino značenje, a to će

se dogoditi samo ako jednoga dana odlučite poći na Put za Rim, Put Karizmi i čuda. Želim vam tek jedno reći: ljudi koji se smatraju pametnima, neodlučni su u času zapovijedanja i buntovni u času služenja. Misle daje sramota davati naredbe i da je nečasno primati ih. Nikad se nemojte tako ponašati.

U sobi ste rekli da put mudrosti vodi do žrtve. To je pogrešno. Vaše učenje nije završilo jučer, potrebno je pronaći mač i tajnu koju on sadrži. Praktične vježbe RAM-a dovode čovjeka do toga da povede Dobru Bitku i da ima više izgleda za pobjede u životu. Iskustvo koje ste jučer proživjeli bilo je samo jedan ispit Puta, priprema za Put do Rima, ako to budete htjeli. Žalostan sam što ste tako mislili.

Doista je bilo prizvuka tuge u njegovu glasu. Primijetio sam da sam cijelo to vrijeme što smo ga zajedno proveli gotovo uvijek sumnjao u ono čemu me je poučavao. Ja nisam bio Castañeda, ponizan i moćan pri poukama don Juana, nego ohol i buntovan čovjek pred svim jednostavnim Praktičnim vježbama RAM-a. Htio sam mu to reći, ali znao sam da je sada prekasno.

- Sklopite oči - reče Petrus. - Napravite Dah RAM-a i pokušajte se harmonizirati s ovim željezom, s ovim strojevima i mirisom ulja. Ovo je naš svijet. Oči smijete otvoriti tek kada ja završim i kada vas naučim vježbi.

Usredotočio sam se na Dah, sklopio oči i moje se tijelo počelo opuštati. U gradu je bilo bučno, čuo se lavež pasa u daljini, i mrmor glasova koji su se prepirali, ne odviše daleko od mjesta na kojemu smo se nalazili. Odjednom sam začuo Petrusov glas, pjevao je neku talijansku pjesmu koja je bila vrlo popularna u vrijeme moje mladosti, pjevao ju je Pepino Di Capri. Nisam razumio riječi, ali pjesma mi je donijela sjećanja i pomogla mi da se još više smirim.

- Prije nekog vremena - započne on, pošto je prestao pjevati - kad sam pripremao jedan projekt koji sam morao predati u milansku prefekturu, primio sam poruku od svog učitelja. Netko je stigao do kraja puta Tradicije i nije dobio svoj mač. Morao sam ga voditi Putem za Santiago.

To me nije naročito iznenadilo. Ja sam svakog časa očekivao takav poziv, jer taj zadatak još nisam obavio, još nisam vodio hodočasnika Mliječnim putem kao što su nekada vodili mene. No osjetio sam uznemirenost, jer je to bio prvi i jedini put da nekoga vodim, i nisam znao da li ću moći ispuniti taj zadatak.

Petrusove riječi bile su veliko iznenađenje za mene. Mislio sam da je on već desetak puta bio vodič.

- Vi ste došli, i ja sam vas vodio - nastavio je. - Priznajem da je u početku bilo vrlo teško jer je vas više zanimala intelektualna strana poučavanja nego pravi smisao Puta - da je to Put običnih ljudi. Nakon susreta s Alfonsom moj odnos s vama postao je čvršći i intenzivniji, te sam počeo vjerovati da sam vas poučio tajni vašega mača. No to se nije dogodilo, i sad ćete to morati sami naučiti u ovo malo vremena što vam je preostalo.

Razgovor me je počeo živcirati i zbog toga sam izgubio koncentraciju u Dahu RAM-a. Petrus je to vjerojatno primijetio, jer je opet počeo pjevati staru pjesmu i završio je tek kad sam se ponovno opustio.

- Ako otkrijete tajnu i pronađete svoj mač, otkrit ćete i lice RAM-a i postati gospodarom Moći. Ali to nije sve: da biste dosegнули posvemašnju mudrost, morat ćete prijeći još Tri Puta, uključujući i tajni put koji vam neće otkriti ni onaj tko je njime prošao.

To vam govorim jer ćemo se samo još jedanput sresti.

Srce mi je poskočilo u grudima i ja sam protiv svoje volje otvorio oči. Petrus je blistao onom vrstom svjetlosti koju sam vidio samo kod svog Učitelja.

- Zatvorite oči!

Ja sam brzo poslušao. No srce mi se stisnulo i više se nisam mogao usredotočiti. Moj se vodič ponovno vratio talijanskoj pjesmi i tek nakon dužeg vremena malo sam se opustio.

- Sutra ćete dobiti kratko pismo u kojemu će pisati gdje se nalazim. Bit će to obred kolektivne inicijacije, obred u čast Tradicije. U čast muškarcima i ženama koji su tijekom svih ovih stoljeća pridonijeli da plamen mudrosti ne utrne, kao ni Dobra Bitka, ni Agape. Nećete smjeti govoriti sa mnom. Mjesto na kojemu ćemo se naći je sveto, natopljeno krvlju vitezova koji su slijedili put Tradicije, no čak ni svojim oštrim mačevima nisu uspjeli pobijediti mračne sile. Ipak, njihova žrtva nije bila uzaludna, a to dokazuju ljudi koji su slijedili različite putove, a stoljeće poslije došli su tamo odati im počast.

Ovo je važno i ne smijete to nikada smetnuti s uma: čak i ako postanete Učitelj, znajte da je vaš put samo jedan od mnogih koji vode do Boga. Isus je jednom prilikom rekao: »U kući moga Oca ima mnogo stanova.« I dobro je znao o čemu govori.

Petrus mi je ponovno rekao da ga poslije sutrašnjega dana više neću vidjeti.

- Jednom, u budućnosti, dobit ćete moju poruku u kojoj ću vas zamoliti da nekoga povedete Putem za Santiago, isto kao što sam i ja vas vodio. Tada ćete moći proživjeti veliku tajnu ovoga putovanja, tajnu koju ću vam sada otkriti, ali samo u riječima, jer to je tajna koja se mora proživjeti da bi se shvatila.

Nastupila je duga tišina. Čak sam pomislio da se predomislio, ili da je otišao. Osjetio sam veliku želju da otvorim oči kako bih vidio što se događa, naprezao sam se da se usredotočim na Dah RAM-a.

- Tajna je sljedeća - reče Petrusov glas nakon dugoga vremena. - Naučit ćete samo kad budete učili druge. Zajedno smo prošli Neobičnim Putem za Santiago, ali dok ste vi učili Praktične vježbe, ja sam upoznao njihovo značenje. Poučavajući vas, ja sam zapravo učio. Obavljajući ulogu vodiča, ja sam pronašao svoj vlastiti put.

Ako uspijete pronaći svoj mač, morat ćete nekoga poučavati na Putu. I tek kad se to dogodi, kad prihvatite ulogu Učitelja, tada ćete vidjeti sve odgovore u svome srcu. Svi mi već znamo sve, i prije nego nam je to netko rekao. Život poučava u svakom trenutku, a jedina tajna je u tome da u svojoj svakodnevici prihvatimo da možemo biti tako mudri kao Solomon i tako moćni kao Aleksandar Veliki. No to spoznamo tek kada moramo nekoga poučiti i sudjelovati u tako nevjerojatnim pustolovinama kao što je ova.

Proživljavao sam jedan od najneočekivanijih rastanaka u svome životu. S osobom za koju sam bio čvrsto vezan, za koju sam očekivao da će me odvesti do moga cilja, a sada me je ta osoba napuštala na pola puta. Na jednoj željezničkoj postaji koja je mirisala na ulje, tražeći da držim oči zatvorene.

- Ne volim govoriti zbogom - nastavi Petrus. - Ja sam Talijan i vrlo sam osjećajan. Po sili Zakona morat ćete sami pronaći mač, to je jedini način da povjerujete u svoju moć. Sve što sam vam trebao prenijeti, već sam vam prenio. Nedostaje još sam vježba plesa kojoj ću vas poučiti sada, a vi ćete je napraviti sutra pri obrednom slavlju.

Zašutio je na neko vrijeme, a zatim ponovno progovorio.

- Onaj koji se slavi, neka se slavi u Gospodinu. Možete otvoriti oči.

Petrus je i dalje sjedio na spojnici lokomotive. Nisam osjetio želju da išta kažem, jer ja sam Brazilac i također osjećajan. Živina svjetiljka koja nas je osvjetljavala počela je titrati, neki je vlak zapištao u daljini najavljujući svoj skori dolazak.

Petrus me tada pouči VJEŽBI PLESA.²²

- Još nešto - reče gledajući me duboko u oči. - Kad sam završio svoje hodočašće, naslikao sam veliku i lijepu sliku na kojoj je prikazano sve što mi se na putu događalo. To je put običnih ljudi, a i vi to možete učiniti ako želite. Ako ne znate slikati, napišite nešto, ili napravite balet. Tako će, bez obzira gdje se nalazili, ljudi moći prelaziti Jakobinskom rutom, Mliječnim Putem, Neobičnim Putem za Santiago.

Vlak koji je zapištao počeo je ulaziti u stanicu. Petrus mi mahne i nestane između vagona. Ja sam ostao sam usred škripe kočnica po čeliku, pokušavajući odgonetnuti tajanstven Mliječni put iznad moje glave, sa svim tim zvijezdama koje su me ovamo dovele, i koje su u svojoj tišini vodile samotnu sudbinu svih ljudi.

Sljedeći dan našao sam samo jednu poruku u svojoj sobi: 7:00 PM UTVRDA TEMPLARA.

Ostatak popodneva proveo sam hodajući s jednoga kraja grada na drugi. Prešao sam Ponferradu tri puta, gledajući u daljini, na jednoj uzvisini, Utvrdu u koju sam morao otići predvečer.

Templari su uvijek uzbuđivali moju maštu, a utvrda u Ponferradi nije bila jedini trag Templarskoga Reda na Jakobinskoj ruti. Stvoren je odlukom devet vitezova koji su odlučili da se ne vrate iz Križarskih ratova, i koji su za kratko vrijeme proširili svoju moć po čitavoj Europi izazvavši pravu revoluciju u običajima početkom ovoga tisućljeća. Dok se veći dio plemstva toga doba brinuo samo kako će se obogatiti na račun tuđega rada u feudalnome sustavu, Vitezovi Templari posvetili su svoj život, svoje bogatstvo i mačeve samo jednome cilju: štititi hodočasnike na putu za Jeruzalem, i tako su pronašli oblik duhovnoga života koji im je pomagao u traganju za mudrošću.

Godine 1118. Hugues de Payns i još osam vitezova okupili su se u dvorištu stare napuštene utvrde i zavjetovali se na ljubav prema čovječanstvu. Dva stoljeća poslije već je postojalo više od pet tisuća komendatura diljem poznatoga svijeta u kojima su bile pomirene dvije dotad nespojive aktivnosti: vojnički život i religiozni život. Darovnice članova i tisuća hodočasnika koji su bili zahvalni, pridonijele su da Templarski Red u kratko vrijeme skupi neprocjenjivo bogatstvo koje je još jednom poslužilo da se istaknuti kršćani

---

²² VJEŽBA PLESA, *Opustite se. Sklopite oči. Zamislite prve pjesme koje ste čuli u svome životu. Počnite ih pjevati u mislima. Nakon toga pustite da vam jedan dio tijela, stopala, trbuh, šake, glava, itd, ali samo jedan dio tijela, zapleše na melodiju koju pjevate.*

Pet minuta poslije prestanite pjevati u mislima i poslušajte zvukove oko sebe. Od njih komponirajte jednu pjesmu i plešite cijelim tijelom. Nemojte ni na što misliti, ali pokušajte zapamtiti slike koje će se spontano pojaviti.

Ples je jedan od najsavršenijih oblika komunikacije s Beskrajnom Inteligencijom. Trajanje: petnaest minuta.

otkupe iz muslimanskog zatočeništva. Poštenje Vitezova bilo je tako veliko da su im kralj i plemići povjerali svoje dragocjenosti i putovali samo s dokumentom koji je dokazivao postojanje tih dobara. Taj je dokument u bilo kojoj Utvrđi Templarskoga Reda mogao biti zamijenjen za istu svotu, te predstavlja začetak današnjih mjenica.

Zbog svoje duhovne posvećenosti Vitezovi Templari shvatili su veliku istinu na koju me podsjetio Petrus prijašnje noći: Božja Kuća ima mnogo stanova. Potom su pokušali prekinuti s vjerskim borbama i ujediniti najveće monoteističke vjere toga doba: kršćansku, židovsku i islamsku. Njihove su kapelice imale okrugle kupole kao Solomonovi židovski hramovi, oktogonalne zidove kao arapske džamije i brodove tipične za kršćanske crkve.

Međutim, kao i sve što se pojavi prije vremena, tako su i Templare počeli gledati s nepovjerenjem. Za njihovom velikom ekonomskom moći polakomili su se kraljevi, a njihova religijska otvorenost postala je prijatnom za Crkvu. U petak, 13. listopada 1307. Vatikan i vodeće europske države potaknuli su jednu od najvećih policijskih operacija u Srednjem Vijeku: tijekom noći oteli su glavne templarske vođe iz njihovih utvrda i odveli ih u zatvor. Bili su optuženi da provode tajne obrede koji su uključivali obožavanje Demona, bogohuljenje protiv Isusa Krista, obredne orgije i primjenu sodomije na nove članove. Nakon mnogih strašnih mučenja, javnih odricanja i izdaja, Templarski Red je počišćen s karte srednjovjekovne povijesti. Njihovo je blago konfiscirano, a članovi raspršeni po svijetu. Posljednji majstor Reda, Jacques de Molay, živ je spaljen u središtu Pariza zajedno sa svojim pratiocem. Njegova posljednja želja bila je da umre gledajući u tornjeve crkve Notre Dame.²³

U međuvremenu je Španjolska, u jeku Reconquiste, odlučila da primi Vitezove koji su se razbježali po cijeloj Europi kako bi pomogli kraljevima u borbi protiv Maura. Ti su Vitezovi bili uključeni u španjolske Redove, među kojima je bio i Red Santiaga od Mača, odgovoran za čuvanje Puta.

Sve mi je to prošlo glavom kada sam točno u sedam uvečer prošao kroz glavna vrata stare Utvrde Templara u Ponferradi, gdje sam imao zakazan sastanak s Tradicijom.

Nije bilo nikoga. Čekao sam pola sata, pušeci cigaretu za cigaretom, sve dok nisam pomislio na najgore: Obred je vjerojatno trebao biti u 7:00 AM, odnosno, ujutro. No u trenutku kad sam odlučio otići, ušle su dvije djevojke s nizozemskom zastavom i školjkom sv. Jakova - simbolom Puta za Santiago - zašivenom na odjeći. Došle su do mene i nakon kraćeg razgovora zaključili smo da čekamo isto. Poruka nije bila pogrešna, pomislio sam s olakšanjem.

Svaki petnaest minuta netko je pristizao. Pojavio se jedan Australac, pet Španjolaca i još jedan Nizozemac. Osim nekoliko pitanja o satu dolaska, sumnja koja je sve mučila, nismo gotovo ni o čemu razgovarali. Sjeli smo zajedno na jedno mjesto u utvrđi, u ruševnom atriju koji je služio kao skladište hrane u davna vremena, i odlučili čekati dok se nešto ne dogodi. Čak i ako bude potrebno čekati još jedan dan i jednu noć.

Čekanje se otegnulo pa smo odlučili razgovarati o razlozima koji su nas ovamo doveli. Tada sam saznao da Put za Santiago koriste razni redovi, no većina ih je bila povezana s Tradicijom. Ljudi koji su se ondje nalazili prošli su kroz mnoge ispite i inicijacije,

²³ *Tko želi saznati nešto više o povijesti i značenju Templarskoga Reda, preporučujem malenu, ali zanimljivu knjigu Regine Pernaud »Templari.«*

ali bili su to ispiti koje sam ja davno upoznao u Brazilu. Samo smo Australac i ja bili u potrazi za najvišim stupnjem Prvoga Puta. Čak i bez pojedinosti, shvatio sam daje put Australca bio posve različit od Prakse RAM-a.

Oko 8:45 navečer, upravo kada smo započeli razgovarati o našim osobnim životima, odjeknuo je gong. Zvuk je dolazio iz stare kapelice Utvrde. Krenuli smo prema njoj.

Bila je to dojmjljiva slika. Kapelica, zapravo ono što je od nje preostalo, jer je veći dio bio u ruševnome stanju, bila je osvjetljena bakljama. Na mjestu gdje se nekada nalazio oltar, stajalo je u redu sedam spodoba odjevenih u stoljetno ruho Templara: ogrtač s kapuljačom i željezna kapa, majice od željezne mrežice, mač i štit.

Ostao sam bez daha, kao da se vrijeme vratilo unatrag. Jedina stvar koja nas je vezivala za stvarnost bila je naša odjeća, jeans i majice s ušivenim školjkama.

Čak i pod slabim svjetlom baklji, mogao sam primijetiti da je jedan od Vitezova bio Petrus.

- Približite se svojim učiteljima - reče onaj koji se doimao najstarijim. - Gledajte samo u njihove oči. Skinite odjeću i primite ovo ruho.

Krenuo sam prema Petrusu i pogledao ga duboko u oči. On je bio u nekoj vrsti transa, činilo se da me ne prepoznaje. No uočio sam u njegovim očima određenu tugu, istu tugu koju je njegov glas odavao prijašnje noći. Skinuo sam svu odjeću, a Petrus mi je predao nekakvu crnu namirisanu tuniku koja je skliznula po mom tijelu. Zaključio sam da neki od tih učitelja vjerojatno imaju više učenika, ali nisam mogao vidjeti tko je to, jer sam morao netremice gledati u Petrusove oči.

Najviši Svećenik odveo nas je u središte kapelice, a dvojica vitezova počeli su hodati stvarajući krug oko nas i posvećivati ga:

- Trinitas, Sother, Mesija, Emmanuel, Sabahot, Adonay, Athanatos, Isu...²⁴

I krug se ocrtavao, prijeko potrebna zaštita za one koji se nalaze u njemu. Primijetio sam da je četvero ljudi imalo bijele tunike, što znači potpuni zavjet čistoće.

- Amides, Theonias, Anitor! - reče Najviši Svećenik. - Po zasluži Anđela, Gospodine, ja stavljam svećeničku odjeću spasa, i neka sve ono što zaželim postane stvarnost preko Tebe, oh, Sveti Adonai, čije Kraljevstvo traje vječno. Amen!

Najviši Svećenik navukao je preko majice od željezne mrežice bijeli ogrtač s izvezenim crvenim templarskim križem u sredini. Drugi su vitezovi učinili isto.

Bilo je točno devet sati navečer, sat Merkura, Glasnika. A ja sam stajao tu, u središtu kruga Tradicije. Kapelicom se raspršio miris metvice, bosiljka i tamjana. I započelo je veliko zazivanje koje su izgovarali svi Vitezovi:

- O veliki i moćni Kralju N. koji kraljuješ zahvaljujući moći Najvišega Boga, EL, nad svim višim i nižim duhovima, ali posebno nad Paklenim Redom Kraljevstva Ovoga, ja vas zazivam... (sažeto)... tako da ostvarim svoju želju, bez obzira koja ona bila, dokle god ona

---

²⁴ *Budući da se radi o vrlo dugačkom obredu, i koji mogu shvatiti samo oni koji poznaju put Tradicije, odlučio sam sažeti korištene formule. To nema nikakve važnosti za knjigu, jer se taj obred obavlja samo radi ponovnoga susreta i poštivanja Drevnih. Ono što je važno na Putu za Santiago ovdje je opisano u cijelosti.*

pripadala tvome djelu, po moći Boga, EL, koji je stvorio i raspolaže svim stvarima, nebeskim, zračnim, zemaljskim i paklenim.

Duboka se tišina obrušila na sve nas i, premda nismo vidjeli, mogli smo osjetiti prisutnost zazivanog imena. To je bilo posvećenje Obreda, povoljan znak da možemo nastaviti s magijskim operacijama. Ja sam već sudjelovao na stotinjak takvih obreda, s iznenađujućim rezultatima kad je za to došlo vrijeme. No Utvrda Templara vjerojatno je potaknula moju maštu, jer mi se učinilo da vidim nekakvu sjajnu pticu, koju nikada ranije nisam vidio, kako lebdi u lijevome kutu kapelice.

Najviši nas je Svećenik poškropio vodicom ne ulazeći u krug. Zatim je Posvećenom bojom napisao na zemlji 72 imena onih koji su zazivali Boga u Tradiciji.

Svi mi, hodočasnici i Vitezovi, počeli smo izgovarati sveta imena. Vatra je na bakljama zapucketala, znak da se pozvani duh odazvao.

Došao je trenutak Plesa. Shvatio sam zašto me je Petrus dan prije naučio plesu, jednom plesu drukčijem od onoga koji sam običavao plesati pri obredima.

Jedno nam pravilo nije bilo rečeno, no svi smo ga znali: nitko nije smio istupiti izvan tog zaštitnoga kruga, jer nismo imali zaštitu koju su Vitezovi nosili ispod svojih majica od željezne mrežice. Zamislio sam veličinu kruga i učinio upravo ono čemu me je Petrus poučio.

Počeo sam misliti na djetinjstvo. Jedan glas, daleki ženski glas u meni je zapjevao popularne pjesme. Kleknuo sam, sav se skupio u položaj sjemena, i osjetio da moje grudi, samo moje grudi, počinju plesati. Osjećao sam se dobro, posve sam bio u Obredu Tradicije. Pomalo se glazba u meni mijenjala, pokreti su postali nagli i ja sam ušao u moćan zanos. Sve je oko mene bilo mračno, moje tijelo više nije imalo težinu. Počeo sam šetati cvjetnim poljima Aghate, i na njima sam sreo svoga djeda i jednoga strica koji mi je u djetinjstvu mnogo značio. Osjetio sam vibraciju u Vremenu, u kvadratima njegove mreže gdje se sve ceste stapaju i isprepleću, i postaju jednake, iako su tako različite. U neko sam doba vidio kako vrlo brzo prolazi Australac: na njegovu je tijelu bio crven sjaj.

Sljedeća potpuna slika bila je slika kaleža i patene,²⁵ i ta je slika bila postojana dugo vremena kao da mi nešto želi reći. Pokušavao sam je odgonetnuti, ali nisam uspijevao ništa razumjeti, premda sam bio siguran da ima veze s mojim mačem. Potom sam pomislio da vidim lice RAM-a kako se pomalja iz mraka što se pojavio kad su kalež i patena nestali. Ali kad se lice približilo, bilo je to samo lice N-a, pozvanoga duha, moga starog znanca. Nismo ništa posebno razgovarali, njegovo se lice raspršilo u mraku koji je nestajao i vraćao se.

Ne znam koliko smo dugo plesali. No iznenada začuh glas:

- IAHWEH, TETRAGRAMMATON... -ja nisam htio izaći iz transa, ali glas je bio uporan:
 - IAHWEH, TETRAGRAMMATON... - prepoznao sam glas Najvišeg Svećenika koji je to izgovarao kako bi se svi vratili iz transa. To me je zasmetalo. Tradicija je još uvijek bila moj korijen, i ja se nisam htio vratiti. No Učitelj je uporno dozivao:

- IAHWEH, TETRAGRAMMATON...

Nije bilo načina da ostanem u transu. Protiv svoje volje vratio sam se na Zemlju.

²⁵ Plitica, uglavnom zlatna, koju svećenici koriste za vrijeme mise da u nju polože hostiju.

Ponovno sam bio u magičnome krugu, u drevnom ambijentu Templarske utvrde.

Mi, hodočasnici, pogledali smo se ispod oka. Činilo se da je taj iznenadni rez svima bio neugodan. Osjetio sam veliku želju da Australcu kažem da sam ga vidio. No kad sam ga pogledao, shvatio sam da su riječi nepotrebne: i on je mene vidio.

Vitezovi su se postavili oko nas. Počeli su udarati mačevima po štitovima, stvarajući zaglušnu buku. Sve dok Najviši Svećenik nije rekao:

- Duše N, budući da si ljubazno odgovorio na moje traženje, dajem ti svečano dopuštenje da odeš, ne vrijeđajući čovjeka ni zvijer. Odlazi, kažem ti, i budi spreman i voljan vratiti se uvijek kada budeš zazivan i tražen na Svetim Obredima Tradicije. Tražim da se mirno povučesh kako bi Božji mir mogao i dalje vladati između tebe i mene. Amen.

Krug je izbrisan i mi smo kleknuli spuštene glave. Jedan je vitez molio s nama sedam očenaša i sedam zdravomarija. Najviši Svećenik dodao je sedam Vjerujem u Boga Oca, tvrdeći da je tako odredila Naša Gospa iz Međugorja, koja se pojavila 1982. godine u tadašnjoj Jugoslaviji. Sada smo započinjali Kršćanski Obred.

- Andrew, ustanite i dođite ovamo - reče Najviši Svećenik. Australac je došao pred oltar gdje su bili okupljeni Vitezovi.

Jedan drugi vitez, koji je vjerojatno bio njegov vodič, progovori:

- Brate, tražite li društvo Kuće?

- Da - odgovorio je Australac. I ja shvatih kojem smo to kršćanskom obredu prisustvovali: Inicijaciji Templara.

- Znaš li velika i stroga pravila Kuće i milostive naredbe u njoj?

- Spreman sam sve podnijeti za Boga, i želim biti sluga i rob Kuće, uvijek i svaki dan u svome životu - odgovorio je Australac.

Izrekli su niz obrednih pitanja, neka od njih više nisu imala nikakva smisla u današnjem svijetu, a neka su bila o dubokoj predanosti i ljubavi. Andrew je na sve odgovarao spuštene glave.

- Ugledni brate, moliš me veliku stvar, jer od naše religije vidiš samo vanjsku ljusku, lijepe konje, lijepu odjeću - reče njegov vodič. - Ali ne poznaješ teške zahtjeve koji su u njoj, jer nije lako da vi, gospodar samoga sebe, postanete nečiji sluga, tako ćete tek ponekad moći činiti što želite. Ako poželite biti ovdje, poslat će vas na drugu obalu mora, ako želite biti u Acreu, poslat će vas u Tripoli ili Antiohiju, ili u Armeniju. Kad poželite spavati, morat ćete bdjeti, a ako poželite bdjeti, poslat će vas da počivate u svojoj postelji.

- Želim ući u Kuću - odgovorio je Australac.

Činilo se da su drevni templari koji su nekoć obitali u ovoj utvrdi, bili zadovoljni gledajući tu ceremoniju inicijacije. Baklje su snažno pucketale.

Usljedila su razna upozorenja i na sva je Australac odgovorio da pristaje, da želi ući u Kuću. Naposljetku, njegov se vodič okrenuo prema Najvišem Svećeniku i ponovio sve odgovore koje je Australac izgovorio. Najviši je Svećenik još jednom svečano upitao da li je spreman prihvatiti sva pravila koja Kuća nameće.

- Da, Učitelju, ako Bog da. Pred Bogom i pred vama i pred redovnicima, molim vas i preklinjem Bogom i Našom Gospom da me primite u vaše društvo i pod zaštitu vaše Kuće, duhovno i na određeno vrijeme, kao onoga koji želi biti sluga i rob Kuće, do kraja svoga

života, odsad pa nadalje.

- Neka dođe, po volji Božjoj - reče Najviši Svećenik.

I u tom času svi Vitezovi izvukoše mačeve i uperiše ih prema nebu. Potom spustiše oštrice i napraviše čeličnu krunu oko Andrewove glave. Oštrice su svjetlucale zlatnom svjetlošću na vatri, dajući tom trenutku obilježje svetosti.

Njegov se učitelj svečano približio. I predao mu njegov mač.

Netko je počeo udarati u zvono i zvonjava je odjeknula među zidovima drevne utvrde, odzvanjajući do u beskraj. Svi smo spustili glave, a Vitezovi su nestali. Kada smo ponovno podignuli glave, bilo nas je samo desetero, jer je Australac otišao s njima na obredni banket.

Presvukli smo se i pozdravili se bez većih formalnosti. Ples je vjerojatno dugo trajao, jer je već počelo svitati. Golema je osamljenost obuzela moju dušu.

Osjetio sam zavist prema Australcu koji je dobio svoj mač i došao do kraja traganja. Bio sam sam, bez ikoga tko bi me vodio, jer me Tradicija iz jedne daleke zemlje Južne Amerike izbacila, a da me nije poučila kako da se vratim. Morao sam prijeći Neobičan Put za Santiago koji se sada bližio kraju, a nisam poznao tajnu svoga mača ni način kako da ga pronađem.

Zvono je i dalje zvonilo. Kad sam izašao iz Utvrde, dan je već bio gotovo svanuo, primijetio sam da je to zvono obližnje crkve koje je pozivalo vjernike na prvu jutarnju misu. Grad se budio za odlazak na posao, za bolne ljubavi, daleke snove i račune što ih treba platiti. A ni zvono ni grad nisu znali da je te noći obavljen još jedan drevni obred, i da ono što su smatrali da je stoljećima mrtvo još uvijek traje obnavljajući i pokazujući svoju golemu Moć.

- Vi ste hodočasnik? - upitala je djevojčica, jedini živi stvor toga vrelog popodneva u gradiću Villafranca del Bierzo.

Pogledao sam je i nisam ništa rekao. Imala je oko osam godina, bila je loše odjevena i dotrčala je do izvora gdje sam sjeo da se malo odmorim.

Jedina mi je briga sada bila stići što prije u Santiago de Compostela i zauvijek završiti s tom ludom pustolovinom. Nisam mogao zaboraviti tužan Petrusov glas kod vagona, ni njegov odsutan pogled dok sam ga netremice gledao za vrijeme Obreda Tradicije. Kao da je sav napor koji je uložio da mi pomogne bio uzaludan. Kad je Australac pozvan pred oltar, bio sam siguran da bi on volio da su i mene pozvali. Moj je mač isto tako mogao biti skriven u toj utvrđi punoj legendi i drevne mudrosti. Bilo je to mjesto koje se odlično uklapalo u sve zaključke do kojih sam došao: bilo je pusto, posjećeno tek od nekolicine hodočasnika koji su poštivali relikvije Templarskoga Reda, i nalazilo se na posvećenome tlu.

No samo je Australac bio pozvan do oltara. I Petrus se vjerojatno osjećao poniženim pred svima, jer nije bio vodič koji me uspio dovesti do mača.

Osim toga, Obred Tradicije je u meni opet probudio oduševljenje prema mudrosti Skrivenoga, što sam već zaboravio tijekom Puta za Santiago, »puta običnih ljudi.«

Zazivanja, gotovo potpuna kontrola nad materijom, dodir s drugim svjetovima, sve je to bilo daleko zanimljivije od Praktičnih vježbi RAM-a. Moguće je da će Praktične vježbe imati objektivniju primjenu u mom životu. Ja sam se bez sumnje mnogo promijenio otkad sam krenuo na Neobičan Put za Santiago. Otkrio sam, zahvaljujući Petrusu, da mi stečeno znanje pomaže u prolaženju kroz slapove, u pobjeđivanju Neprijatelja, i u razgovorima s Glasnikom o praktičnim stvarima. Upoznao sam lice svoje Smrti, i Plavu Kuglu Proždiruće Ljubavi koja preplavljuje cijeli svijet. Bio sam spreman upustiti se u Dobru Bitku i od života isplesti mrežu pobjeda.

Ipak, jedan moj skriveni dio još je osjećao čežnju za magičnim krugovima, transcendentnim formulama, za tamjanom i Svetom bojom. Ono što je Petrus nazvao »počast Drevnima« za mene je bio snažan i čeznutljiv dodir sa starim i zaboravljenim poukama. A obična mogućnost da možda nikada više neću imati pristup u taj svijet, oduzimala mi je poticaj da nastavim dalje.

Kad sam se nakon Obreda Tradicije vratio u hotel, pored moga ključa nalazio se »Vodič za hodočasnike,« knjiga koju je Petrus koristio na mjestima gdje žute oznake nisu bile jasno vidljive, a i da bismo odredili udaljenost između gradova. Napustio sam Ponferradu to isto jutro, bez spavanja, i nastavio Putem. To popodne otkrio sam da karta nema ucrtane udaljenosti, što me je prisililo da provedem noć na otvorenome, pod prirodnim zaklonom neke stijene.

Razmišljajući o svemu što mi se dogodilo od susreta s gospođom Lourdes, nije mi iz glave izlazilo Petrusovo uporno nastojanje da shvatim da su, suprotno onome čemu su nas

stalno učili, upravo rezultati važni. Napor je bio prijeko potreban i zdrav, ali bez rezultata nije ništa značilo. Jedini rezultat koji sam mogao očekivati od sebe i svega onoga što sam prošao, bio je pronalaženje mača. No to se dosad nije dogodilo. A nedostajalo je još samo nekoliko dana hoda do Santiaga.

- Ako ste hodočasnik, mogu vas odvesti do Vrata Oprosta - bila je uporna djevojčica s izvora Villafranca del Bierzo. - Tko prođe kroz ta Vrata, ne mora ići u Santiago.

Pružio sam joj nekoliko peseta kako bi otišla i ostavila me na miru. No, naprotiv, djevojčica se počela igrati vodom na izvoru, prskajući po mojoj naprtnjači i bermudama.

- Hajdemo, idemo - reče ona još jednom. Upravo sam u tom trenutku pomislio na jednu od rečenica koju je Petrus stalno ponavljao: »onaj tko obrađuje, nastoji to raditi s nadom. Onaj tko vrši, neka to radi s nadom da će dobiti dio koji zaslužuje.« Bila je to jedna od poslanica apostola Pavla.

Morao sam još malo izdržati. Nastaviti tražiti do kraja bez straha da neću uspjeti. Imati nadu da ću pronaći svoj mač i odgonetnuti tajnu.

I, tko zna, možda mi ta djevojčica pokušava reći nešto što nisam želio shvatiti. Ako Vrata Oprosta koja se nalaze na crkvi imaju isti duhovni učinak kao i dolazak u Santiago, zašto ondje ne bi mogao biti moj mač?

- Idemo - rekoš djevojčici. Pogledao sam u brdo s kojega sam se upravo spustio. Bilo je potrebno vratiti se i ponovno se uspinjati. Prošao sam pored Vrata Oprosta bez ikakve želje da ih upoznam, jer je moj jedini cilj bio stići u Santiago. No ovdje je sad bila jedna djevojčica, jedino živo biće toga vrelog popodneva, koja je uporno tražila da se vratim i upoznam nešto što sam zaobišao. Možda sam zbog svoje žurbe i obeshrabrenosti prošao kraj svoga cilja ne prepoznavši ga. Naposljetku, zašto ta djevojčica nije otišla kad sam joj dao novac?

Petrus je stalno govorio da ja volim fantazirati. No on se možda prevario.

Dok sam pratio djevojčicu, prisjećao sam se povijesti Vrata Oprosta. Bila je to neka vrst »olakšice« što ju je Crkva dala bolesnim hodočascima, jer je odanle Put bio neravan i brdovit sve do Compostele. U XII stoljeću neki je papa izjavio da onaj tko nema snage za nastavak putovanja, može samo proći kroz Vrata Oprosta i primit će isti oprost od grijeha kao i hodočasnici koji stignu do kraja Puta. Jednim magičnim potezom taj je papa riješio problem planina i dao poticaj novim hodočascima.

Popeli smo se istim putem kojim sam se maloprije spustio: zavojitim, skliskim i strmim putem. Djevojčica je išla ispred mene poput strijele, i često sam je morao moliti da malo uspori. Ona bi neko vrijeme poslušala, a potom gubila osjećaj za brzinu i ponovno nastavljala trčati. Pola sata nakon mojih mnogih zamolbi, stigli smo napokon do Vrata Oprosta.

- Imam ključ od crkve - reče ona. - Ući ću i otvoriti Vrata da prođete kroz njih.

Djevojčica je ušla na glavna vrata, ja sam je vani pričekao. Bila je to malena kapelica, a Vrata su gledala na sjever. Prag je bio ukrašen školjkama i prizorima iz života sv. Jakova. Kad sam začuo zvuk ključa u bravi, jedan golemi njemački ovčar stvorio se posve neočekivano i stao između mene i Vrata.

Tijelo mi se istoga časa pripremiло za borbu. »Opet,« pomislio sam. »Čini se da ova priča nema kraja. Stalno ispiti, borbe, poniženja. I nikakva znaka od mača.«

No u tom su se trenutku Vrata Oprosta otvorila i pojavila se djevojčica. Ugladavši psa koji je gledao u mene, a i ja u njega netremice, izrekla je nekoliko toplih riječi i životinja je postala umiljata. Mašući repom pas je ušao u crkvu.

Moguće da je Petrus imao pravo. Ja sam obožavao fantazirati. Običan njemački ovčar postao je nešto prijeteće i nadnaravno. Bio je to loš znak, znak umora koji vodi do poraza.

No još uvijek je ostajala nada. Djevojčica mi je dala znak da uđem. Sa srcem punim očekivanja, prošao sam kroz Vrata Oprosta i primio isti oprost grijeha kao i hodočasnici koji su stigli u Santiago.

Moje su oči prešle praznim hramom, gotovo bez slika, u potrazi za jedinom stvari koja me je zanimala.

- Ondje su stupovi sa školjkama, simbolom Puta - počela je djevojčica ispunjavajući svoju ulogu turističkog vodiča. - Ovo je sv. Agata iz stoljeća...

Za kratko vrijeme shvatio sam da je bilo beskorisno što sam se vratio.

- A ovo je sv. Jakov koji ubija Maure, mašući svojim mačem iznad Maura pod njegovim konjem, kip iz stoljeća...

Ondje je bio mač sv. Jakova. Ali to nije bio moj mač. Dao sam još nekoliko peseta djevojčici, ali ona nije prihvatila. Napola uvrijeđena, zamolila me da odmah izađem i prestala govoriti o crkvi.

Ponovno sam se spustio brdom i nastavio put u smjeru Compostele. Dok sam drugi put prelazio Villafrancu del Bierzo, pojavio se čovjek koji reče da se zove Angel, i upitao me da li želim upoznati crkvu sv. Josipa Radnika. Unatoč magiji njegova imena²⁶, ja sam upravo doživio jedno razočaranje i bio uvjeren da je Petrus pravi znalac ljudske prirode. Uvijek težimo fantaziranju onoga što ne postoji, i ne vidimo velike pouke koje se nalaze pred našim očima.

No samo da bih to još jednom potvrdio, dopustio sam Angelu da me odvede u drugu crkvu. Bila je zaključana, a on nije imao ključ. Pokazao mi je na vratima kip sv. Josipa sa stolarskim oruđem u ruci. Pogledao sam, zahvalio i ponudio mu nekoliko peseta. Nije ih htio primiti, i ostavio me nasred ulice.

- U ovome gradu ljudi su ponosni - reče. - Ne radimo to zbog novca.

Vraćajući se još jednom istim putem, za petnaest minuta izašao sam iz gradića Villafranca del Bierzo s njegovim vratima, ulicama i tajanstvenim vodičima koji zauzvrat nisu ništa tražili.

Neko sam vrijeme hodao brdovitim krajolikom gdje je napor bio velik, a napredak malen. U početku sam samo mislio na svoje stare brige, na samoću i stid jer sam razočarao Petrusa, na svoj mač i njegovu tajnu. No pomalo mi se slika djevojčice i Angela počela vraćati u misli. Dok sam ja samo mislio na svoju naknadu, oni su mi dali najbolje od sebe. Svoju ljubav prema tom gradu. Ne tražeći ništa zauzvrat. Jedna još uvijek nejasna ideja počela se stvarati u mojoj dubini. Bio je to element koji je sve povezivao. Petrus je uvijek isticao da je traganje za naknadom nužno da se stigne do Pobjede. No, uvijek kad bih ja zaboravljao na ostatak svijeta i počeo se brinuti samo za svoj mač, on me vraćao u stvarnost

---

²⁶ Angel na španjolskom znači anđeo.

na bolne načine. Taj se postupak ponovio nekoliko puta tijekom Puta.

U tome je postojala neka namjera. I u tome je morala biti tajna moga mača. Ono što se nalazilo uronjeno u dubini moje duše počelo se pomicati i pokazivati svjetlost. Još uvijek nisam znao što mislim, no nešto mi je govorilo da se nalazim na pravome tragu.

Bio sam zahvalan što sam sreo Angela i djevojčicu. U načinu na koji su govorili o crkvama bilo je Proždiruće Ljubavi. Zbog njih sam dva puta prešao isti put. I zbog toga sam zaboravio na oduševljenje Obredom Tradicije i vratio se u krajeve Španjolske.

Sjetio sam se već davnoga dana kad mi je Petrus rekao da smo nekoliko puta prešli preko Pirineja. Osjetio sam čežnju za tim danom. Bio je to dobar početak, možda je ponavljanje te iste situacije i sada dobar znak.

Te sam noći stigao u neko naselje i potražio konačište u kući jedne stare gospođe koja mije nešto malo naplatila za postelju i hranu. Kratko smo razgovarali, ona je govorila o svojoj vjeri u Isusa Sveta Srca, i o svojoj zabrinutosti zbog berbe maslina te sušne godine. Popio sam vino, pojeo juhu i otišao rano na počinak.

Osjećao sam se smirenije zbog ideja koje su se u meni stvarale i koje će uskoro izbiti. Izrekao sam molitvu i napravio nekoliko vježbi kojima me je Petrus poučio i odlučio pozvati Astraina.

Bio mi je potreban razgovor s njim o onome što se dogodilo za vrijeme borbe s psom. Tog je dana učinio sve kako bi mi naškodilo, i nakon njegova odbijanja u epizodi s križem, odlučio sam ga zauvijek udaljiti iz svoga života. Ipak, da nisam prepoznao njegov glas, prepustio bih se iskušenjima koja su se pojavila za vrijeme borbe.

»Vi ste učinili sve što je bilo moguće kako biste pomogli Legiji da pobjedi,« rekoh.

»Ne borim se protiv svoje braće,« odgovorio je Astrain. Bio je to odgovor koji sam mogao očekivati. Na to sam već bio upozoren, i bilo je glupo srditi se na Glasnika zato što je slijedio svoj prirodni nagon. Morao sam u njemu tražiti pratioca koji će mi pomoći u trenucima kao što je ovaj sadašnji, to je bila njegova jedina uloga. Potisnuo sam gorčinu i počeli smo živahno razgovarati o Putu, o Petrusu i o tajni mača za koju sam već pretpostavljao da se nalazi u meni. Nije mi rekao ništa značajno samo da su mu te tajne zabranjene. No barem sam imao nekoga s kim sam mogao razgovarati i olakšati dušu nakon cijeloga popodneva u tišini. Dugo smo razgovarali, a onda je starica pokucala na vrata i rekla mi da sam govorio u snu.

Probudio sam se raspoloženiji i krenuo na put ranom zorom. Po mojim proračunima, to sam popodne trebao stići u Galiciju, pokrajinu u kojoj se nalazi Santiago de Compostela. Put se neprestano penjao, i morao sam udvostručiti napore tijekom gotovo četiri sata da bih održao ritam hoda koji sam želio. Svaki sam čas očekivao da ću se na sljedećem zavoju početi spuštati. No to se nije nikad dogodilo i ja sam počeo gubiti nadu da ću to jutro uspjeti brže hodati. U daljini sam vidio još više planine i neprestano sam mislio na to kako ću ih ranije ili kasnije morati prijeći. No pomalo je fizički napor istisnuo sve moje misli, i počeo sam se osjećati bolje.

Naposljetku, pomislio sam, tko bi na ovome svijetu mogao ozbiljno shvaćati nekoga tko je sve napustio da bi krenuo u potragu za mačem? I što bi doista moglo značiti za moj život da ga ne pronađem? Naučio sam Praktične vježbe RAM-a, upoznao svoga Glasnika, borio se s psom i gledao u lice svoje Smrti, ponavljao sam sve to, pokušavajući se još jednom uvjeriti kako je Put za Santiago bio važan za mene. Mač je bio samo poticaj. Volio bih ga

pronaći, no još bih više volio saznati što ću s njim činiti. Morao sam ga na neki praktičan način koristiti, kao što sam koristio vježbe kojima me Petrus poučio.

Odjednom sam se zaustavio. Prsnula je misao koja je dotad bila uronjena u mojim dubinama. Sve je oko mene postalo jasno i jedan neobuzdan val Agapea izlio se u meni. Silno sam poželio da je Petrus pored mene kako bih mu mogao ispričati ono što sam o sebi želio saznati, jedinu stvar koju sam doista očekivao otkriti i koja je okrunila cijelo to vrijeme učenja na Neobičnom Putu za Santiago: tajnu moga mača.

A tajna moga mača, kao i tajna svake pobjede kojoj čovjek teži u životu, bila je vrlo jednostavna: što činiti s njim.

Nikada o tome nisam razmišljao. Za vrijeme Neobičnog Puta za Santiago, sve što sam htio saznati bilo je gdje se krije mač. Nisam se pitao zašto ga želim pronaći i zašto ga trebam. Sva moja energija bila je okrenuta prema naknadi, a nisam shvaćao da onaj tko nešto želi, mora jasno znati zašto to želi. To je jedini motiv u traženju neke naknade, i to je bila tajna moga mača.

Petrus je trebao znati da sam to otkrio, no ja sam bio siguran da ga više neću vidjeti. On je toliko čekao taj dan, a nije ga dočekao.

Tada sam kleknuo u tišini, istrgnuo papir iz svoje bilježnice i napisao što namjeravam učiniti s mačem. Potom sam pažljivo svinuo list i stavio ga ispod jednoga kamena koji me je podsjećao na njegovo ime i prijateljstvo.

Vrijeme će ubrzo uništiti papir, no simbolički, ja sam ga predao Petrusu.

Tako je on saznao što ću učiniti sa svojim mačem. Moja je misija s Petrusom bila ispunjena.

Nastavio sam hodati uz planinu, Agape je lebdio u meni i bojio sav krajolik oko mene. Sada kad sam otkrio tajnu, morao sam pronaći što sam tražio. Vjera i nepokolebljiva sigurnost obuzeli su moje biće. Počeo sam pjevati talijansku pjesmu na koju me je Petrus podsjetio na željezničkoj postaji. Kako nisam znao riječi pjesme, počeo sam ih izmišljati. Nikoga nije bilo u blizini, prelazio sam preko guste šikare, i zbog samoće sam počeo pjevati glasnije. Uskoro sam shvatio da su riječi što sam ih izmišljao počele stvarati besmislen smisao u mojoj glavi, bio je to način komunikacije sa svijetom što sam ga samo ja poznao, jer sada je mene svijet poučavao.

Iskusio sam to na drukčiji način prilikom prvog susreta s Legijom. Tog se dana u meni pojavio Dar Jezika. Bio sam sluga Duha koji se poslužio mnome da spasi ženu, stvori Neprijatelja i da me na okrutan način pouči Dobroj Bici. Sada je bilo drukčije: ja sam bio Učitelj samoga sebe, i učio se kako se razgovara sa Svijetom.

Počeo sam razgovarati sa svim stvarima koje su se pojavljivale na putu: sa stablima, lokvama vode, opalim lišćem i bujnim penjačicama. Bila je to vježba običnih ljudi kojoj nas djeca poučavaju, a odrasli je zaboravljaju. No postojao je tajanstven odgovor stvari, stvari kao da su razumjele što im govorim, i u zamjenu me obasipale Proždirućom Ljubavlju. Ušao sam u neku vrstu transa i obuzeo me strah, no bio sam spreman nastaviti dok se ne umorim u toj igri.

Petrus je još jednom imao pravo: učeći samoga sebe, ja sam se pretvarao u Učitelja.

Došlo je vrijeme ručku, ali ja se nisam zaustavio. Kad sam prolazio kroz malena naselja, govorio sam tiše, smijao se sam sa sobom i, ako me je netko slučajno primijetio,

vjerojatno je zaključio da danas hodočasnici stižu ludi u Santiago. No to nije bilo važno, jer ja sam slavio život oko sebe i znao što moram činiti sa svojim mačem kada ga pronađem.

Ostatak sam dana prohodao u transu, svjestan kamo želim stići, ali još svjesniji života koji me je okruživao i uzvraćao mi Agape. Na nebu su se, prvi put, stali skupljati crni oblaci, i ja sam navijao da kiša počne padati, jer bi nakon tolika hodanja po sušnom vremenu, kiša bila jedno novo i uzbudljivo iskustvo. Kad je otkucalo tri sata popodne, stupio sam na tlo Galicije, a na karti sam vidio samo jednu planinu koju je još trebalo prijeći. Odlučio sam da je prijeđem i prenoćim u prvome naselju na spustu: bila je to Tricastela gdje je veliki kralj Alfonso X sanjao da će stvoriti golem grad, a mnogo stoljeća poslije to je još uvijek bilo samo ruralno naselje.

Neprestano pjevajući i govoreći jezikom koji sam izmislio da bih razgovarao sa stvarima, počeo sam se uspinjati planinom Cebreiro. Ime je dolazilo od dalekih rimskih naselja na tom području, i čini se da je označavalo mjesec veljaču kada se, vjerojatno, događalo nešto važno. Nekad je ta planina smatrana najtežim dijelom na Jakobinskoj ruti, no danas su se stvari promijenile. Unatoč usponu koji je bio strmiji nego kod drugih planina, velika je televizijska antena na obližnjem brdu služila kao putokaz hodočasniciima i pomagala im da ne skrenu s rute, što se u prošlosti često događalo i imalo kobne posljedice.

Oblaci su se spustili i uskoro sam ušao u maglu. Da bih došao u Tricastelu, morao sam pažljivo slijediti žute oznake, jer je televizijska antena sada bila skrivena maglom. Ako se izgubim, još ću jednu noć prespavati na otvorenome, a s prijetnjom kiše činilo se da bi to iskustvo bilo dosta neugodno. Nije strašno ako nam par kapi smoči lice dok uživamo u slobodi u životu ako nas na kraju puta čeka toplo mjesto s čašom vina i posteljom na kojoj se možemo dobro odmoriti i pripremiti za hodanje sljedećeg dana. Ali sasvim je nešto drugo ako se kapi kiše pretvore u besanu noć, uz pokušaj da se spava u blatu, s mokrim zavojima koji postaju plodno tlo za infekciju koljena.

Morao sam brzo odlučiti. Ili nastaviti dalje i proći kroz maglu dok je još bilo dovoljno svjetlosti za to, ili se vratiti i prespavati u malenom naselju koje sam prošao prije nekoliko sati i ostaviti prijelaz preko Cebreira za sutrašnji dan.

U trenutku kad sam shvatio potrebu za brzom odlukom, primijetio sam da se nešto čudno događa sa mnom. Sigurnost u to da sam otkrio tajnu mača gurala me prema naprijed u smjeru magle koja će me uskoro posve okružiti. Bio je to posve drukčiji osjećaj od onoga koji me je natjerao da slijedim djevojčicu do Vrata Oprosta ili onoga čovjeka koji me je odveo u crkvu sv. Josipa.

Sjetio sam se da sam, kadgod bih pristao voditi tečaj iz magije, tamo u Brazilu, premda je to bilo rijetko, običavao uspoređivati mistično iskustvo s jednim drugim iskustvom koje svi mi imamo, a to je vožnja biciklom. Počnete tako da sjedate na bicikl okrećući pedale i padate. Vozite i padate, vozite i padate, i ne naučite održavati ravnotežu malo-pomalo. No odjednom se uspostavi savršena ravnoteža i uspijevate u potpunosti vladati vozilom. Ne postoji akumulativno iskustvo nego neka vrsta »čuda« koje se događa samo kad bicikl počne »voziti vas,« odnosno, kad prihvatite slijediti neravnotežu dvaju kotača, i slijedeći je, počinjete koristiti početni impuls pada da biste ga pretvorili u skretanje ili u veći impuls za okretanjem pedala.

U tom trenutku uspona na Cebreiro, u četiri sata popodne, primijetio sam da se sa mnom događa to isto čudo. Nakon tolikog vremena hodanja Putem za Santiago, Put za

Santiago počeo je »mene hodati.« Ja sam slijedio ono što svi nazivaju Intuicijom. I zbog Proždiruće Ljubavi koju sam osjećao cijeli dan, zbog tajne moga mača koju sam otkrio, i zato što čovjek u trenucima krize uvijek donosi ispravnu odluku, krenuo sam bez straha u pravcu magle.

»Ovaj oblak ima svoj kraj,« mislio sam dok sam se naprezao da otkrijem žute oznake na kamenju i stablima. Već je gotovo jedan sat vidljivost bila vrlo malena, a ja sam i dalje pjevao da bih odagnao strah, čekajući da se nešto izvanredno dogodi. Okružen maglom, sam u tom nestvarnom krajoliku, još jednom sam vidio Put za Santiago kao da je to neki film, u trenutku kad ljudi gledaju kako glavni junak radi ono što nitko ne bi učinio i, sjedeći u parketu, misle kako se te stvari događaju samo na filmu. Šuma je postajala sve tiša, a magla svjetlija. Možda sam stigao do kraja, no ta je svjetlost zasljepljivala moje oči i na sve oko mene prosipala tajanstvene i zastrašujuće boje.

Tišina je sada bila potpuna, i kad sam to primijetio, učinilo mi se da čujem ženski glas koji je dopirao s moje lijeve strane. Istog sam časa stao. Očekivao sam da se zvuk ponovi, ali nisam čuo nikakav šum, čak ni uobičajene zvukove šume, cvrčke, kukce i životinje koje gaze po suhom lišću. Pogledao sam prema satu: bilo je točno pet i petnaest popodne. Pretpostavljao sam da ima još četiri kilometra do Torrestrele, i bilo je dovoljno vremena da tamo stignem još za dana.

Kad sam dignuo oči sa sata, ponovno sam začuo ženski glas. I tada sam doživio jedno od najvažnijih iskustava u svojem životu.

Glas nije dopirao s nikakva mjesta u šumi, dopirao je iz mene samoga. Uspio sam ga jasno i razgovijetno čuti, i od toga je moj osjećaj Intuicije postao još jači. Nisam ja, a ni Astrain, bio gospodar toga glasa. Ona mi samo reče da moram nastaviti hodati, što sam poslušao ne trepnuvši. Kao da se Petrus vratio, govoreći mi o naredbama i služenju, i u tom sam času bio samo instrument Puta koji me je »putovao.« Magla je postajala sve svjetlija i svjetlija, kao da sam stigao do njezina kraja. Preda mnom razbacana stabla, vlažno i sklisko tlo, isti strmi uspon kojim sam gazio već dugo vremena.

Odjednom, kao nekim magičnim potezom, magla je iščeznula. A preda mnom, zabijen na vrhu planine, uzdizao se Križ.

Pogledao sam oko sebe, vidio sam more oblaka iz kojih sam izašao i drugo more oblaka iznad moje glave. Između ta dva oceana, vidjeli su se vrhovi najviših planina i vrh Cebreiro s Križem. Obuzela me velika želja da se pomolim. Znajući da će me to skrenuti s puta za Torrestrelu, odlučio sam se popeti do vrha planine i izreći svoje molitve pored križa. Četrdeset sam se minuta uspinjao u vanjskoj i nutarnjoj tišini. Jezik koji sam izmislio nestao je iz moje glave, više mi nije služio za sporazumijevanje s ljudima, ni s Bogom. Put za Santiago sada je »mene putovao,« i on će mi otkriti mjesto na kojemu je moj mač. Petrus je još jednom imao pravo.

Stigavši na vrh, ugledao sam čovjeka kako sjedi pored križa i nešto piše. Na trenutak sam pomislio da je to nekakav poslanik, nadnaravna vizija. No Intuicija mi reče da nije, ugledao sam školjku zašivenu na njegovoj odjeći. Bio je to još samo jedan hodočasnik koji mi je uputio dug pogled i otišao otjeran mojim prisućem. Možda je i on čekao isto što i ja, nekog Anđela, što smo ga kao ljudi otkrili. Na putu običnih ljudi.

Unatoč želji da se molim, nisam uspio ništa reći. Ostao sam pred križem dugo vremena, gledajući planine i oblake koji su prekrivali nebo i zemlju, ostavljajući tek visoke

vrhove izvan magle. Nekoliko stotina metara ispod mene jedno mjesto sa petnaestak kuća i malenom crkvom počelo je paliti svoja svjetla. Barem sam imao gdje provesti noć, kad Put to bude htio. Nisam znao u koliko će se to točno sati dogoditi, no iako je Petrus otišao, ja nisam bio bez vodiča. Put me je vodio.

Jedno zalutalo janje popelo se planinom i stalo između mene i križa. Pogledalo me pomalo uplašeno. Dugo sam vremena gledao gotovo crno nebo, križ, bijelo janje do svojih nogu. I tada sam naglo osjetio umor od svih onih ispita, borbi, pouka i hodanja. Osjetio sam strašnu bol u trbuhu koja se penjala do grla i pretvarala se u suhe jecaje, bez suza, pred tim janjetom i pred križem. Križem što ga nisam trebao upravljati, jer je sam stajao preda mnom, odupirući se vremenu, osamljen i golem. Pokazivao je sudbinu koju je čovjek namijenio, ne svome bogu nego samome sebi. Pouke Puta za Santiago pomalo su se vraćale u moju glavu dok sam jecao pred osamljenim svjedokom, janjetom.

- Gospodine - rekoh, uspjehi konačno započeti molitvu. - Nisam zabijen na taj križ, a ne vidim ni vas. Ovaj je križ prazan i takav bi zauvijek trebao ostati, jer je vrijeme Smrti već prošlo, i u meni sada uskrsava jedan bog. Ovaj je križ simbol beskrajne Moći koju svi posjedujemo, na kojemu je zabijen i ubijen čovjek. Sada ta Moć uskrsava u život, svijet je spašen, i ja mogu obavljati svoja Čuda. Jer sam prošao putem običnih ljudi i na njemu otkrio Tvoju tajnu. I ti si prošao putem običnih ljudi. Došao si nas naučiti svemu što smo mogli naučiti, ali mi to nismo htjeli prihvatiti. Pokazao si nam da su Moć i Slava nadohvat svima, ali ta je iznenadna spoznaja bila previše za nas. Mi smo te žrtvovali ne zato što smo nezahvalni prema Božjem sinu nego zato što smo osjetili strah od prihvaćanja vlastite sposobnosti. Žrtvovali smo te jer smo se bojali da ne postanemo bogovi. Tijekom vremena i tradicije ti si postao samo daleko božanstvo, a mi smo se vratili svojoj ljudskoj sudbini.

Nije nikakav grijeh biti sretan. Pola tuceta vježbi i pažljivo osluškivanje dovoljni su da čovjek uspije ostvariti svoje nemoguće snove. Zbog mog ponosa u mudrosti, primorao si me da prijedem put koji svi mogu prijeći, i da otkrijem ono što već svi znaju, ako malo više pažnje obrate životu. Pomogao si mi da vidim kako je traganje za srećom osobna stvar, a ne neki model što ga možemo dati drugima. Prije no što sam pronašao svoj mač, morao sam pronaći njegovu tajnu, a bila je tako jednostavna, samo je trebalo znati što s njim činiti. S njim i sa srećom koju on za mene predstavlja.

Toliko sam kilometara prohodao da bih otkrio nešto što sam već znao, što svi mi znamo, ali što teško prihvaćamo. Postoji li nešto teže za čovjeka, Gospodine, od otkrivanja da može dosegnuti Moć? Ova bol što ju sada osjećam u grudima i zbog koje jecam i plašim janje, događa se otkad čovjek postoji. Malo ih je prihvatilo odoru vlastite pobjede: većina je odustala od snova kad su oni postali mogućí. Odbili su stupiti u Dobru Bitku jer nisu znali što da rade s vlastitom srećom, bili su odviše vezani za svjetovne stvari. Kao i ja koji sam želio pronaći mač, a da nisam znao što bih s njim činio.

U meni se budio jedan uspavani bog i bol je postajala sve jača. Osjetio sam blisko prisuće svog Učitelja, i moji su se jecaji uspjeli pretvoriti u suze. Plakao sam od zahvalnosti što me je naveo da tražim svoj mač na Putu za Santiago. Plakao sam od zahvalnosti prema Petrusu jer me je naučio, ništa mi ne rekavši, da ću dosegnuti svoje snove ako najprije otkrijem što s njima želim učiniti. Gledao sam u križ i u janje u njegovu podnožju, slobodno da luta kamo hoće po planinama i gleda u oblake iznad svoje glave i pod svojim nogama.

Janje je ustalo i ja sam krenuo za njim. Već sam znao kamo me vodi, i unatoč

oblacima, svijet je za mene postao prozračnim. Čak i da ne vidim Mliječni put na nebu, bio bih siguran da on postoji i svima pokazuje na Put za Santiago. Slijedio sam janje koje je krenulo prema onome mjestu što se također zvalo Cebreiro kao i planina. Ondje se nekoć dogodilo čudo, čudo pretvaranja posla koji se radi u ono u što se vjeruje. Tajna moga mača i Neobičnoga Puta za Santiago.

Dok sam se spuštao planinom, sjetio sam se priče. Neki seljak iz obližnjeg naselja popeo se na Cebreiro da čuje misu jednoga dana za vrijeme velike oluje. Tu je misu vodio redovnik gotovo bez vjere koji je prezreo seljakovu žrtvu. No u trenutku posvećenja, hostija se pretvorila u Kristovo meso, a vino u njegovu krv. Relikvije se još čuvaju ondje u malenoj kapelici, to je veće blago od svega bogatstva Vatikana.

Janje je malo zastalo na ulazu u naselje, gdje se nalazila samo jedna ulica što je vodila do crkve. U tom trenutku obuzeo me velik strah, te sam počeo bez prestanka ponavljati: »Gospodine, nisam dostojan da uđem u Tvoju Kuću.« No janje me je pogledalo i svojim mi očima govorilo da zauvijek zaboravim na svoju nedostojnost, jer se u meni ponovno rodila Moć, kao što se može roditi u svim ljudima koji svoj život pretvore u Dobru Bitku.

- Stići će dan - govore su oči Janjeta - kad će čovjek ponovno osjetiti ponos zbog sebe, i cijela će priroda tada slaviti buđenje boga koji je u njemu spavao.

Dok me je janje gledalo, sve sam to mogao pročitati u njegovim očima i sad je ono bilo moj vodič na Putu za Santiago. Na trenutak se sve zamračilo, i ja sam ugledao prizore slične onima što sam ih pročitao u Apokalipsi: Veliko Janje na svome prijestolju, i ljudi koji peru svoju odjeću i čiste je u krvi Janjeta. Bilo je to buđenje boga koji spava u svakome od nas. Vidio sam i neke bitke, teška razdoblja, katastrofe koje će uzdrmati Zemlju u sljedećim godinama. No sve je završavalo pobjedom Janjeta, i u svakom se ljudskom biću na Zemlji probudio uspavani bog sa svom svojom Moći.

Ustao sam tada i slijedio janje do malene kapelice koju su izgradili seljak i redovnik koji je počeo vjerovati u ono što radi. Nitko ne zna njihova imena. Dvije nadgrobne ploče bez imena na obližnjem groblju označavaju mjesto gdje su pokopani njihovi ostaci. No nemoguće je znati koji je grob redovnikov, a koji seljakov. Da bi Čudo postojalo, potrebno je da dvije sile vode Dobru Bitku.

Kapelica je bila ispunjena svjetlošću kad sam stigao do njezinih vrata. Da, bio sam dostojan ulaska u nju jer sam imao mač i znao što ću s njim činiti. Nisu to bila Vrata Oprosta, jer sam ja već dobio oprost, već sam oprao svoju odjeću u krvi Janjeta. Sada sam samo htio staviti ruke na svoj mač i izaći da povedem svoju Dobru Bitku.

U malenoj građevini nije bilo nijednoga križa. Na oltaru su se nalazile relikvije Čuda: kalež i patena što sam ih vidio za vrijeme Plesa, i srebrni relikvijar u kojemu se čuvalo tijelo i krv Isusova. Ponovno sam počeo vjerovati u čuda i u nemoguće stvari koje je čovjek sposoban učiniti u svom svakodnevnom životu. Visoki vrhovi koji su me okruživali kao da su govorili da se ondje nalaze samo zato da bi izazivali čovjeka.

Janje se uzveralo na jednu klupicu i ja sam pogledao iza njega. Pred oltarom, smiješeći se, možda pomalo i s olakšanjem, nalazio se moj Učitelj. S mojim mačem.

Zastao sam, a on se približio te, prošavši ravno kroz mene, izašao van na drugu stranu. Slijedio sam ga. Ispred kapelice, gledajući u mračno nebo, izvukao je moj mač iz korica i zamolio me da ga pridržim zajedno s njim. Uperio je vrh prema nebu i izrekao sveti Psalam onih koji putuju i bore se da bi pobijedili:

»Neka padne njih tisuću pored tebe, i deset tisuća na drugu stranu, ti nećeš biti pogođen.

Nikakvo ti se zlo neće dogoditi, nikakva pošast neće napasti tvoj šator: jer će svojim Anđelima dati zapovijedi što se tiču tebe, da te čuvaju na svim tvojim Putevima.«

Tada sam kleknuo, a on je oštricom dotaknuo moja ramena dok je govorio:

»Zgazit ćeš lava i guju,

Porazit ćeš lava i zmaja.«

U trenutku kad je to izrekao, počela je kiša. Padala je i oplodivala zemlju, a ta će se voda vratiti u nebo tek kada pomoću nje nikne sjeme, naraste stablo, rastvori se cvijet. Sve je jače kišilo, a ja sam stajao uspravne glave osjećajući prvi put na cijelome Putu za Santiago vodu koja dolazi s neba. Sjetio sam se pustih polja i bio sam sretan što su sada mokra. Sjetio sam se stijena u Leonu, žitnih polja Navarre, sušne Kastilje, vinograda Rioje koji danas piju vodu što lije noseći snagu nebesa. Sjetio sam se da sam uspravio jedan križ, ali da će ga oluja vjerojatno ponovno srušiti kako bi drugi hodočasnik mogao naučiti lekciju o Zapovijedanju i Služenju. Pomislio sam na slap koji je sad nabujao zbog kiše, i na Foncebadon gdje sam ostavio toliko Moći da može ponovno oploditi tlo. Pomislio sam na svu onu vodu što sam je pio na mnogim izvorima, i koja se sada vraćala. Bio sam dostojan svoga mača jer sam znao što ću s njim činiti.

Učitelj mi je pružio mač i ja sam ga uzeo. Očima sam potražio janje, ali ono je nestalo. Međutim, to nije bilo važno. Živa se Voda spuštala s neba i od nje je moj mač blistao.

EPILOG

SANTIAGO DE COMPOSTELA

S hotelskog prozora mogu vidjeti Katedralu Santiaga i nekoliko turista na njezinim glavnim vratima. Studenti u crnome srednjovjekovnom ruhu šecu među ljudima, a prodavači suvenira podižu svoje kućice. Vrlo je rano i, osim bilježaka, ovo su prvi reci koje zapisujem o Putu za Santiago.

Jučer sam stigao u grad pošto sam sjeo u autobus koji vozi direktno od Pedrafite, u blizini Cebreira, do Compostele. Za četiri sata prešli smo 150 kilometara koji su dijelili ta dva grada. Prisjetio sam se hodanja s Petrusom, ponekad nam je trebalo dva tjedna da bismo prešli tu udaljenost. Još malo i izaći ću da na grobu sv. Jakova ostavim sliku Naše Gospe Aparecida koja stoji na školjkama. Potom ću sjesti na avion i vratiti se u Brazil, jer me čeka još mnogo posla. Sjećam se da je Petrus cijelo svoje iskustvo pretočio u jednu sliku, i u mojoj se glavi stvara ideja da napišem knjigu o tome što sam proživio. No to je još uvijek daleka ideja, moram još mnogo toga učiniti sada kad sam ponovno dobio svoj mač.

Tajna moga mača je moja i nikada je neću objaviti. Napisana je i ostavljena ispod jednog kamena, no zbog kiše koja je pala, papir je već vjerojatno uništen. Tako je bolje. Petrusu nije potrebno da zna.

Upitao sam Učitelja kako je znao točno vrijeme kad ću stići, ili je možda ondje već dugo čekao. On se nasmijao, reče mi da je stigao dan prije ujutro i da je namjeravao otići dan poslije, makar se ja ne pojavio.

Upitao sam ga kako je to moguće, no on mi ništa ne odgovori. Ipak, dok smo se opraštali, kad je već bio u unajmljenom automobilu koji ga je trebao odvesti natrag u Madrid, dao mi je malenu prebendu Reda sv. Jakova od Mača, i rekao mi da sam već doživio veliko Otkriće kad sam se zagledao u oči janjeta.

No, ako se potrudim, kao što sam se dosad trudio, možda ću jednoga dana shvatiti da ljudi uvijek stižu u točno vrijeme na mjesta na kojima ih netko čeka.

»Paulo Coelho nije samo jedan od najčitanijih, već i jedan od najutjecajnijih pisaca današnjice.«

(iz izjave žirija pri dodjeli prestižne nagrade Bambi, 2001. godine u Njemačkoj)

»Knjige Paula Coelha imaju utjecaj na živote milijuna ljudi.

(The Times)

Paulo Coelho rođen je 1947. godine u Rio de Janeiru. Njegova su djela do danas prodana u 43 milijuna primjeraka, prevedena na 55 jezika i objavljena u 140 zemalja širom svijeta.

Paulo Coelho vodio je život krajnosti. U buntovnoj mladosti pisao je riječi popularnih pjesama za neke od najpoznatijih brazilskih pop zvijezda, a zatim radio kao novinar.

Godine 1986. propješačio je Put za Santiago, drevni španjolski hodočasnički put. Svoje je iskustvo kasnije opisao u Hodočašću, objavljenom 1987. godine. Sljedeće godine piše svoj drugi roman, Alkemičar, kojim je stekao svjetsku slavu.

U godinama koje slijede njegovi različiti naslovi osvajaju Prva mjesta na književnim ljestvicama širom svijeta.

Njegov najnoviji roman Demon i gospođica Prym (2000) postigao je velik uspjeh u svim zemljama u kojima je do danas objavljen.

U ožujku 1999. godine francuski časopis »Lire« proglasio ga je drugim najprodavanijim autorom na svijetu na osnovi popisa bestselera vodećih svjetskih časopisa i novina. Kritičari posebno hvale njegov poetični, realistični i filozofični stil, te simbolični jezik.

Paulo Coelho je osnivač Instituta Paulo Coelho koji na različite načine pomaže siromašnim i društveno zapostavljenim članovima brazilskog društva, naročito djeci i starijim osobama. Imenovan je specijalnim savjetnikom UNESCO-va programa »Duhovno približavanje i interkulturalni dijalog,« a nedavno je izabran za člana Odbora Schwabove fondacije za unapređivanje društvenih odnosa. Jedan je od upravitelja Mirovnog centra Shimon Pereš i prvi nemuslimanski pisac koji je pozvan u Iran nakon islamske revolucije 1979. godine kako bi sudjelovao u razmjeni ideja.